

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM 1.KADEME
ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Cansev KARAKUŞ

Enstitü Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

ŞUBAT - 2010

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM 1.KADEME
ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Cansev KARAKUŞ

Enstitü Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Enstitü Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretim

Bu tez 04.02.2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç Dr.
Ahmet ESKİCUMALI

Jüri Üyesi

Kabul

Düzeltilme

Red

Yrd. Doç Dr.
Murat İSKENDER

Jüri Başkanı

Kabul

Düzeltilme

Red

Yrd. Doç Dr.
Ergün ÖZTÜRK

Jüri Üyesi

Kabul

Düzeltilme

Red

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Cansev KARAKUŞ

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, ilköğretim 1. kademedede öğretmenler tarafından kullanılan kılavuz kitaplar hakkında öğretmen görüşleri ortaya konulmuştur. Eğitim yaşantım boyunca bana emeği geçen bütün öğretmenlerime, özellikle bana çalışmalarımnda yardımcı olan ve yol gösteren sayın hocam tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI 'ya, verilerin çözümlenmesinde ve kontrol etmemde bana yardım eden hocam Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİN'E, yüksek lisans öğrenimimde benim eğitime birçok katkıları bulunmuş bütün öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmam boyunca bana hep destek olan eşime ve aileme de teşekkürlerimi sunarım.

Cansev KARAKUŞ

04.02.2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ÖĞRETMENLİK VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARI.....	9
1.1. Öğretmenlik	9
1.2. Öğretmenin Yeterlilik Alanları	10
1.2.1. Genel Kültür.....	10
1.2.2. Özel Alan.....	10
1.2.3. Pedagojik Formasyon Yeterlilikleri.....	11
1.3. Öğretmen Niteliklerinin Önemi.....	12
1.3.1 Öğretmen Nitelikleri.....	14
1.4.Yeni İlköğretim Programları	19
1.4.1 Eski Programla Yeni Programın Başlıca Farkları.....	21
1.4.2 Yapılandırmacı Yaklaşım	22
1.5.Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmenler.....	25
1.5.1 Yapılandırmacı Öğretim Sürecinde Öğretmenin Rolü.....	26
1.6. Yeni İlköğretim Programında Kitaplardaki Değişiklikler.....	28
1.6.1. Yapılandırmacı Yaklaşım Anlayışına Göre Ders Kitabı	28
1.7.Yeni İlköğretim Programında Kitaplar.....	29
1.7.1 Öğrenci Ders Kitapları	29
1.7.2 Öğrenci Çalışma Kitapları.....	30
1.7.3. Öğretmen Kılavuz Kitapları.....	30
1.8. Öğretmen Kılavuz Kitaplarının İncelenmesi.....	33
1.9. Öğretmen Kılavuz Kitaplara Eleştirel Bir Bakış.....	37

BÖLÜM 2: YÖNTEM	48
2.1.Araştırmanın Modeli	48
2.2.Evren	48
2.3 Örneklem	48
2.4 Verilerin Toplanma Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması.....	49
2.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması	50
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM	51
3.1 Örneklemeye İlişkin Bulgular	51
3.2 Problem Durumuna İlişkin Bulgular.....	53
3.2.1 Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmenler Tarafından Kullanılma Sıklığına İlişkin Bulgular.....	53
3.2.2 Öğretmenlerin Öğretmen Kılavuz Kitaplarına Bağlılıkları İle İlgili Bulgular.....	56
3.2.3 Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmenlerin Yaratıcılığına Etkisi İle İlgili Bulgular	59
3.2.4 Öğretmen Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Hazırcılığa Sevk Etmesi İle İlgili Bulgular.....	62
3.2.5 Öğretmenlerin Kendilerini Kılavuz Kitapları Uygulamak Zorunda Hissetme Durumlarıyla İlgili Bulgular.....	64
3.2.6 Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarla İlgili Genel İzlenimleriyle İlgili Bulgular.....	65
3.3 Öğretmenlerin Eğitim Durumlarıyla Anket Maddeleri Arasındaki İlişki.....	79
3.4 Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Anket Maddeleri Arasındaki İlişki.....	70
3.5 Öğretmenlerin Semineye Katılma Durumları İle Anket Maddeleri Arasındaki İlişki.....	72
3.6 Öğretmenlerin Kıdem Yılı ile Anket Maddeleri Arasındaki İlişki.....	74
3.7 Öğretmenlerin Görüş ve Önerileri.....	75
3.7.1 Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Kısıtladığını ve Yaratıcılıklarına Engel Olduğunu Düşünen Öğretmen Görüşleri	75
3.7.2 Kılavuz Kitapları Gerekli Bir Kaynak Olarak Algılayan Öğretmen Görüşleri.....	76

3.7.3 Kılavuz Kitaplar Hakkında Genel Görüşler.....	77
3.7.4 Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Hazırcılığa Sevk Ettiğini Düşünen Öğretmen Görüşleri.....	78
SONUÇ	80
KAYNAKLAR.....	84
EKLER	90
ÖZGEÇMİŞ.....	113

KISALTMALAR

F : Frekans

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

N : Madde Sayısı

P : Anlamlılık Düzeyi

Akt. : Aktaran

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Dağılımı.....	49
Tablo 2: Öğretmenlerin Cinsiyete göre Dağılımı.....	51
Tablo 3: Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Yılına Göre Dağılımı.....	51
Tablo 4: Öğretmenleri Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı.....	52
Tablo 5: Öğretmenlerin Yeni Programlarla ilgili Seminerlere Katılım Oranları	52
Tablo 6: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardan Faydalanma Yüzdeleri.....	53
Tablo 7: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardaki Derse Hazırlık İçin Önerilen Uygulamalara Derslerde Yer Verme Oranları.....	54
Tablo 8: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarda Öğretme Sürecinde Verilen Etkinlikleri Uygulama Oranları	55
Tablo 9: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardaki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına Uyma Oranları	56
Tablo 10: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara Bağlı Kalma Oranları	57
Tablo 11: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarda Yer Alan Yönergelere Uyma Oranları.....	57
Tablo 12: Öğretmenlerin Derslerde Kılavuz Kitaplarda Yer Almayan Farklı Uygulamalara Yer Verme Oranları	58
Tablo 13: Kılavuz Kitapların Konuları Sunmada Öğretmenlere Esneklik Sağlama Oranları	59
Tablo 14: Kılavuz Kitaplarının Genel Olarak Öğretmenlere Esnek Bir Uygulama Alanı Tanımını Düşünen Öğretmenlerin Oranı.....	60
Tablo 15: Öğretmenlerin Kılavuz Kitapların Derslerde Yapılması Gereken Her Şeyi Açıklama Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	61
Tablo 16: Kılavuz Kitapların Öğretmenlerin Yaratıcılıklarına Fırsat Tanıma Oranları.....	62
Tablo 17: Kılavuz Kitapların Öğretmenlerin İşini Kolaylaştırdığını Düşünen Öğretmenlerin Oranı	63
Tablo 18: Öğretmen Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Hazırlığa Sevk Ettiğini Düşünen Öğretmenlerin Oranı	63

Tablo 19: Öğretmenlerin Kendilerini Kılavuz Kitaplardaki Etkinlikleri Uygulamak Zorunda Hissetme Durumları.....	64
Tablo 20: Kılavuz Kitapların Öğretmenler İçin Gerekli Bir Materyal Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı	65
Tablo 21: Öğretmen Kılavuz Kitaplı Ders İşleme Yönteminin Önceki Yıllara Göre Faydalı Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı	66
Tablo 22: Kılavuz Kitaplarının Öğretmenler Tarafından Kullanışlı Bir Kaynak Olarak Algılanma Oranları	67
Tablo 23: Kılavuz Kitapların Yeni Programı Anlamada Yardımcı Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı.....	67
Tablo 24: Kılavuz Kitapların Öğretmenlik Mesleğini Niteliksizleştirdiğini Düşünen Öğretmenlerin Oranı	68
Tablo 25: Eğitim Durumlarına Göre Ki Kare Analizi.....	69
Tablo 26: Cinsiyete göre Ki Kare Analizi	71
Tablo 27: Seminere Katılımlarına Göre Ki Kare Analizi.....	73
Tablo 28: Kıdem Yıllarına Göre Ki Kare Analizi	74

Tezin Başlığı: İlköğretim 1. Kademe Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	
Tezin Yazarı: Cansev KARAKUŞ	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Kabul Tarihi: 04.02.2010	Sayfa Sayısı: viii(ön kısım) +89(tez)+24(ekler)
Ana bilim dalı: Eğitim Bilimleri	Bilim dalı: Eğitim Programları ve Öğretim
<p>Bu çalışmanın amacı yenilenen ilköğretim programlarıyla uygulanmaya başlanan öğretmen kılavuz kitaplarını incelemektir. Uygulama esnasında öğretmenlerin kılavuz kitaplardan ne ölçüde faydalandıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Kılavuz kitapların uygulamadaki yansımaları öğretmenlerin görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenler üzerindeki etkilerine; kısıtlayıcı ve öğretmenleri hazırcılığa yönlendirici bir etkisinin olup olmadığına değinilmiştir. Kitapların öğretmenlerin yaratıcılığına gerek duyulmaksızın öğretmenlik mesleğini niteliksizleştiren bir yanı olup olmadığı tartışılmıştır.</p> <p>Bu araştırmada genel tarama modeli olan betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu araştırmada öncelikli olarak ilköğretim okullarında uygulanan kılavuz kitaplar nitel olarak incelenmiştir. Kılavuz kitaplarla ilgili öğretmenlerin kılavuz kitapları kullanma durumu ve bu konuyla ilgili düşüncelerini tespit etmek amacıyla öğretmenlere araştırmacı tarafından geliştirilen 20 maddelik bir anket uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketler SPSS programında değerlendirilmiştir.</p> <p>Araştırmanın evrenini Kocaeli ilinde görev yapan ilköğretim 1. kademe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2008 – 2009 Eğitim Öğretim yılında Kocaeli ili Başiskele ilçesinde görev yapan öğretmenler içinden gönüllü olarak seçilmiş 102 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Toplanan verilerin analizinde nicel bir yöntem izlenmiştir. Yüzde ve frekanslara yer verilmiştir. İlişkilerin saptanmasında ki kare analizi kullanılmıştır.</p> <p>Araştırmanın sonucuna göre öğretmenlerin kılavuz kitap uygulamasından genel olarak memnun oldukları; sıklıkla kılavuz kitaplardan faydalandıkları ve kitaplara oldukça bağlı kaldıkları tespit edilmiştir. Kılavuz kitapların öğretmenlerin işini kolaylaştırdığı ancak yaratıcılıklarını kısıtladığı ve öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiği görülmüştür. Özellikle alan dışı bölümlerden mezun olmuş öğretmenlerimiz tarafından kılavuz kitapların daha fazla tercih edildiği sonucuna varılmıştır.</p> <p>Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlere daha esnek ve yaratıcılığını kullanabilecek bir alan sunabilmelidir. Nitelikli bir öğretmense; kılavuz kitapları kullanırken, kendi mesleki becerilerini köreltmeden yaratıcılığını, deneyimlerini ve yeteneklerini başarıyla eğitim ortamına aktararak kullanabilen kişidir.</p>	
Anahtar kelimeler: öğretmen kılavuz kitapları, öğretmenlik, yeni ilköğretim programları, yaratıcılık	

Title of the Thesis: Evaluating the Teachers' Guidebooks in the First Degree of Primary Education according to the teachers' views	
Author: Cansev KARAKUŞ	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Date: 04.02.2010	Nu. of Pages: viii(pre text) +89(body)+24(appendices)
Department: Education Sciences	Subfield: Education Programmes and Teaching
<p>The aim of this study is analyzing the “Teachers' Guidebooks” which have been used since the renewed structural primary education programmes. It has been evaluated from different factors that how much teachers benefit from the teachers' guidebooks during the application. The reflections of guidebooks in applications has been evaluated considering teachers' opinions. The effects of guidebooks on teachers and whether they have a limiting effect and tendency to expect everything to be handed to teachers on a silver plate or not has been mentioned in this study. It has been argued whether the guidebooks have a function dequalifying the teaching occupation regardless of the teachers' creativity or not.</p> <p>Descriptive inquiry model, which is a general survey model, has been used in this study. Primarily, guidebooks which are used in primary schools have been analyzed quantitatively in this study. The teachers were given a questionnaire, which had been developed by the researcher, to determine the case of the teacher's usage of the guidebooks and their ideas about the subject. The questionnaires, which were used for collecting data, have been evaluated by the SPSS 15 programme.</p> <p>The teachers of the first degree of Primary Education who work in Kocaeli form the population of this study. 102 volunteer teachers who work in Başiskele-Kocaeli in the educational year 2008-2009 form the sample group of the study. A quantitative method has been used during the evaluation of the collected data. The percentages and frequencies have been mentioned. “Ki Square Analysis” has been used while describing the relationships.</p> <p>According to the result of the study, it has been found out that the teachers are generally pleased with the application of guidebooks and they use these books very often. It has been noticed that the guidebooks make the teachers' job easier; but sometimes they restrict the teachers' creativity and make them think everything is ready-made for them. It has also been stated that especially the teachers who graduated from different disciplines prefer to use the guidebooks much more than the others.</p> <p>Guidebooks should provide teachers with a flexible scope where they can use their creativity. A qualified teacher is the person who can successfully use his creativity, experience, and abilities without declining his own professional skills while using the guidebooks.</p>	
Keywords: teachers' guidebooks, teacher, new primary education programmes, creativity	

GİRİŞ

İlköğretimde 2004–2005 öğretim yılından beri uygulanmakta olan yapılandırmacı yaklaşım yeni bir müfredat ve onun uygulamalarının eğitim sistemimizde yer almasını sağlamıştır. Eğitim sürecinin istenilen amaca ulaşabilmesi ancak iyi bir programla gerçekleşebilir (Buldan ve diğerleri, 2005). Bu programın benimsenmesindeki amaç, ülkemizdeki eğitim sürecini daha iyiye götürmektir. Yapılandırmacı bu yeni öğrenme yaklaşımı; öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme, eleştirel düşünme, problem çözme, kritik düşünme ve aktif katılım gibi becerilerin kazandırılmasını esas almıştır. Yapılandırmacılıkta öğrenme, sosyal etkileşimle anlamlarda ortaklaşa karara varma yoluyla anlam ve modellerin öznel bir biçimde yeniden yapılandırılması olarak düşünülmektedir (Yurdakul, 2005).

Yapılandırmacı yaklaşımla beraber, hem eğitim programlarında hem de öğretmen ve öğrenci rolleri üzerinde köklü değişiklikler olmuştur. Bu bağlamda yenilenen eğitim programlarının yanı sıra öğretmenlerin de bu yeni eğilimlere uyumu önemlidir. Bilindiği gibi, eğitim ve öğretim etkinliklerinin en önemli unsurlarından birisi öğretmenlerdir. Çağın ihtiyaç duyduğu etkin, üretken, yaratıcı, problem çözen bireylerin yetiştirilebilmesi için öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Öğretmenlerin yeni programlara uyumunu sağlamada onlara yardımcı olması için hazırlanmış ders araç gereçlerinden birisi, yeni ilköğretim programlarıyla beraber uygulanmaya başlanan öğretmen kılavuz kitaplarıdır.

Öğretmen kılavuz kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır (Tebliğler Dergisi, 2004,sayı 2559):

“İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser.”

Öğretmen kılavuz kitabında; üniteyi işleme süreci, ders kitabının sayfaları, çalışma kitabının sayfaları ve etkinlikler yer almaktadır (Öztürk ve diğerleri,2005).

Öğretmen kılavuz kitabında, kavramlar, ilişkilendirmeler, belirli günler ve haftalar, öğrenciye doğrudan kazandırılacak beceriler, değerler, değerlendirme formları ve kaynaklar yer almaktadır (Karagöz ve diğerleri, 2005).

Bir öğretmen kılavuzu; öğretmenin hazırlıklarını düzenlemesi için oluşturulmuş genel tavsiyeler, uygulama biçimleri, yöntem önerileri, problem çözümlerinden oluşur (Ceyhan ve diğerleri, 2004: 68).

2005 yılından itibaren ülkemizde kullanılmaya başlanan öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlere sunulan hazır eğitim setleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Batı dünyasında eskiden beri uygulanmakta olan öğretmen kılavuz kitabı uygulamasına ülkemizde de yeni ilköğretim programlarıyla beraber geçilmiştir.

Kılavuz kitap uygulamasına benzer uygulamalar ABD de hazır eğitim setleri olarak yer almakta ve bu uygulama Apple tarafından eleştirilmektedir. Apple, öğretmenlerin önüne sunulan hazır eğitim setlerinin öğretmenleri niteliksizleştirdiğini ve meslekleri üzerindeki kontrolü kaybetmelerine neden olduğunu savunmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışında öğretmenin emeğini vasıflı kılan; öğrencilere bilgi aktaran olmaktan daha çok sosyal iletişim ve pedagoji gibi beceriler, bilginin üretim ve yeniden üretimi gibi rollerken ve bu öğretmene eğitim alanında öznel bir inisiyatif bırakırken, günümüz yeni eğitim sisteminde öğretmenler vasıfsızlaştırma dalgasıyla birlikte standart, metalaşmış hazır bilgi-eğitim paketlerinin vasıfsız aktarıcısı ya da pazarlayıcısı haline getirilmektedirler (Apple,1980).

Öğretmen kılavuz kitapları, öğretmenlerin önüne, eğitim sürecine yön verecek, onlar için gerekli her türlü materyali ve durumu hazır olarak sunmaktadır. Bu durumda; öğretmen sadece, önüne hazır sunulan önceden planlanmış eğitim sürecini (kılavuz kitaplar aracılığıyla) uygulamakla yetinmektedir. Bunun sonucunda öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk eden ve yaratıcılıklarını körelten bir yanı ortaya çıkmaktadır.

Problem Durumu:

Nitelikli bir öğretmen için, öğretmenliğin üç yönü bulunur. Bunlar; Türk toplumunun aydın bir üyesi olarak öğretmen, dünya topluluğunun uyanık bir üyesi olarak öğretmen ve mesleğinin yeterli bir üyesi olarak öğretmen (Oğuzkan,1982). Bununla beraber, bir

öğretmenin sahip olması beklenen yeterlilik alanları bulunmaktadır. Bunları genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi (formasyon) olarak gruplandırabiliriz.

Alan bilgisi ile öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını anlar ve alanın bu özelliklerini öğrenciye anlamlı bir biçimde öğrenme deneyimleri yaratır. Meslek bilgisi; öğretmenin eğitime-öğretme yeterlilikleri, öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma, öğretimi yönetme (sınıf yönetimi), ölçme ve değerlendirme, rehberlik yapma, temel becerileri geliştirme, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere hizmet etme, yetişkinleri eğitime, ders dışı etkinliklerde bulunma, kendini geliştirme, okulu geliştirme, okul ve çevre ilişkilerini geliştirme olarak özetlenebilir. Genel kültür alanı bağımsız bir alan olmayıp öğretmenin eğitim sürecindeki genel kazanımlarının bir bileşkesidir. Genel kültür, öğretmenin mesleğini uygularken bir sorunla karşılaştığında alan bilgisine ve pedagojik formasyon (eğitime-öğretme) becerisine ek olarak bu sorunun çözümüne katkıda bulunan diğer disiplinler arası bilgi ve becerileri kapsamaktadır (MEB komisyon çalışması,1999).

MEB'in üniversiteler işbirliğiyle öğretmenlerin yeterliklerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmalar ile Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nce yapılan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik proje çalışmaları ve hazırlanan İlköğretim Programları, TTK 1-5 Tanıtım El Kitabı vb. dokümanlar incelendiğinde ;

Bu çalışmalardan birinde, öğretmenlerde aranacak nitelikler genel kültür, özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon şeklinde sınıflanırken (Akt:Arslan.,Demirel ve Kaya, 2006, 405; Karaçalı, 2004), bir diğerinde ise yalnızca bilgiyi değil, beceri ve tutumları da kapsayacak şekilde altı ana yeterliğe ayrılmıştır:

'Kişisel ve Mesleki Değerler',

'Program ve İçerik Bilgisi',

'Öğrenciyi Tanıma',

'Öğrenme ve Öğretme Süreci',

'Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme',

‘Okul-Aile ve Toplum İlişkileri’

(Akt:Arslan.,MEB, 2006a; Demirel ve Kaya, 2006, 411; Karaçalı, 2004).

Çağın değişen ihtiyaçları ile öğretmen yeterliliklerinde bir takım değişiklikler olmuştur. Yani öğretmen için gerekli yeterlilik alanlarının yanında öğretmenlerin; çağın ihtiyaçlarını karşılamak, değişimlere ve yeniliklere uyum sağlamak için geliştirmesi gereken başka becerileri ve yetenekleri de bulunmaktadır.

Öğretmenin niteliği yalnızca mesleğe hazırlık aşamasında aldığı eğitimle sınırlı olmamalıdır. Öğretmene meslekî yönden kendini geliştirme ve yenilenme anlayışı verilmeli ve bu düşüncenin uygulanabilmesi için de gerekli ortam hazırlanmalıdır.

Öğretmenliğin ilk önceliğini de öğretmenin kişisel kalitesini arttıracak çalışmalar oluşturmaktır.

Çağdaş bir öğretmenin önemli özelliklerinden birisi de yaratıcılıktır. Zira zekâ ve kişilik özellikleri farklı, değişik sosyo kültürel ortamlarda yetişmiş öğrencileri eğitmek, onları öğrenme için cesaretlendirmek ve desteklemek öğretmenin büyük ölçüde yaratıcılığını kullanmasına bağlıdır.

Çağdaş bir öğretmen; gelişen ve yenilenen bilgisini, uygun öğrenme ortamları yaratıp, farklı öğretim yöntemlerini kullanarak öğrencileri ve meslektaşları ile paylaşabilmelidir. Öğretmen toplumun ve öğrencilerin farklı ve değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek esnek yaklaşımlar sergileyebilmelidir. Kendi sorunlarının üstesinden gelmeyi başarırken, toplumun sorunlarına da çok yönlü çözümler üretmek zorunda olan bir vatandaş olmayı başarabilmelidir. Rolünün, sınıf için öğrenmeleri gerçekleştirmenin ötesinde okulun tamamını, yakın ve uzak çevreyi uygun eğitim ortamlarına dönüştürmek olduğunu bilmelidir.

Yenilenen ilköğretim programlarıyla beraber öğretmenler değişen rollerinin özelliklerine uyum sağlamak zorundadır. Çağın gerisinde kalmamak yolunda büyük çaba sarf etmek zorunda olan öğretmenin rolündeki başlıca değişiklik, öğrencisinin onun yegâne bilgi kaynağı olmadığına farkına varması ile ortaya çıkmaktadır. Bunun için farklı kaynakları kullanarak kendi bilgisini sürekli geliştirmek durumundadır.

Öğretmen rollerini tamamen değiştiren yeni ilköğretim programları öğretmenler için bir de öğretmen kılavuz kitap uygulaması getirmiştir.

Bu program çerçevesinde ilk defa, öğretmen kılavuz kitapları uygulamaya konulmuştur. Bu kılavuz kitaplar, ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanmış kitaplardır.

Öğretmen için bir yol gösterici olarak ortaya çıkan öğretmen kılavuz kitapları, öğretmenlere derslerde atacağı her bir adımı; yapacağı ya da yapması gereken her şeyi ayrıntılı olarak açıklamaktadır.

Kılavuz kitaplara benzer uygulamalar Apple tarafından oldukça eleştirilmiştir. Apple'a göre hazır eğitim setleri yüzünden öğretmenler, planlama sürecinin dışında tutulmuş, öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerine, öğretme stratejilerine, sınıf yönetimi ve düzenlemelerine gerek kalmamıştır. Hazır eğitim materyalleri, öğretmenin ihtiyacı olan her şeyi içermekte ve yapılacak işleri adım adım sıralamaktadır. Öğretmenin görevi ise sadece hazır eğitim setlerinde belirtilenleri uygulamak olmaktadır. Önceden tasarlanmış müfredat/öğretim/değerlendirme sistemleri kisvesi altında teknik denetim prosedürleri okullara girmektedir. Bu sürece uyum sağlayan öğretmenler de vasıfsızlaşmaktadır. Bu sistem öğretmenlerin yaptığı işi basitleştirmekte, meslekleri üzerindeki kontrolü kaybetmelerine neden olmaktadır (Apple,1980).

Eğitim sürecini hazırlamak ve planlamak yeterliliğine her öğretmen sahip olmalıdır. Öğretmenin önüne hazır olarak her şeyi sunmak, öğretmeni tembelliğe yönlendirmektir. Kılavuz kitaplarda yer alan ayrıntılı açıklamalar ve kitaplarda bulunan öğretmenler için verilen yönergeler yüzünden öğretmenlerin düşünce ve yaratıcılıklarını kullanacak bir ortamı kalmamaktadır. Böyle olunca da öğretmen, kılavuz kitapların uygulayıcısı durumuna düşmektedir. Bu da öğretmenleri otomatikleştirmeye ve öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirmeye yol açabilecek bir durumdur.

Bu kılavuz kitaplar; öğretmenlerin önüne hazır eğitim sürecini sunarak, yeni programların bir gereği olarak öğretmenden beklenen yaratıcılık ve araştırmacılık gibi özellikleri köreltmektedir.

Öğretmenler mesleklerini icra ederken, öğrencileri için faydalı ve uygun buldukları şeyleri yeterince özgür bir şekilde uygulayamamaktadır. Etkili olmak için öğretim yöntem ve tekniklerini aşama aşama uygulaması istenen, daha önceden hazırlanan müfredat ve testleri kullanması beklenen öğretmenler, bu yolla başarısız ve niteliksiz olmaya mahkûm edilmektedirler (Hargreaves,1994).

Tüm öğretmenlerin standartlaşması ve hazırcı olması, sadece verilen talimatları uygulayan, eleştirmeyen ve eğitim sürecinin hazırlık aşamasında rol oynamayan kişiler olmalarında yeni programlarda uygulanmaya başlayan öğretmen kılavuz kitaplarının rolü büyüktür.

Bu konuda öğretmenlerin görüşleri de önemlidir. Bu yüzden bu araştırmanın amacı öncelikle öğretmenlerin kılavuz kitaplardan ne ölçüde faydalandıklarını, kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerini ve kılavuz kitapların öğretmenler üzerindeki etkilerini tespit etmektir.

Problem Cümlesi: Öğretmen kılavuz kitapları hakkında öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

Alt Problemler

1. Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenler tarafından ne sıklıkta kullanılmaktadır?
2. Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlerin yaratıcılığına etkisi var mıdır?
3. Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenleri hazırcılığa sevk ediyor mu?
4. Öğretmenler derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara yer veriyor mu?
5. Öğretmenler kendilerini kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissediyorlar mı?
6. Öğretmenlerin öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalma durumları ile cinsiyet, eğitim durumu, kıdem yılı, yeni programla ilgili seminere katılma durumları gibi değişkenlerin etkisi var mıdır?
7. Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanma durumları ile cinsiyet, eğitim durumu, kıdem yılı, yeni programla ilgili seminere katılma durumları... gibi değişkenlerin etkisi var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Yeni ilköğretim programlarıyla beraber uygulanmaya başlayan öğretmen kılavuz kitaplarının, ilk bakışta öğretmenler için oldukça faydalı gibi görünmesiyle beraber biraz incelendiğinde farklı işlevleri ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırma, yeni programlarla ortaya çıkan öğretmen kılavuz kitapları uygulamasına farklı, eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılmasını sağlamaktadır. Bu çalışmada, öğretmenlere rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmış olan kılavuz kitapların örtük olarak ne gibi bir işleve sahip olabileceği tartışılmıştır.

Bu çalışma kılavuz kitaplara eleştirel ve farklı bir bakış açısı sunması bakımından önemlidir. Ayrıca konuyla ilgili literatürde fazla araştırma bulunmaması açısından da ayırt edicidir. Aynı zamanda, öğretmenlerin kılavuz kitaplardan ne kadar faydalandıklarını, kitaplara olan bağlılıklarını ve öğretmenlerin kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Bu araştırma, kılavuz kitapları kullanan öğretmenlerin, kitaplara bakışında değişimlere yol açması bakımından dikkat çekicidir. Kılavuz kitaplara körü körüne bağlı kalan öğretmenlerin, farklı bir bakış açısıyla bunları yorumlamasını sağlayacaktır.

Değişkenler

Araştırmada, ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin görüşlerini almak için uygulanan ankette cinsiyet, kıdem, mezun olunan okul, programlar hakkında bilgi sahibi olma durumu değişkenler olarak kullanılmıştır.

Sayıtlılar

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin, anket sorularına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma 2008–2009 öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Kocaeli ilinin Başiskele ilçesindeki ilköğretim okullarında 1. kademe öğretmenlik yapan 102 sınıf öğretmenin görüşü ile sınırlıdır.

3. Araştırma 25 adet öğretmen kılavuz kitabının incelenmesi ile sınırlıdır.

Tanımlar

Öğretmen Kılavuz Kitapları: “İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştıırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser (Tebliğler Dergisi, 2004,sayı 2559).”

Eğitim Programı: Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar (Varış, 1976).

Yapılandırmacı Yaklaşım: Bireylerin öğrendikleri bilgiyi nasıl yapılandırdıklarını ortaya koyan ve bilgiyi temelden kurmaya dayanan yaklaşımdır (Akyüz,2001-2006).

Bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını ifade eder. Her öğrenci öğrenirken, anlamı, bireysel ve sosyal olarak yapılandırır. Öğrenme; bu anlamlandırma ya da anlam yapılandırma sürecidir (Özden,2005).

Yaratıcılık: Kişinin bir problem karşısında problemin çözümünde yeni bir ürün ortaya koymasüdür (Torrance,1968).

Yaratıcılık, doğurmak, yaşatmak, meydana getirmek anlamındadır (Turgut,1990).

BÖLÜM 1: ÖĞRETMENLİK VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARI

1.1. Öğretmenlik

Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir. Temel toplumsal kurumlardan birisi olan eğitim, bütün toplumların temel sorunlarının başında yer almaktadır. Bu temel sorunun ana öznesi de hiç kuşkusuz öğretmenlerdir (Battal ,2003).

Öğretmen öğrenme aracıdır, sınav yapan, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakının savunucusu ve vekildir. Öğretmen güvenilir kişidir, yedek velidir, öğrenci danışmanı ve toplumsal katılımcıdır (Balcı,1991).

Öğretmenin değerlendirilmesinde bilgi, kişilik, çevreye uyum, çevre kalkınmasına katılma, halkla ilişkiler gibi ölçütler kullanılmaktadır. Bir ülkenin geleceğinin mimarı, öğretmenlerdir. Mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir. Yeni nesillerin niteliği de hiç kuşkusuz onu yetiştiren öğretmenlerin niteliği ile özdeş olacaktır (Çelikten,2005).

Eğitimin amacı, kişilerin yaşadığı toplumun uyumlu bir üyesi haline getirerek onları çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bireylerin, toplum ve dünyadaki değişme ve gelişmelere ayak uydurabilecek ve katkıda bulunabilecek bir biçimde yetiştirilmeleri gerekir. Bu da, iyi bir eğitim sisteminin yanında, nitelikli bir öğretmen kadrosu ile sağlanır (Dilaver,1996).

Okulların sadece yeterli sayıda öğretmen gereksinimi olmamakta, aynı zamanda yetenekli, mesleğine bağlı ve kendisinden beklentilerin farkında olan ve bunları gerçekleştirmeye çalışan öğretmenlere de ihtiyacı bulunmaktadır.

Oğuzkan, öğretmenliğin üç yönünün bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar; Türk toplumunun aydın bir üyesi olarak öğretmen, dünya topluluğunun uyanık bir üyesi olarak öğretmen ve mesleğinin yeterli bir üyesi olarak öğretmen. Teknoloji ve anlayışlardaki değişmelerin de etkisi ile toplumu oluşturan kurumlar, veliler, öğretmenler, öğrenciler ve araştırmacıların öğretmen davranışlarıyla ilgili beklentileri dolayısıyla da etkili, iyi ya da ideal öğretmen tiplerinde de farklılıklar oluşabilmektedir.

1.2. Öğretmenin Yeterlilik Alanları

1.2.1. Genel Kültür

Genel kültür, öğretmenin mesleğini uygularken bir sorunla karşılaştığında alan bilgisine ve pedagojik formasyon (eğitme-öğretme) becerisine ek olarak bu sorunun çözümüne katkıda bulunan diğer disiplinler arası bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Genel kültür bilgileri alana ilişkin olay ve olguların açıklanmasında, disiplinler arası ilişkilerin kurulmasında, konunun öğretiminde bütünlük, somutluk-soyutluk, yakınlık uzaklık ve güncellik gibi öğretim ilkelerinin yaşama aktarılmasında eğitim-öğretim yeterliliklerinin ayrılmaz bir boyutunu oluşturur (Yetim ve Göktaş, 2004).

1.2.2. Özel Alan

Öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını anlar ve alanın bu özelliklerini öğrenciye anlamlı bir biçimde öğrenme deneyimleri yaratır. Öğretmen, alanına ait bilgilerin, gerçeklerin sabit bir bütünü değil, karmaşık, sürekli ve değişen bir yapıda olduğunu fark eder. Farklı perspektifleri kabul eder ve bilginin nasıl geliştiğini öğrenciye aktarır. Öğrettiği alana yakın ilgi duyar ve günlük hayatla ilişkisini kurar. Sürekli öğrenmeyi alışkanlık hâline getirir ve alanla ilgili faaliyetlerle, alanın öğretimi konumundaki profesyonel etkinliklere aktif olarak katılır. (Yetim ve Göktaş, 2004).

1.2.3. Pedagojik Formasyon (Eğitme-Öğretme) Yeterlilikleri

Öğretmen, öğrencilerini çeşitli özellikleriyle (fiziksel, sosyal, psikolojik, zihinsel ve psikomotor) tanır ve bu özelliklere uygun öğrenme deneyimleri yaratır. Öğrencilerin öğrenme biçimlerindeki farklılıkları anlar ve buna uygun adil öğrenme fırsatları oluşturur. Öğretmen, öğrenmenin nasıl meydana geldiğini, öğrenmenin gelişim düzeyinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini ve öğretim sürecinde çeşitli gelişim özelliklerinin nasıl dikkate alınması gerektiğini bilir ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak öğretim stratejilerini kullanır. Öğretmen, bireysel farklılıkların, içsel ve dışsal motivasyonu, çalışma ve öğrenme alışkanlıklarının kalıcı ve anlamlı öğrenmede önemli olduğunu bilir ve buna uygun öğrenme deneyimleri oluşturmak için gayret gösterir (M.E.B Komisyon Çalışması,1999).

Öğretmenin eğitme-öğretme yeterlilikleri; öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma, öğretimi yönetme (sınıf yönetimi), ölçme ve değerlendirme, rehberlik yapma, temel becerileri geliştirme, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere hizmet etme, yetişkinleri eğitme, ders dışı etkinliklerde bulunma, kendini geliştirme, okulu geliştirme, okul ve çevre ilişkilerini geliştirme olarak özetlenebilir (M.E.B Komisyon Çalışması,1999).

Öğretmenin kendinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi için öncelikle öğretmenlik yapacağı alanını iyi bilmesi gerekir. Bunun yanında alanıyla ilgili bilgi ve becerileri iyi bir şekilde organize ederek nasıl öğretileceğini, sınıftaki dersleri canlı ve çekici bir hale nasıl getireceğini bilmesi gerekir. Öğretmenlik mesleği açısından önemli olan; öğretmenin iyi bir şekilde yetiştiği alan bilgisini ve genel kültürünü öğrencilerine aktarabilecek pedagojik formasyon bilgisine sahip olmasıdır. Eğitim açısından da önemli olan öğretmenin bu üç özelliği bir arada taşımasıdır. Çocuk öğrendiklerinin pek çoğunu öğretmenin bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gözleyerek öğrenir. Öyleyse, öğretmen davranışları, milli, insani ve mesleki açıdan doğru nitelikleri örneklemelidir (Büyükkaragöz,1988).

Öğretmen öğrencinin beden, ruh ve zihin bakımından büyüüp gelişmesine yardımcı olmak durumundadır.

Öğretmen, öğrenciye kendi kişisel kültürünü değil, eğitim programının amaç ve hedeflerine dönük ve onu gerçekleştirecek nitelik ve nicelikte kültürü vermek zorundadır (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğrenecek olan öğrencinin kendisidir. Öğretmen öğrenciye, öğrenme sürecinde rehberlik yapmakla görevlidir (Bilgen,1988).

Öğretmen, sınıftaki faaliyetlerin düzenleyicisidir. Amaçları belirler, zamanı iyi kullanmayı plânlar, sınıf güvenliğini sağlar, öğretim araç ve gereçlerini öğrencilerin kullanımına sunar. Bu sebeple öğretmenler genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon kazandırılarak yetiştirilirler (Yetim ve Göktaş, 2004).

1.3. Öğretmen Niteliklerinin Önemi

İyi bir öğretmenin nitelikleri, eğitim-öğretimden neler beklendiği ile çok yakından ilgilidir. Bilgi çağı diye nitelendirilen günümüzde, iyi öğretmeni "bilgi çağının öğretmeni" şeklinde ifade edecek olursak, genel olarak aşağıdaki niteliklerden söz edebiliriz.

Bilgi çağının temel niteliği, bilgilerin hızla artması ve bu bilgilerin çabuk eskimesi olduğuna göre, okul dönemi boyunca olabildiği kadar çok bilgi aktarma anlayışı ve kendisini sınıfın tek hâkimi ve öğrencinin yegâne bilgi kaynağı olarak gören öğretmenin yerini, ihtiyacı olan bilgiye nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen, araştırmacı; hem kendisini ve hem de öğrencilerini bilgiye ulaştırmak için aktif çaba harcayan öğretmen tipine bırakmak zorundadır. Çok hızlı bilgi akışının sonucunda ortaya çıkan küreselleşme, geneli ve onun katmanları olan özeli de görüp kavrayabilecek insanların yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin genelin içinde özeli ayırt edici ve pek çok özel arasında uzlaştırıcı bir rolü üstlenmesi gerekmektedir (Yetim ve Göktaş, 2004).

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde gündeme gelen kalite kavramının önümüzdeki dönemde insan kalitesinin geliştirilmesi konularında yoğunlaşacağı dikkate alınır, öğretmenlik ilk önceliğinin de kendi kişisel kalitesini arttıracak çalışmalara yoğunlaşması olduğu görülür.

Öğretmen, toplumun ve eğitim kurumlarının hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmek için şartları en iyi şekilde değerlendirebilen, mükemmele ulaşma konusunda sürekli çalışan, bu yolda yaratıcılığını kullanarak esneklik gösterebilen, toplumunun temel ilkelerine zarar verebilecek ideolojik saplantıları olmayan bir kişi olmalıdır. İş birliğine açık olma, paylaşma, çağdaş bir öğretmenin nitelikleri olarak kabul edilebilir (Yetim ve Göktaş, 2004).

Yaratıcılık, çağdaş bir öğretmenin belki de en önemli özelliklerinden biridir. Zira zekâ ve kişilik özellikleri farklı, değişik sosyo kültürel ortamlarda yetişmiş öğrencileri eğitmek, onları öğrenme için cesaretlendirmek ve desteklemek öğretmenin büyük ölçüde yaratıcılığını kullanmasına bağlıdır.

Öğretmenin samimî, canlı, neşeli ve öğrencilerinin sorunlarına duyarlı olması da çok önemlidir. Bunun için de işini sevmesi, günlük sorunlarını okulun dışında bırakabilmesi gerekir (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğretmenin niteliği yalnızca mesleğe hazırlık aşamasında aldığı eğitimle sınırlı olmamalıdır. Öğretmene meslekî yönden geliştirme ve yenilenme anlayışı verilmeli ve bu düşüncenin uygulanabilmesi için de gerekli ortam hazırlanmalıdır. Bunun için öğretmenin kişisel hayat şartlarının maddî yönden belirli bir düzeye çıkarılması kadar, ona teknoloji kullanımı ve sürekli hizmet içi eğitim imkânları da sağlamak gerekir (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğretmenlik, meslek alanları içinde kendisinden en çok görev ve rol üstlenmesi beklenen meslektir. Hiçbir meslek mensubu, bu denli önemli görevi (rolü) üstlenmiş değildir. Öğretmenlikten beklenen rollerin gelecekte azalması değil, artarak değişmesi beklenilmelidir. Zaman zaman teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânların, öğretmenin yerini alacağına dair düşünceler var olsa da, öğrenme-öğretme işinin mekanik bir süreç olmadığı, öğretmenle öğrenci arasındaki duygusal iletişimin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği çok iyi bilinen bir gerçektir. Günümüz öğretmeni, rolünün değişen özelliklerine göre uyum sağlamak zorundadır. Çağın gerisinde kalmamak yolunda büyük çaba sarf etmek zorunda olan öğretmenin rolündeki başlıca değişiklik, öğrencisinin onun yegâne bilgi kaynağı olmadığının farkına varması ile ortaya çıkmaktadır. Bunun için farklı kaynaklarını kullanarak kendi bilgisini sürekli geliştirmek durumundadır. Öğretmen, gelişen ve yenilenen bilgisini uygun öğrenme

ortamları yaratıp, farklı öğretim yöntemlerini kullanarak öğrencileri ve meslektaşları ile paylaşabilmelidir. Toplumun ve öğrencilerin farklı ve değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek esnek yaklaşımlar sergileyebilmelidir. Kendi sorunlarının üstesinden gelmeyi başarırken, toplumun sorunlarına da çok yönlü çözümler üretmek zorunda olan bir vatandaş olmayı başarabilmelidir. Rolünün, sınıf için öğrenmeleri gerçekleştirmenin ötesinde okulun tamamını, yakın ve uzak çevreyi uygun eğitim ortamlarına dönüştürmek olduğunu bilmelidir (Oktay,1998).

Öğretmenin fikri kapasitesi, kişisel olgunluğu ve örnek karakteri insan yetiştirmede vazgeçilmez esaslardır. Öğretim teknikleri ancak öğretmenin bu vasıflarıyla birleştiği takdirde hayatiyet kazanır. Öğrenme başarısının ilk sırrı olan ilgi duyma, öğretmenin kişiliğinden ve öğretmenin zemin hazırladığı öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkilerinden çok etkilenir. Yani ilgi sosyal ilişkiler içinden doğar, sosyal ilişkilerle devam eder. Öğretmenin özendirici model kişiliği bu ilişkiler içinde merkezî bir önem taşır (Özakpınar,1988).

1.3.1. Öğretmenin Nitelikleri

Öğretmenin başarısında meslekî ve kişisel nitelikleri tartışmasız bir öneme sahiptir, bu nitelikleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Yetim ve Göktaş, 2004):

- Milletinin milli, ahlâkî, insanî, kültürel ve tarihî değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren,
- İnsan haklarına, millî demokratik, lâik, sosyal ve hukuk devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve gereklerini yerine getiren,
- Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne ve geniş bir dünya görüşüne sahip olan,
- Çocuğun ve gencin biyolojik, psikolojik ve sosyal yapısını ve gelişmesini sağlayıcı çalışmalar yapan,
- Öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerini konulara göre ve bireysel gelişmeyi gerçekleştirecek biçimde uygulayan,

- Derslerini plânlayan ve uygulayan,
- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanarak öğrencilerini, programları ve kendi öğretme gücünü değerlendirerek, eksiklerini gideren,
- Programların plânlanmasına ve geliştirilmesine katılan,
- Öğrenmeyi kolaylaştıran,
- Okul ve toplum işlerini birleştiren,
- Çocukların davranış tarzlarını değiştirmeye çalışan,
- Öğretimde iyi öğrenim kaynaklarını kullanan,
- Sorun çözen ve hızlı değişimlere uyum sağlayabilen bireyler yetiştiren,
- Konusunda, bilgilerini güncelleştiren,
- Konularının içeriğini, öğrenci ortamına uyduran,
- Yeni eğitim teknolojilerini kabul eden ve kullanan,
- Öğrencilerinin yeteneklerini açığa çıkararak gelişmelerine yardımcı olan,
- Öğrenim stratejilerini yaratan,
- Eleştirel düşünme becerileri olan,
- Öğretimde yeniliklere açık olan,
- Yetenekli öğrencileri ortaya çıkaran ve yetenekleri doğrultusunda öğrencileri yönlüten,
- Tüm çocukları ön yargılardan arınmış olarak ve oldukları gibi kabul ederek, hepsine eşit, adil, mantıklı ve tarafsız davranan,
- Öğrencileri buldukları yaşın fizyolojik, psikolojik ve kişisel özelliklerine ve yeteneklerine göre tanıyıp, ona göre değerlendirerek yönlendiren,
- Uyumsuz ve problemlili öğrencilere anlayışla yaklaşan ve sorunların çözülmesine, ailesi ile de iş birliği yaparak yardımcı olan,
- Öğrencilerin dinleme, anlama ve anlatma yeteneklerini geliştiren,

- Öğrencilere insanları sevmeyi ve iş birliği içinde çalışmayı öğreten,
- Mesleğinin toplum içindeki önemini toplumsal sorumluluklarının bilincinde olarak öğretmenliğe karşı büyük bir istek ve heves duyan ve mesleğini severek yapan,
- Akılcı ve bilimsel düşünme yeteneğine sahip olan,
- Alanındaki araştırma ve gelişmelerin ortaya koyduğu yeniliklerden haberdar olan ve kendisini sürekli olarak yetiştirmeye ilgi ve istek duyan,
- Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılan ve eğitim kurumunun dışından da haberdar olan,
- Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirecek araç-gereçlerden ve çevresindeki tüm imkân ve kaynaklardan yararlanan,
- Öğrencinin akademik benlik seviyesini yükselten,
- Öğrencilere bağımsız kişilik kazandıran,
- Her şeyden önce çocukları, gençleri seven ve onları birer insan olarak değerlendiren,
- Beden ve ruh sağlığı yerinde canlı, hareketli ve becerikli,
- Pratik, yaratıcı, gerçekçi, sezgileri kuvvetli, sağduyu sahibi ve duyarlı,
- Düşüncelerinde bağımsız ve esnek,
- Çocuklarla ve gençlerle yakın ve içten ilişkiler kurabilen, samimi, sempatik, güler yüzlü, coşkulu, neşeli ve mutlu,
- Acil ve beklenmedik durumlarda telaşlanmadan soğukkanlılıkla olayların üstesinden gelebilen, gayretli ve cesur,
- Temiz, uygun, düzenli ve çekici bir biçimde giyinen,
- Güzel sanatlar (resim, müzik, spor vb.) konularda bilgili ve yetenekli,
- Öğrencilerin yapmamasını istediği şeyleri, kendisi de yapmayan,
- Sorumluluk duygusu yüksek ve sorumluluk alan,

- Kendine güvenen, ne istediğini bilen, davranışları tutarlı ve dengeli, olgun bir kişiliğe sahip,
- Toplumun beklentilerine cevap verebilen,
- Okulda, sınıfta ve çevrede inisiyatif sahibi olan,
- Türkçeyi güzel ve doğru konuşup yazan,
- Ekip çalışmasına yatkın,
- Kendisi ve çevresi ile barışık,
- Demokratik bir kişiliğe sahip olan ve demokratik anlayışını, tutum ve davranışlarını eğitim ortamına ve çevresine yansıtan,
- Kendi milli kültürüne sahip çıkan ve evrensel kültüre katkıda bulunan,
- Başkalarına karşı duyarlılık ve sevgi duyan,
- İlişki kurma yeteneği olan,
- Düşünmede uyumluluk ve esneklik sağlayan,
- İletişim becerilerini benimseyen / geliştiren,
- Ortak tavır alabilen,
- Kendi kendini motive eden ve kendine güvenen,
- Sesi iyi kullanan,
- Kendi kendini analiz etme yeteneği olan,
- Bağlılık ve liderlik vasıfları olan,
- Dinamik ve aktif bir kişiliğe sahip olan,
- Yeniliklere açık olan,
- İnsanların fikir, din ve vicdan hürriyetine saygılı,
- Disipline olabilen, sabırlı,

- Himaye edici ve yardımsever,
- Dürüst, açık ve güvenilir ve ahlâklı,
- Çalışkan, düzenli ve plânlı,
- Adil, sadık, namuslu ve fedakâr,
- Doğru sözlü, terbiyeli ve nazik,
- Kötü alışkanlık ve davranışlardan uzak,
- Ülke yönetimi ve sorunları hakkında bilgi sahibi ve idealist insan olmalıdır.

Öğretmenin eğitimdeki önemli bir özelliği, topluma ve öğrenciye model olmasından kaynaklanmaktadır. Eğitim geleneğinde öğretmen örnek insandır. Öğretmen toplumsal kural ve normlara göre bir model oluyorsa toplumun kültürel mirasının aktarılması ve yaşatılmasını sağlayabilir.

İyi öğretmen, güncel olduğu kadar geleceğe yönelik olan öğretmendir. Geleceğe yönelmenin ön şartı bugünü aşabilmektir. Bugünden geleceğe yönelişin ve kalkışın itici gücü, özgür düşünme ve düşüncelerini açıklama yeterlilikleridir. İyi öğretmen rutin davranış ve ideolojilerin oluşturduğu düşünce çizgisini aşıp, insana ve insanlığa hizmete geçişi başaracak öğretmendir. Geleceğin iyi öğretmeni, düşünmeyi ve üretkenliği düşünme konusu yapabilen ve öğrencilerine öğretebilen öğretmendir (Akt.Yetim ve Göktaş, 2004: Aytaç, 1988).

Sonuç olarak öğretmen bilgi ve becerilerini sürekli olarak yenilemek zorundadır. Öğrenmeye ve gelişmeye açık olmalıdır. Çünkü öğretmenin görevini oluşturan bilgi ve beceriler baş döndürücü bir hızla gelişmektedir.

Kısaca çağdaş toplumun öğretmeni; bilgili, sürekli kendisini yenileyen, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı ve toplumu tanıyan, sorun çözme becerisine sahip, teknolojiyi kullanabilen, sınıf ve okulu tüm imkânları ile kullanarak aktif ve öğrenme ortamına dönüştürebilen ve en önemlisi sürekli öğrenmeyi bir ilke olarak benimseyen ve bu çevredeki tüm rolleri üstlenerek toplumun çok yönlü gelişmesine katkıda bulunan bir meslek erbabı olmak durumundadır (Oktay,1998).

1.4. Yeni İlköğretim Programları

Bilginin hızla üretildiği çağımızda bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesinde geleneksel eğitim yaklaşımları giderek yetersiz kalmaktadır. Günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji, eğitimin her alanını etkilemekte ve özellikle eğitim yaklaşımlarında köklü değişimleri zorunlu kılmaktadır.

Eğitim alanında geleneksel yaklaşımlardan vazgeçilerek farklı yaklaşımlar ortaya atılmaktadır. Program geliştirme dinamik bir olgu olduğundan eğitim programının bu gelişen koşullara uyarlanması bir zorunluluk haline gelmektedir. Ülkemizde de eğitim programları çağın gereklerine uyum sağlamak üzere yenilenmiştir.

Yeni program, öğrencilerin sadece bilgi ve becerileri kazandırmaları değil, aynı zamanda bilgileri yapılandırmayı ve yeni bilgiler üretmeyi öğrenmelerini amaçlamaktadır. Bu yüzden yeni program öğrenci merkezli bir programdır. Öğrenciler bütün öğretim etkinliklerinin merkezinde yer almaktadır (Güneş 2004).

Yeni eğitim programlarında çoklu zekâ ve yapılandırmacı yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır.

Yeni programda yapılan değişikliklerin gerekçeleri özetle şöyle sıralanabilir

(MEB, 2005):

1. Değişik bilim alanlarındaki ve eğitim bilimleri alanındaki gelişmelerin yöntem ve içerik olarak öğretim programlarına yansıtılması ihtiyacı.
2. Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerleri de dikkate alarak geliştirilmesi ihtiyacı.
3. Programda yer alan konuların çok kapsamlı ve ezbere dayalı bilgi yoğunluklu olması.
4. Okulda kazandırılmaya çalışılan bilgilerin gerçek yaşamdan uzak olması.
5. İlkokul ve ortaokul programlarının üst üste eklenmesi nedeniyle eğitimde program bütünlüğünün olmaması.
6. Bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, işbirliği yeterliliklerini kazanmalarının daha bir önem kazanmış olması

7. Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirme gerekliliğinin artması.

8. Çocuklarımızın beklenen düzeyde başarı gösterememesi.

Yukarıda sıralanan gerekçelerle hazırlanan yeni ilköğretim programının vizyonu, “Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış, bireysel farklılıkları ne olursa olsun, araştırma-sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş; yaşam boyu öğrenen ve insan haklarına saygılı, mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir ” şeklinde belirlenmiştir (MEB, 2005).

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 12.07.2004 tarih ve 114, 115, 116, 117 ve 118 sayılı kararları ile ilköğretim okullarının 1.-5. sınıfları için hazırlanan Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji derslerinin öğretim programları, yapılandırmacı öğretim anlayışı doğrultusunda geliştirilerek; 2005–2006 öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır.

Yapılandırmacı anlayış açısından yeni ilköğretim programlarına genel olarak bakıldığında şu özellikler göze çarpmaktadır:

- Öğretmene “öğretici” yerine “ortam düzenleyici”, “yönlendirici” ve “kolaylaştırıcı” rolleri yüklenmektedir. Öğretmenin temel rolü öğrenme-öğretme ortamını düzenlemek, etkinlikler konusunda öğrencilere rehberlik yapmaktır. Öğretmene rehberliğin yanı sıra işbirliği sağlayıcı, yardımcı, kolaylaştırıcı, kendini geliştirici, planlayıcı, yönlendirici, bireysel farklılıkları dikkate alıcı, sağlık ve güvenliği sağlayıcı roller verilmiştir (Eğitim Reformu Girişimi, 2005).

- Yeni programla birlikte, davranışçı öğrenme anlayışından yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım, bireyin kendi deneyimleri ve düşünmesi sonucunda, kendi bilgi, beceri ve yeterliliklerini oluşturduğu bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda birey, öğrenme sürecine aktif olarak katılır, sorgular, araştırır ve elde edeceği bilgileri geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirerek, kendine özgü yapı kazandırır(Titiz, 2005).

- Bilgi, beceri ve yeterlilikler bilimsel bilgiyi merkeze alarak değil, öğrencinin aktif olduğu etkinlikler yolu ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle de programdaki bilgi yükü azaltılarak, öğrencinin bilişsel ve duyuşsal yaş özelliklerine uygun hale getirilmektedir (Titiz, 2005).
- Yeni programda, öğretim yöntemlerinin çeşitliliği artırılarak, ölçme değerlendirme ürün değerlendirmeden çıkarılarak, süreç değerlendirmeye dönüştürülmektedir (Titiz, 2005).

1.4.1. Eski (Davranışçı) Programla Yeni (Yapılandırmacı) Programın Başlıca Farkları

Bilginin hızla yenilenerek üretildiği çağımızda birey ve toplumun geleceği, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi eski programın en çok eleştirilen yönü olan ezberlemeyi değil, bilgi üretimine dayalı çağdaş bir eğitimi gerektirmektedir. Bu aşamada yeni programın en belirgin özelliği ezbere dayanmaması olmuştur. Öğrencilerin tartışarak, sorgulayarak ve arkadaşlarına aktararak öğrenmeleri istenmektedir.

Geleneksel eğitim yaklaşımlarının yetersiz kaldığı içinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında, çoklu zekâ ve yapılandırmacı eğitim yaklaşımları ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımlarla eğitim sürecinde, öğretmen merkezli anlayışla öğrencinin davranışını ezber yoluyla değiştirmek yerine; öğrenci davranışlarını merkezli anlayışla öğrencinin zihinsel becerilerini geliştirerek ve bilgiyi yapılandırarak kazanmasına ağırlık verilmektedir.

Bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla Mili Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okullarında ders çizelge programlarında da bir takım değişiklikler yapıldı. Öğrencilerin daha fazla sosyal aktivitelere yönelmesini amaçlayan yeni programda toplam haftalık ders saati 30'dan 1, 2, 3. sınıflarda 27'ye; 4, 5 ve 6. sınıflarda 26'ya ve 6, 7 ve 8. sınıflarda ise 28'e düşürüldü. Yeni program çerçevesinde 1. kademe ders programında Hayat Bilgisi, Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Derslerinin sayısında ve adlarında bir değişiklik yapılmadı. Fen Bilgisi dersinin adı Fen

ve Teknoloji olarak; Resim İş dersinin adı Görsel Sanatlar olarak; Bireysel ve Topluluk dersinin adı da Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler olarak değiştirildi.

Bakanlık, yeni ders programında seçmeli ders sayısı ve niteliğini artırdı. Seçmeli dersler ise "Yabancı dil, sanat etkinlikleri (drama, tiyatro, halk oyunları, enstrüman, resim, fotoğrafçılık ve heykel), spor etkinlikleri (güreş, futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi), bilgisayar, satranç, düşünme eğitimi, halk kültürü, tarım/hayvancılık uygulamaları ve takviye etüt çalışmaları." olarak belirlendi.

Belirlenen bu seçmeli derslerle de öğrencilerin yaratıcılığını, iletişim becerisini arttırma; onları araştırmacı, sorgulayıcı, kişisel ve sosyal değerlere, iletişim becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirme gibi hedefler düşünüldü. Bu hedeflere ulaşmak için de görüldüğü gibi sanat ve spor içeren etkinliklerden yararlanılması öngörüldü.

Yeni programın eski programa göre en önemli farklılıkları arasında süreç kavramı ve değerlendirme ölçütleri de yer almaktadır. Yeni programlar sürece dayalı değerlendirmeyi ön plana almıştır.

Yeni programda, ilk okuma-yazma öğretiminde Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin uygulanması; yazı öğretiminde ise bitişik eğik yazı harfleri benimsenmesi de kabul edilen en önemli yeniliklerdendir.

Eski programda olmayıp yeni programlarla beraber uygulanmaya başlanan bir uygulama da öğrenci ders ve çalışma kitaplarıyla beraber öğretmen kılavuz kitaplarıdır. öğrenci ders ve çalışma kitapları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz dağıtılmaktadır. Ayrıca öğrenci ders ve çalışma kitaplarıyla beraber öğretmenlere de öğretmen kılavuz kitapları hazırlanıp, öğretmenlerin kullanması için okullara gönderilmektedir.

1.4.2. Yapılandırmacı Yaklaşım

Hazırlanan yeni programın en önde gelen özelliklerinden birisi olan “Yapılandırmacı Yaklaşım” kavramına ulaşana kadar tarihsel sürece bakıldığında farklı öğrenme teorilerinin olduğu görülür. Öğrenmenin ne olduğu ve nasıl meydana geldiği sorularına cevap arayan öğrenme kuramları dört grupta toplanabilir (Öztürk, 2002).

1. Davranışçı öğrenme kuramları,

2. Bilişsel öğrenme kuramları,
3. Duyuşsal öğrenme kuramları,
4. Beyin temelli öğrenme kuramları.

Yapılandırmacılık, bu öğrenme kuramları arasında şu ana kadar ülkemizde uygulanmakta olan davranışçı öğrenme teorisinin yerine kullanılmaya başlayan beyin temelli bir kuramdır. Bu kuram her ne kadar yeni gibi görülsede geleneksel öğrenme kuramlarının aksayan yönlerine karşı oluşturulmuş, kökleri eskilere dayanan bir kuramdır.

20. yüzyılda yapılan araştırmalar sonucunda bilginin doğası ve öğrenme, yapılandırmacılığın temel dayanağı olmuştur. Yapılandırmacılık bilgiyi temelden kurar ve öğretimle ilgili bir kuram değil, bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır. Kuramın özünde, öğrenenin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması vardır (Türkçe Öğretim Programı Kılavuz Taslağı,2004,s 3-5)

Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmeye başlayan yapılandırmacılık zamanla öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir soruyu ortaya çıkarmıştır. Yapılandırmacılıkta üzerinde durulan nokta bilginin tekrarı değil, bilginin transferi ve yeniden yapılandırılmasıdır.

Yapılandırmacılıkta, öğrenime bağlam-dışı (ortamdan ayrılmış) bir yaklaşımdan ziyade, öğrenimin deneyimlerle gerçekleştiği yönünde bir yaklaşım vardır.

Yapılandırmacılık, bilginin fiziki sınır sisteminden ayrı bir varlığa sahip olmadığını ileri sürmektedir; bilgi, öğrencinin dışında bütünlüklü bir biçimde var olmaz ve içselleştirilir, depolanır ve sonraki zamanlarda yeniden üretilir (Marsh, 2003).

Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Alışılmış yöntemde öğretmen bilgiyi verebilir ya da öğrenenler bilgiyi kitaplardan veya başka kaynaklardan edinebilirler. Ama bütün bunlar bilgiyi algılamak, bilgiyi yapılandırmak ile eş anlamlı değildir Öğrenen, yeni bir bilgi ile karşılaştığında, bunu dünyayı tanımlamak ve açıklamak için önceden oluşturduğu kuralları, kavramları ya da algıladığı bilgiyi açıklamak amacıyla kendisine yeni kurallar oluşturur. Bir başka deyişle

yapılandırmacılık çevre ile insan beyni arasında güçlü bir bağ kurmaktır. Yapılandırmacılığa göre öğrenenler bilgiyi bireysel yaratırlar, yorumlarlar ve yeniden organize ederler (Yurdakul, 2005).

Kısaca özetlemek gerekirse yapısalcı yaklaşıma göre öğrenenler açısından bakılırsa (Barbara, 1993):

1. Bilgi sahibinin zihninin dışında mevcut olan, bağımsız bir dünyayı keşfetmez. Bilgi, pasif bir şekilde çevreden alınarak değil, öğrenci tarafından aktif bir şekilde oluşturulur.
2. Bilgiye ulaşmak, öğrencinin dünyadaki tecrübelerine dayanan ve sürekli değişen bir adaptasyon sürecidir.

Brooks'a (2003) göre yapısalcılık bir öğretim yöntemi ya da stratejisi değildir. Yapısalcılıkta öğretimden daha çok öğrenme üzerinde durulur. Yapısalcılık işlevsel bilim alanından kaynağını alan psikolojik bir yapıdır.

Piaget, Bruner, Gardner, Goodman gibi psikologlarla şekillenmiştir (Fosnot,1996:10). Jacquelin Brooks ve Martin Brooks (2003) "The Case for Constructivist Classroom" adlı kitaplarında yapısalcılığın temel ilkelerinin detaylı bir açıklamasını yapmışlardır.

Onlar temel beş ilke ileri sürmektedirler. Bunlar;

- 1.Öğrenilmesi gerekenleri öğrenme sorunları haline getirme,
- 2.Öğrenmeyi ana fikirler veya kavramlar etrafında yapılaştırma,
- 3.Öğrenci bakış açılarının ve görüşlerinin araştırılması ve onlara değer verilmesi,
- 4.Öğrencilerin tahminlerini ifade edebilecekleri fırsatları içeren programı yapılaştırmak,
5. Öğretme içeriğinde öğrenci öğrenmesini değerlendirmektir (Akt: Karakaya, 2004).

Fosnot (1996:29)'a göre yapılandırmacılık bir öğrenme teorisidir, öğrenmenin tanımı değildir. Fosnot (1996:29–30), yapılandırmacılığın temel özelliklerini şöyle sıralamıştır:

1. Öğrenme yapılandırmanın sonucu değildir, öğrenme yapılandırmadır.
2. Denksizlikler öğrenmeyi kolaylaştırır. Çelişmeler özellikle; aydınlatma, araştırma ve tartışma gerektirir.

3. Öğrenmeye götüren şey ‘anlaşılmazı’ tekrar tekrar düşünmektir.
4. Toplulukla diyalog kurmak; daha fazla düşünmeye yol açar.
5. Öğrenmek; yapıları oluşturmaya doğru girişimde bulunmaktır.

Glathorn (1994); yapılandırmacı yaklaşımın öğrenmenin doğasına ilişkin olarak 10 temel ilkesi olduğunu belirtmektedir (Akt. Saban, 2002:171–172):

- 1.Öğrenme, pasif bir alma süreci değil, aktif bir anlam oluşturma sürecidir.
- 2.Öğrenme, kavramsal bir değişmeyi içerir. Öğrenme, bireylerin daha önceden sahip oldukları kavramları yeniden yapılandırmasıdır.
- 3.Öğrenme bireyseldir.
- 4.Öğrenme durumsaldır ve çevresel şartlara göre şekillenir.
- 5.Öğrenme sosyaldır.
- 6.Öğrenme duygusaldır; bireyin kişisel beklentileri, kendi hakkındaki fikirleri ve öğrenmeye karşı olan motivasyonundan etkilenir.
- 7.Öğrenme işinin niteliği; yani öğrencilerin gelişimsel düzeyine ve ihtiyaçlarına uygunluğu öğrenme sürecinde önemlidir.
- 8.Öğrenme gelişimseldir ve bireylerin sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerinden doğrudan etkilenir.
9. Öğrenme, öğrenci merkezlidir.
- 10.Öğrenme belli bir yer veya zamanda başlayıp belli bir yer veya zamanda durmaz, sürekli olarak devam eder.

1.5. Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmenler

Yenilenen ilköğretim programlarıyla beraber yeni programların uygulayıcıları olarak öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir.

Yapılandırmacılık esas alınarak hazırlanmış yeni ilköğretim programlarıyla beraber öğretmenlerin rolleri de değişmiştir.

1.5.1. Yapılandırmacı Öğretim Sürecinde Öğretmenin Rolü

Yapılandırmacılık (constructivism), öğrencinin geçmiş öğrenmelerinden de yararlanarak, öğretmen rehberliğinde, karşılaştığı yeni bilgiyi anlamlandırması ve yorumlaması sürecidir.

Yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen bir öğretmen, öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yardımcı, dost ya da kendisine gereksinim duyulduğunda yardım alınabilecek bir danışman konumundadır. Öğretmen, sınıfta işbirliği ve etkileşimi kolaylaştırıcı tutum ve davranışlar sergiler. Öğrenilecek öğeleri, öğrenciler için anlamlı ve ilginç kılacak olanaklar ve ortamlar yaratır. Öğrenme sürecinin öğrenci merkezli olması yönünde çaba gösterir. Öğrenme sürecinde özel bir iletişim biçimi geliştirir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunar ve her öğrencinin kendi kararını kendisinin oluşturmasına yardımcı olur (Akt.Yaşar, 1998).

Yapılandırmacı bir öğretmen, öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine onlara kendi bilgilerini yapılandıracakları ortamlar hazırlar. Bu ortamda öğrencileri gözler ve gereksinim duyulduğunda da onları yönlendirir. Ancak, yönlendirmede öğretmen örneğin doğru yanıtı söylemez ya da sorunu çözmez. Öğrencilerin doğru yanıtı bulmasını ya da sorunu çözmesini sağlar (Brooks ve Brooks, 1993; Akt:Ersoy, 2005).

Yapılandırmacı öğretmen, öğrencilerin yeni görüşler oluşturmalarını ve bu görüşlerini önceki bilgileri ile ilişkilendirmelerini sağlar. Öğretmen, öğrencinin dikkatini geniş kavramlar üzerine yoğunlaştırır, etkinlikleri öğrenci merkezli seçer, öğrencilerin soru sormasına, uygulama yapmasına ve kendi sonuçlarına ulaşmasını sağlar (Akt.Yaşar, 1998).

Yapılandırmacı bir öğretmen, öğrencilerin özerkliğini kabul eder, öğrencilerin dersi yönlendirmesine izin verir, gerektiğinde öğretim stratejileri ve içeriği değiştirir, öğrencilerin sahip olduğu kavramları anlamaya çalışır, öğrencileri kendisi ve diğer öğrencilerle etkileşime girmeye yönlendirir. Bu açıklamalar dayalı olarak yapılandırmacı öğretmen rolleri şöyle sıralanabilir (Brooks ve Brooks, 1993; Akt:Ersoy, 2005):

1. Öğrenci katılımını ve kabulünü teşvik etme.

2. Etkileşimli fiziksel materyaller ile birlikte ham ve birincil kaynakları kullanma.
3. Sınıf içinde sınıflandır, çözümler, tahmin et, oluştur gibi eylem ifadeleri kullanma.
4. Kavramlara ilişkin kendi anlamlarını öğrencilerle paylaşmadan önce öğrencilerin kavramdan ne anladıklarını ve ön bilgilerini araştırma.
5. Öğrencilerin eğitim programlarıyla bağlantılı öğrenmelerini sağlama.
6. Öğrencileri günlük sınıf çalışmaları bağlamında değerlendirme.
7. Öğrencilerin ne bildiklerini tartışarak birbirlerinin fikirlerini karşılaştırmalarına fırsat verme.
8. Öğrencileri grup etkinliklerinde yer almaya ve işbirliği içinde çalışmaya teşvik etme.
9. Soru sorduktan sonra öğrenenlere düşünmeleri için zaman verme.
10. Öğrencileri, tartışma ve karşılaştırma yapmaya teşvik etme.

Yapısalcılığa göre; öğretmenler öğrencilerinin düşünmelerine değer verirler ve öğrenciler içinde buldukları öğretme-öğrenme atmosferinde kendi öğrenmelerinden sorumludurlar. Dayanışma ve işbirliğine dayalı öğrenmeyi, disiplinlerle ilişkili program çerçevesinde düzenlenen ve öğrencilere öğrenme fırsatları sağlayan dersleri kendileri yürütürler. Öğrenme durumlarını öncelikli kavramlar çevresinde yapılandırır. Öğrenci anlaması dengeli, bütüncü ve doğru değerlendirmeye elverişli şekilde hazırlanır (Karakaya, 2004). Yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen bir öğretmenin sınıfı:

- Öğrenci merkezlidir,
- Öğretmen rehberlik yapandır, bilgi sunan değildir,
- Öğrenmenin merkezinde bilgi değil, bilginin işlenmesi ve üretilmesi anlayışı egemendir,
- Düşünmeyi öğrenme ve yaratıcılık temel esastır,
- Ana felsefe öğrenme değil öğrenmeyi öğrenmedir,
- Öğrenme sürecinin nasıl kurgulanacağı, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel kapasitesi ile bağlantılıdır ve doğaçlama olarak biçimlenir,

- Ne kadar öğrenildiği değil nasıl ve niçin öğrenildiği önemlidir,
- Öğrenme-öğretme süreci, öğrencinin yapabileceği ve geliştirebileceği etkinliklerle yürütülür (Akt.Ersoy: Shunk, 1996; Deryakulu, 2000; Akar Ve Yıldırım, 2004; Titiz, 2005; Yapıcı, 2005).

1.6. Yeni İlköğretim Programında Kitaplardaki Değişiklikler

Kitaplar eğitimin her aşamasında olduğu gibi ilköğretimde de büyük bir önem taşımaktadır. Öyle ki bazı öğretmenler ders kitabını kaynak olmaktan öte belirleyici, sınırlayıcı olarak kullanmakta, derslerdeki tek materyalleri ders kitapları olmaktadır. Bu nokta göz önünde bulundurulduğunda ders kitaplarının önemi daha çok artmaktadır.

Yeni programla beraber kitaplarda da değişikliklere ve yeniliklere gidilmiştir. Öğrencilerin ders kitapları yeniden biçimlendirilmiş öğrenci çalışma kitapları ve kılavuz kitapları yeni programın önemli bir unsuru olarak yerini almıştır.

1.6.1 Yapılandırmacı Yaklaşım Anlayışına Göre Ders Kitabı

Yapılandırmacı anlayışta bilgi öğrenci tarafından öğrencinin beyininde oluşturulacağı için bu süreç içinde yardımcı olacak ders kitapları da geleneksel öğretim yönteminde kullanılan ders kitaplarından farklı bir şekil almıştır. Bu farklılıklar özellikle içerik ve bilginin aktarılış şekillerinde kendisini göstermektedir.

Anayasamızın 42. maddesinde "İlköğretim; kız, erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır", İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 6. maddesinde de "İlköğretim okullarında 8 yıllık kesintisiz eğitim, her Türk vatandaşının hakkıdır ve zorunludur." denilmektedir. Bu nedenlerle Millî Eğitim Temel Kanunu'ndaki hükümler gereği Devlet de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve tüm yurttaşların eşit şekilde yararlanabilecekleri eğitim imkânlarını sunmakla zorunludur (1982 anayasası 2709 sayılı resmi gazete).

İşte bütün bunlarla birlikte hızlı bir değişim sürecinin yaşandığı dünyamızda artık 25–30 yıl önce yazılan kitaplarla eğitim verilemeyeceği anlaşılmış ve yeni bir proje geliştirilmiştir. Hazırlanan proje ile ders kitaplarının, öğrencileri ezbere yöneltmeyen, yanıtları okudukları metnin içinde hazır bulunan sorular sorulmayan, onları araştırmaya, düşünmeye, yaratıcı olmaya yönlendiren, öğrenme sürecinde etkin olmalarını sağlayan,

onlara çeşitli sorumluluklar veren, etkinliklerin bulunduğu kitapların hazırlanması hedeflenmiştir. Eğitimin genel amaçları yönünden bu proje aynı zamanda eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve modernleşmesine olanak sağlamak amacını gütmektedir.

Bu güne kadar olan davranışçı kuram doğrultusundaki uygulamalarda öğretmenler, genellikle programda öngörülen ve ders kitaplarında verilen bilgileri, kazandırılmak istenen davranışları öğrencilere belletmek durumundaydılar. Ders kitapları, bu uygulama tarzında araç değil amaç durumundaydı. Yapılandırmacı anlayışta, öğrenci araştırma, yaratma sürecinde ders kitabını bir araç olarak ele almak durumundadır. Öğretmenler için kazandırılması hedeflenen amaca ulaşmak için kullanılacak araçlardan birisi de ders kitaplarıdır. Yapısalcı öğrenme ilkeleri dikkate alınarak yazılan ders kitaplarında, doğrudan bilgi aktarmak yerine, öğrencilerin bilgileri zihinlerinde bizzat kendilerinin yapılandırmaları için çaba gösterilmesi gerekmektedir.

1.7. Yeni İlköğretim Programında Kitaplar

Yeni uygulanmaya başlayan programın daha önce uygulanan programdan büyük bir farkı da eğitim öğretim kapsamında öğretmenler için bir kılavuz kitapla, öğrenciler için ders kitabı ve çalışma kitabı olmak üzere üç tür kitabı uygulamaya koymasındadır. Bu kitaplardan ders kitabı ile öğrenci çalışma kitabının birbirini tamamlar nitelikte olması, öğrencileri düşünmeye, ilişki kurmaya yöneltmesi, okuduklarından ve yaptıklarından zevk almalarını sağlayacak etkinlik ve çalışmalardan oluşması öngörülmüştür. Öğretmen kılavuz kitabının ise öğretmenin el kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

1.7.1. Öğrenci Ders Kitabı

Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğrenim amacı ile kullanılan basılı eserler ders kitabı olarak adlandırılmaktadır. Yeni hazırlanan bu program çerçevesinde bakanlık tarafından her öğrenciye bir ders kitabı ile ders kitabındakiyle ilişkili olarak bir çalışma kitabı verilmiştir.

1.7.2. Öğrenci Çalışma Kitabı

İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan basılı eserler öğrenci çalışma kitabı olarak adlandırılmıştır. Öğrenci çalışma kitabı kapsamında üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri de kapsayabilen setler yer alabilmektedir.

1.7.3. Öğretmen Kılavuz Kitapları

İlk defa bu program çerçevesinde uygulamaya sokulan öğretmen kılavuz kitabı, ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanmış bir kitaptır.

Öğretmen kılavuz kitabı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır. (Tebliğler Dergisi, 2004,sayı 2559)

“İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser.”

Öğretmen kılavuz kitaplarının önemi yenilenen yapılandırmacı yaklaşıma uygun hazırlanan bu kitaplar sayesinde öğretmenlerin program hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak olmuştur. Öğretmen kılavuz kitaplarının başında yapılandırmacı yaklaşımla ilgili bilgiler ve uygulama nedenleri açıklanmıştır. Yeni bir öğrenme yaklaşımını merkeze alan bu öğretim programlarından ders kitaplarına, sınıf içi öğretimin niteliğinden, ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin çok boyutlu değişimlerin yaşandığı bir süreçte öğretmen kılavuz kitabı amacı ve içeriği ile büyük rol oynamaktadır. Yıllardır belli eğitim alışkanlığı ve anlayışına sahip öğretmenlere

değişimin niteliğini ve çerçevesini anlatması bakımından öğretmen kılavuz kitapları kritik derecede önemlidir (Kabapınar,2006).

İlköğretim için hazırlanan öğretmen kılavuz kitapları öğretmenin dersin işlenmesi sürecinde yapması gerekenler ile ilgili yönergeleri içermektedir. Kılavuz kitaplar ilgili olduğu dersin amaçları (kazanımları) yapısı, işlenişi ve hazırlanan eğitim materyalleri ile ilgili bilgileri içermektedir. Dersin kazanımlarını ders için ayrılması gereken süreleri, derse giriş ve ön hazırlık etkinliklerini içermektedir. Dersin işlenişi sırasında kullanılacak yöntemlerle beraber etkinliklere ve ölçme - değerlendirme uygulamalarına da yer vermiştir.

Genel olarak kılavuz kitapların başında veya sonunda ise o dersle ilgili değerlendirme ölçeklerine, dersin planlarına, tablolara, yeni programla ilgili ayrıntılı bilgilere, dersle ilgili ek materyallere, sözlük, dizin ve kaynaklara yer verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı kriterlerine göre bir öğretmen kılavuzunun nitelikleri aşağıda belirtilmiştir (Tebliğler Dergisi, 2006,sayı 2589):

- a. Konuların işlenişinde ulaşılmak istenen hedefler belirtilir.
- b. Öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda öğrencilere bilgi, beceri, anlayış ve tutumların kazandırılmasında öğretmene yardımcı olacak ve öğretmeyi kolaylaştıracak açıklayıcı bilgiler yer alır.
- c. Öğretmeyi ve öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla ilgi çekici değişik örnek ve uygulamalar yer alır.
- d. Bilgi, beceri, tavır ve tutumlar ile değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi için kullanılacak araç-gereçle birlikte öğretim yöntem ve tekniklerine yer verilir.

Buna göre;

1. Konu ile ilgili zaman analizine ve konunun işleniş planına,
2. Öğretmenin konu ile ilgili yapacağı ön hazırlıklara,
3. Konuya girerken daha önce işlenen konularla ilişkisini sağlayacak ve öğrencinin ilgisini çekecek hatırlatmalara, sorulara ve benzeri unsurlara,

4. Ders kitabında yer alan ve açıklama gerektiren şekil, şema, çizelge ve benzeri öğretime yardımcı unsurlara yer verilir.

e. Öğrencilerin gelişim farklılıkları dikkate alınarak seviye gruplarına göre hangi hususların vurgulanması gerektiği belirtilir.

f. Konular işlenirken yeri geldikçe;

1. Diğer derslerle bağlantı kurulur.

2. Konuların günlük hayatla ilgisini kurmak için örneklere yer verilir.

3. Dersin özelliğine göre konu işlendikten sonra bu konuda amaçlanan bilgi, beceri, tavır ve tutumlar ile değerlerin kazandırılıp kazandırılmadığını anlamak için bunları değerlendiren yeterli sayıda örnek soru yer alır. Öğrencilerin cevaplandıramadığı soruların özelliğine göre ne yapılacağı konusunda öğretmene yol gösteren alternatif değerlendirme çalışmalarına yer verilir.

g. Öğrencileri araştırmaya, bilgi ve teknoloji üretmeye yöneltecek ödev, proje ve benzeri çalışmalara yer verilir.

h. Dersin özelliğine göre öğrencilerde, standartlara uygun, ucuz, kaliteli mal ve hizmet üretme, kullanma ve geliştirme bilinci ve alışkanlıkları kazandıracak çalışmalara yer verilir.

ı. Konuların sonunda, verilen kavramlarla ilgili sözlük bulunur.

i. Öğretmene konu ile ilgili ayrıntılı bilgi elde edebileceği kaynaklara yer verilir.

j. Dersin özelliğine göre inceleme, gezi, gözlem, deney ve uygulamalarla ilgili yapılacak ön hazırlıklara, alınacak sağlık ve güvenlik tedbirlerine, izlenecek iş ve işlem basamaklarına, zaman ve malzeme tasarrufu bakımından uyarılara, her işlem basamağında öğrencilerle öğretmenin kuracağı iletişime, sonuca ulaşmak açısından önemli yönlendirici tedbirlere ve hangi unsurların özellikle irdeleneceğiyle ilgili bilgilere yer verilir.

k. Öğretmen kılavuz kitabının başında, sonunda veya ünite/ tema başlarında ait olduğu dersin ünitelendirilmiş yıllık plan taslağı bulunur.

Yukarıda belirttiğimiz özellikler dikkate alındığında öğretmen kılavuz kitapları derse hazırlıklı olmada planlamada, yöntem seçiminde, dersi işlemede, uygulamada, ölçme ve değerlendirmede öğretmenin temel başvuru kitabı durumundadır.

1.8. Öğretmen Kılavuz Kitaplarının İncelenmesi

Bu araştırma için ilköğretim okullarında kullanılan farklı sınıflara ve yayınevlerine ait 25 adet kılavuz kitap incelenmiştir. İncelenen kılavuzların genel özelliklerinden bahsedilecektir.

1- Kılavuz kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı veya özel yayınevlerinin olmak üzere basılmaktadır. Türkiye genelinde dağıtılan kılavuz kitapların bir bölümü Bakanlık bir bölümü ise özel sektöre ait kitaplardır. Kılavuz kitapların dağılımı bölgeden bölgeye, ilden ile farklılık göstermektedir. Hatta aynı ilçedeki özel okul ile devlet okulu arasında bile farklılık göstermektedir. Kılavuz kitapların nasıl seçildiği konusunda kesin bir bilgi yoktur. Milli Eğitim Bakanlığı bu farklı kitap dağılımını illerin ilsis üzerinden bildirilen öğrenci sayıları dikkate alınarak yaptığını ifade etmektedir. Hangi derste öğretmen kılavuz kitabının kullanılıp kullanılmayacağı ilgili dersin kurul kararında yer almaktadır. Kurul kararı bağlayıcıdır. Bu durumda kitapların kullanılması gerekmektedir.

2- Kılavuz kitaplarda ders esnasında uygulanacak tüm etkinlikler ve uygulamalar derse ayırmaları gereken sürelerle beraber açıklanarak verilmiştir. Öğretmenlerin dersi nasıl yönlendirecekleri tüm ayrıntılarıyla kitaplarda açıklanmıştır.

3-Yapılan incelemelerde bakanlığın hazırlamış olduğu kılavuz kitapların özel yayınevlerine oranla öğretmenlere daha yaratıcı bir uygulama alanı tanıdığı ve daha esnek bir dil kullandığı görülmüştür. Dili biraz daha öneri niteliğindedir.

Bu yüzden öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de MEB'in kılavuz kitapları öğretmenler tarafından daha başarılı bulunmuştur.

Bakanlığın hazırlamış olduğu Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabından alıntı:

Kazanım: Bireysel farklılıkları tanıyarak ve kabul eder.

Araç Gereçler: Değişik renklerdeki saç telleri, parmak izi çıkarmak için istampa

Derse Hazırlık:

“İki insanı birbirinden nasıl ayırt edebilirsiniz?” Sorusunu sorduktan sonra, iki öğrenciyi ayağa kaldırarak onların aralarındaki bireysel farklılıkları bulmalarını isteyebilirsiniz.

Istampa yoksa mürekkep, sulu boya, karbon kâğıdı vs. kullanarak parmak izi karşılaştırması yaptırılabilir.

Çalışma Kitabı Açıklamaları:

“Bu benim kimliğim” adlı 1. etkinlik yaptırılabilir.

Konuyla ilgili Açıklamalar:

**İnsanları birbirinden ayıran özellikler söylenirken hem fiziksel hem de duygusal özelliklerin tespiti istenmektedir. Her bireyde farklı olabilecek saç, göz rengi, boy, kilo, ten rengi, parmak izi gibi fiziksel farklar ile karahlık, merhametlilik gibi duygusal özellikler de ifade edilmektedir.*

**Ders kitabındaki Atakan ve Ayşe'nin resimlerini incelettirip baloncuklardaki metinleri okutun. İkisi arasındaki bireysel farklılıkları söylemelerini isteyin. Birkaç dakikalık bir süre için yanlarında bulunan arkadaşlarının bireysel farklılıklarına dair gözlem yapmalarını isteyin. İsteyen öğrencilerinize söz hakkı tanıyarak arkadaşlarını bireysel farklılıklarını anlatmalarını sağlayabilirsiniz.*

**Parmak izi gibi gözümüzdeki kornea tabakası da bize özgü bir farklılıktır.*

**Konudaki kahramanlar (Atakan ve Ayşe) gibi öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine fırsat verin. Bu etkinlik “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” (Türkçe dersi, konuşma öğrenme alanı 20. kazanım) ile ilişkilidir.*

Kılavuz kitaptan alınan alıntıda görüldüğü üzere ara sıra “yapabilirsiniz” şeklindeki ifadeler yer verilmiştir. Bu yüzden dili biraz daha esnektir. Özel yayınevlerinin kitaplarında bu tarz ifadeler daha az yer verilmiştir. Özel yayınevlerine ait kılavuz kitaplarda daha ziyade “yapınız”, “sorunuz”, “isteyiniz” tarzı ifadeler yer almaktadır.

4- Öğretmen kılavuz kitapları ister bakanlığın ister özel yayınevlerine ait olsun hepsinde ilgili olduğu dersin tüm amaçları yer almaktadır. Bazı kılavuz kitapların başında

kazanım tablosu olarak verilmiştir. Bazı kılavuz kitaplarda ünite başında yer almaktadır. Sonuçta tüm kılavuz kitaplarda derse ilgili öğrenciye kazandırılması gereken kazanımlar açıklanmıştır.(Ek 3'te örnek verilmiştir.)

5- Kılavuz kitaplarda o dersle ilgili tüm planlar yer almaktadır. Yıllık planlar, ünite planları ve günlük planlar olmak üzere kılavuz kitaplar bünyesinde hepsini barındırmaktadır. Kılavuz kitap kullanan bir öğretmenden plan yapması istenmemektedir. Plan yapmak öğretmenin bir işi iken bu iş onun elinden alınmış ve öğretmen planlama sürecinin dışına itilmiş ve hazır planlanmış içeriği uygulamakla görevlendirilmiştir. Bu da (plan yapmıyor olmak) öğretmenlerin memnuniyetle karşıladıkları bir uygulamadır. Öğretmenler artık sadece kılavuz kitapları olmayan görsel sanatlar, beden eğitimi gibi dersler için plan hazırlamaktadırlar. Kılavuz kitapları olmayan bu derslerin de eksik olan kılavuz kitapları en yakın zamanda tamamlanıp öğretmenlerin kullanımına sunulacaktır. Bu konuda çalışmalar sürmektedir. (Ek 2'de örnek planlar verilmiştir.)

6- Kılavuz kitaplarda ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Yeni eğitim programlarıyla beraber ölçme ve değerlendirme uygulamaları da değişmiştir. Artık sürece yönelik değerlendirmeler yapılmaktadır. Grup değerlendirmeleri, gözlem formları, öz değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları formları, arkan değerlendirme formlarına kadar çeşitli değerlendirme durumları ve formları kitaplarda öğretmenler için sunulmaktadır. Ünite sonu ve konu sonlarında da işlenen bölümle ilgili ölçme ve değerlendirme uygulamaları yer almaktadır.

Yeni programla ortaya çıkan performans ve proje ödevleri de kitaplarda yer almaktadır. Proje ve performans ödev konuları ve değerlendirme formlarıyla birlikte verilmiştir. (Ek 5'te örnek ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yer verilmiştir.)

İlköğretim 5. sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabından bir alıntı yapılmıştır.

Matematikte “Uzunluk ölçme” konusunun sonunda kılavuz kitapta verilen değerlendirme bölümü:

Ders kitabı 63. sayfada verilen iletişim, psikomotor beceriler ve akıl yürütme becerileri değerlendirilir.

Bu aşamada konu değerlendirmesindeki verdiği cevaplara göre öğrencilerin ilgili kazanımları ne düzeyde kazandıkları gözlemlenebilir.

Projelerin gelişim sürecinde denetlenerek gerekli uyarı ve yardımlar yapılabilir.

Öğrenci dosyalarının düzenlenmesine ait takvime uyulması için gerekli uyarılar yapılabilir. Bu süreçte öğrenci, veli, öğretmen ve idari kadroya düşen görevler ,ilgililere duyurularak sürecin takibi yapılabilir.

Ders ve çalışma kitabındaki ilgili bölümlerden yapılan çalışmalar değerlendirilebilir.

7- Kılavuz kitabın başında kitabın nasıl kullanılacağına dair yönergelerin nereden nasıl takip edileceğine dair “organizasyon şeması” adı altında bir açıklama yer almaktadır. Organizasyon şeması da bir bakıma kılavuz kitabın kullanma kılavuzu niteliğindedir. (Ek 4’te örnek organizasyon şeması verilmiştir.)

8- Kılavuz kitapların başında öğretmen için yeni programlar hakkında bilgi verecek bölümler yer almaktadır. Yıl içinde öğretmene yol gösterecek yapması gereken çalışmalarda lazım olacak bilgi beceri ve açıklamalar bulunmaktadır. Örneğin hangi dersi kılavuz kitabı ise o dersle ilgili kullanılacak yöntem ve teknikler yer almaktadır.

9- Kılavuz kitaplarda ilgili dersin gerekli araç gereç ve materyalleri yer almaktadır.

10- Kılavuz kitaplarda dersin özelliğine uygun olarak gezi, gözlem, deney vb. uygulamalarla ilgili yapılacak ön hazırlık çalışmaları ve planlara yer verilmiştir.

11- Öğretmene her hangi bir konu ile ilgili başvurabileceği ve daha fazla bilgi edineceği kaynakların hangileri olduğu kılavuz kitaplarda belirtilmiştir.

12- Kılavuz kitaplarda konu sonlarında konu içinde geçen kavramlarla ilgili açıklamalar yer almakta; bazı kitapların sonunda ise dersin tüm konularıyla ilgili kavramları kapsayan bir sözlük bulunmaktadır.

Kısacası kılavuz kitaplar ilgili oldukları derslerle ilgili öğretmene lazım olabilecek her türlü bilgiyi sunmaktadır. Öğretmenin her hangi bir hazırlık yapmasına, araştırma

yapmasına, yaratıcılığını kullanmasına gerek kalmamaktadır. Öğretmenler önceden hazırlanmış ders plan ve içeriğine uygun davranarak eğitim sürecine katılmaktadırlar. Bu durumda da öğretmenler, eğitim sürecinde pasif olarak rol almakta ve kılavuz kitapların birer uygulayıcısı durumuna düşmektedirler.

1.9. Öğretmen Kılavuz Kitaplarına Eleştirel Bir Bakış

Öğretim programının başarısı temelde sistemi işletip uygulatacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle bir programın etkili bir şekilde uygulamaya geçirilmesinde öğretmen en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir.

Yeni programlar yaratıcı düşünebilen, eleştirel bakış açısına sahip, problem çözme becerisi gelişmiş, demokratik, sorgulayıcı, kendini ifade edebilen, kendine güveni olan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Yaratıcılığın gelişmesine rehberlik edecek bir öğretmenin her şeyden önce kendisinin bu özelliklerle donanmış olarak yetiştirilmesine; yaratıcı özellikleri öncelikle kendisinin taşımasına ihtiyaç vardır. İlköğretimdeki çocuk için öğretmen çok önemli bir modeldir.

Öğretmenlerin kendisine yaratıcı olabilecekleri, esnek ve eleştirel davranabilecekleri bir ortam sağlanamazken öğretmenden öğrencilerine bu davranışları kazandırması beklenmektedir. Yeni programlarla uygulamaya başlanan öğretmen kılavuz kitaplarda öğretmenlerin yaratıcılığını ve esnekliğini kısıtlayan, öğretmeni dizginleyen belki de bir kalıba sokmaya çalışan uygulamalar yer almaktadır.

Öğretmen kılavuz kitaplar tüm yurt genelinde kullanılmakta, tüm okullara ve tüm öğretmenlere gönderilmektedir. Bu uygulama bir bakıma öğretmenlerin ve öğrencilerin standartlaşmasını öngörmektedir.

Tüm öğretmenleri aynı kılavuz kitapları aynı şekilde uygulamaya teşvik eden ve böylece öğretmenleri yaratıcılıktan uzak bireyler haline dönüştüren bir hal almaktadır.

Öğretmen mesleğinin bir gereği olarak müfredat üzerine düşünmeli, araştırmalı, kendini geliştirmeli, yaratıcılığını ortaya koymalı, kullanacağı yöntem ve teknikleri kendisi belirlemelidir. Öğretmenlik mesleği bilgi ve becerisi bunu gerektirmektedir. Öğretmen eğitim ortamının düzenleyicisi ve uygulayıcısıdır. Ancak; kılavuz kitaplar yapılması gereken her şeyi öğretmenlere hazır olarak sunduğundan buna ihtiyaç kalmamaktadır.

Bu nedenle öğretmenler kılavuz kitapların uygulayıcısı durumuna düşmektedirler. Bu da öğretmenlerin körelmesine yol açabilecek bir uygulamadır. Kılavuz kitaplarda zaman zaman öyle ayrıntılı ve basit açıklamalara yer verilmiştir ki; öğretmeni sanki hiçbir şey bilmeyen ve düşünemeyen biri haline dönüştürerek; o kitaptaki açıklamalar olmadan bir şey yapamayan kişi durumuna sokmuştur.

Kılavuz kitaplar, öğretmenlerin işini azaltarak onları tembelleştirmekte ve hazırcılığa alıştırmaktadır. Öğrencilere araştırma yapmayı öğretecek olan öğretmen, kendisi hiç araştırma yapmayan, hazırcı bir öğretmen olmaktadır. Bu durumda eğitim programı kendisiyle çelişmektedir.

Öğretmenin, kılavuz kitapları kullanma konusunda belli oranlarda inisiyatifi vardır. Ancak aynı zamanda öğretmenlerin kılavuz kitapları kullanmaları gerektiği de öngörülmektedir. Pek çok nedenden ötürü öğretmenlerin çoğu kitapları kullanmaktan yanadır. Çünkü kılavuz kitabı olan öğretmen, o dersle ilgili plan hazırlamak zorunda değildir. Hatta o dersle ilgili hiçbir şey hazırlamak zorunda değildir. Kılavuz kitabında dersi nasıl işleyeceği, neler yapması gerektiği, derslerde vereceği örneklere kadar anlatılmaktadır.

Tüm öğretmenlerin standartlaşması ve hazırcı olmasında, sadece verilen talimatları uygulayan, eleştirmeyen ve eğitim sürecinin hazırlık aşamasında rol oynamayan kişiler olmalarında yeni programlarda uygulanmaya başlayan öğretmen kılavuz kitaplarının rolü büyüktür.

Kılavuz kitaplara benzer uygulamalar bizim ülkemizde uygulanmaya başlamadan önce diğer ülkelerde de kullanılmıştır.

Kılavuz kitaplara benzer bir uygulama olarak ABD’de öğretmenler tarafından kullanılan hazır eğitim setleri Apple tarafından oldukça eleştirilmiştir. Apple’e göre öğretmenler hazır eğitim setleri yüzünden planlama sürecinin dışında tutulmuş, öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerine, öğretme stratejilerine, sınıf yönetimi ve düzenlemelerine gerek kalmamıştır. Hazır eğitim materyalleri öğretmenin ihtiyacı olan her şeyi içermekte ,yapılacak işleri adım adım sıralamaktadır. Öğretmenin görevi ise sadece hazır eğitim setlerinde belirtilenleri uygulamak olmaktadır. Önceden tasarlanmış müfredat/ öğretim/değerlendirme sistemleri kisvesi altında teknik denetim prosedürleri

okullara girmektedir. Bu sürece uyum sağlayan öğretmenler de vasıfsızlaşmaktadır. Bu sistem öğretmenlerin yaptığı işi basitleştirmekte, meslekleri üzerindeki kontrolü kaybetmelerine neden olmaktadır (Apple,1980).

Giroux'a (1988) göre ; son yıllarda eğitim alanında yapılan reformlar, devlet okullarındaki öğretmenler için hem bir tehlike hem de bir engeldir. Tehlike; bazı reformların öğrencilere liderlik vasıflarıyla hitap edecek olan öğretmenlerdeki yeteneklere saygı duymaması ve onları görmezden gelmesiyle ortaya çıkmaktadır. Mesela; öğrencileri aktif ve eleştirme yeteneği güçlü bireyler olarak yetiştirmeleri istenen öğretmenlere; zekâ, yargılama ve deneyim gibi olguları dikkate almamaları gerektiği yeni bazı reformlarla anlatılmaktadır. Öğretmenlik mesleğine dışarıdan yapılan müdahaleler ve dayatmalar gerçek sınıf ortamından çok bağımsız ve uzak kalmaktadır.

Devletin eğitim kurumları üzerindeki kontrolünü savunan Michael Apple, bu kontrolün eğitim programlarında ve okullarda teknik kontrol (teknik denetim) şeklinde yer aldığını ve bunu sağlayanın da; önceden hazırlanmış müfredat materyallerinin bütün okullarda kullanılması olduğunu belirtmiştir. Apple ABD'deki her hangi bir okula gittiğinde raflarda hep aynı fen bilgisi, sosyal bilgiler, matematik derslerine ait hazır eğitim setleri ve materyalleri olduğunu ifade eder. Bu durum yalnız ABD'ye özgü bir durumda değildir. Bu materyalleri üreten şirketlerin yabancı yan kuruluşları, ürünlerini tercüme edip Üçüncü Dünya veya başka yerlerde pazarlamaktadır.

Apple bu hazır eğitim materyallerinden şöyle bahseder:

“Bir okul sistemi genellikle gerekli müfredat içeriği ve materyal ile önceden belirlenmiş öğretmen davranışlarını, öğrencilerin bunlara vermesi uygun görülen tepkileri, sistemle eş güdümlü tanı testlerini ve başarı testlerini içeren standartlaştırılmış bütün bir settir .Genel olarak bu setlerde “uygun” davranış ve becerilere indirgenmiş müfredat bilgisi vardır. Bu materyallerde bütün amaçlar belirlenmiştir. Öğretmenin öğretmesi “gerekten” her şeyi içeriyor, daha önceden belirlenen amaçlara erişilmesi için atılması gereken pedagojik adımlar ve yine paketin içinde değerlendirme mekanizmaları var. Hepsi bu değil. Paket öğretmenin bilmesi gereken hemen her şeyi önceden belirlediği gibi bu

unsurlara öğrencinin vermesi gereken uygun tepkileri de ortaya koyar (Apple 1980:188).”

Bahsedilen bu materyalden örnek bir alıntı aşağıda verilmiştir:

Konu: Renkler

Her çocuk okula gelince önlüğüne ve eteğine kırmızı, sarı veya mavi dikdörtgen bir kağıt tutturun... Kâğıdın rengiyle ilgili bir yorum yapın ve çocuktan üzerindeki rengin ismini söylemesini isteyin.

Büyük bir çanta ya da küçük bir kutuya 30 tane sarı, kırmızı ve mavi kare şeklinde kâğıtlar koyun. Çocuklara üç kâğıt tabak gösterin. Birisi kırmızı, birisi sarı, birisi de mavi olsun(Kâğıtları işaretlemek konusunda öneriler için Materials bölümüne bakın)

Bu renklerin çantadakileri tutması lazım. Çocuklara bir kerede birkaç defa öne çıkmalarını söyleyin ve her çocuğun çantadan bir kare alıp aynı renkli tabağa koymasını sağlayın .(Kağıdı kutudan alıp tabağa yerleştiren çocuğun resmi materyale konmuştur ki böylece hiçbir öğretmen prosedürü yanlış uygulamaz).Her çocuk renkli bir kare aldıça karenin ne renk olduğunu sorun. Çocuk çekinirse onun yerine siz söyleyin.

Pakette sadece önceden belirlenmiş müfredat unsurları ve pedagojik unsurlar değil öğretmenlerin eylemlerinin de dahil olduğunu belirtmiştir:

Altı çocuktan her birinden bir kutu pastel boya getirip bir arada oturmasını isteyiniz...Siz kırmızı dediğinizde çocukların her birinin kırmızı boyayı göstermesini isteyiniz.Bunu her altı renk için tekrar ediniz.Yine her çocuktan elindeki boyalardan birisini giydiği kıyafetlerin bir parçasıyla eşleştirmesini isteyin..Her grup yaptığı faaliyeti bitirmeden önce, çocukların ayrı ayrı kırmızı, mavi ve sarı boya göstermesini isteyin.

Öğretmenin kullanması gereken sözcükler tek tek belirtilmiştir.

Görev 1: “Çocuğa sarı bir küp gösterin ve “küpün rengi ne?” diye sorun

Görev 2: “Parmağınızı turuncu küpün üzerine koyun” deyin

Görev 3: “Parmağınızı mor küpün üzerine koyun” deyin.

Görev 4: “Parmağınızı yeşik küpün üzerine koyun” deyin.

şeklinde her renk için tekrarlanarak devam eder.

Bu materyalde verilenler aslında öğretmenlerin kullandığı, çocuklarla çalışma zanaatı için elzem görülen vasıflar (müfredat üzerine düşünme ve bunu planlama, öğretim yöntemi ve stratejileri gibi) dir. Ama bu materyalin bunları ortaya koymasıyla artık öğretimde bu vasıflara ihtiyaç duyulmamaktadır. Tabii ki bu materyalin planlanması ve uygulaması da öğretmene ait olacaktır. Ancak, bu süreçte önceden değerli görülen vasıflar yavaş yavaş körelir, çünkü artık bunlara daha az ihtiyaç duyulur (Apple,1980).

Bu uygulamalara benzer uygulamalar ülkemizde de öğretmen kılavuz kitaplarda yer almaktadır. Aşağıda Türkçe 5. sınıf Erdem yayınları kılavuz kitabından alınmış örnek bir alıntıya yer verilmiştir.

1.HAZIRLIK

1.Ön bilgileri Harekete Geçirme

- Öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorunuz.

1.Ayrıldığınızda çok üzüleceğiniz dostlarınız var mı?

2.Kaybolmasını veya bozulmasını istemediğiniz eşyalarınız var mı?

3.Çocukluğunuzun geçtiği mahalle veya sokaktan ayrılacak olsanız neler hissedersiniz?

- Öğrencilerinizin cevabını dinledikten sonra düşüncelerinin gerekçesini açıklamaları için onlara “Dostlarınızdan ayrıldığınızda üzülmemenizin sebebi ne olabilir” sorusunu sorunuz.

2.Anahtar Kelimelerle Çalışma

- Anahtar kelimeleri tahtaya yazınız.

Anahtar Kelimeler

Öteki, Evcil, Sabır, Sorumlu, Yürek

- Öğrencileriniz, ön bilgiler harekete geçirme aşamasında konuştuklarınızı hatırlatarak onlardan, anahtar kelimelerin içinden hangilerinin kendileriyle ilgili olduğunu düşünmelerini ve düşüncelerini açıklamalarını isteyiniz.

Örnek:

1. Annemden ayrılmayı düşünemem. Onun, benim yüreğimde çok değerli bir yeri var

2. Kalem kutum, öteki eşyalarımın çok farklıdır. Onu bana, uzun zamandır görüşemediğim kuzenim hediye etmişti.

3. Metni Tanıma ve Tahmin Etme

- Öğrencilerinize daha önce “Küçük Prens” adlı bir eser okuyup okumadıklarını sorunuz.
- Öğrencilerinizden ders kitabı sayfa 25’i açmalarını, görselleri ve kısa konuşmaları gözden geçirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerinize kitaplarını kapamalarını söyleyiniz. Eğer içlerinde “Küçük Prens” adlı kitabı okumuş olanlar varsa onlardan, daha önce konuştuklarınızdan ve görsellerden yararlanarak der kitaplarında yer alan metnin, okudukları kitabın hangi bölümü olabileceğini tahmin etmelerini isteyiniz.

4. Amaç Belirleme

- Dinleme, okuma ve görsel okuma çalışmalarının hemen öncesinde bu çalışmaların hangi amaca yönelik olacağını belirleyiniz.
- Amaç belirleme çalışmasını öğrencilerinizin yapmasını sağlayınız. İhtiyaç olursa onlara “Bu metni niçin dinliyorsunuz veya okuyorsunuz?” gibi sorular sorarak yardımcı olunuz.

5. Tür, Yöntem ve Teknikleri Belirleme

- *Dinleme, okuma ve görsel okuma etkinliklerinin hemen öncesinde öğrencilerinizin tür, yöntem ve teknikleri belirlemelerini sağlayınız.*
- *Tür yöntem ve teknikleri belirlenirken öğrencilerinizin seçilen amaca ve metnin türüne dikkat etmeleri için onları yönlendiriniz.*
- *Gerekirse onlara siz de çeşitli yöntemler önerebilirsiniz. Ancak bu önerilerde ısrarcı olmayınız, öğrencilerinizin zeka ve öğrenme durumlarına uygun yöntemleri seçmelerine fırsat veriniz.*

Görüldüğü üzere kılavuz kitaplarda öğretmenin izleyeceği tüm adımlar aşama aşama yer almaktadır.

Kılavuz kitaplarda; ders öncesi yapılması gereken tüm hazırlıklar, derste kullanılacak tüm araç-gereçler, öğrencilere sorulması gereken sorulardan okuma metninde geçen kelimeler; kısacası derse giriş ve işleniş aşamasında öğretmene gereken her şey tüm ayrıntılarıyla açıklanmaktadır.

Öğretmenlerin herhangi bir hazırlık yapmalarına gerek bırakmadan, konu üzerinde düşünmelerine, yaratıcılıklarını kullanmalarına fırsat vermeden her şey hazırca sunulmuştur.

Bu kısma kadar olan yerler sadece metne hazırlık ve giriş için öğretmenin yapması gereken eylemleri kapsamaktadır. Bundan sonraki kısımda dersin işleniş süreci ile ilgili öğretmenden yapılması istenen etkinlikler yer almaktadır:

II. ANLAMA

A. Görsel Okuma, Dinleme ve Okuma

1. Görsel Okuma

- *Öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorunuz:*

1. Resimleri görmeyen bir arkadaşınıza resimdeki kişiyi nasıl anlatırsınız?

2. Resimdeki kişi sizce kimdir? Neden böyle düşündünüz?

3. Resimdeki tilkinin diğer tilkilerden farkı var mıdır?

2.Dinleme

- Öğrencilerinize metni dinlemeye hazır olup olmadıklarını sorunuz.
- Öğrencilerinizden metnin konusunu ve türünü dikkate alarak dinleme amaçlarını belirlemelerini isteyiniz.
- Öğrencileriniz amaç belirlemede güçlük çekerse onlara “Bu metni okuyunca neler öğreneceksin?” sorusunu sorarak uygun bir cevap vermelerini sağlayınız.
- Öğrencilerinize dinleme kurallarına uymaları gerektiğini hatırlatınız.
- Dinleme kurallarının pekişmesi amacıyla “Üç Soru “adlı metni işlerken öğrenmiş oldukları dinleme kurallarını hatırlamalarını ve bunları tahtaya yazarken size yardımcı olmalarını isteyiniz.
- Okumaya başlayınız. Numaralı yerlerde okumanıza ara vererek öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorunuz:
 - 1) Tilki 'nin yaşamı nasıl olabilir ki “tekdüze” ifadesini kullandı?
 - 2) Sizce ne yapması gerekir?
- Öğrencilerinize metni bir kez daha okuyacağınızı söyleyiniz.
- Öğrencilerinizden, metnin türünü dikkate alarak “Adsız Çeşme” adlı şiiri işlerken öğrenmiş oldukları dinleme yöntemlerinden birini seçmelerini isteyiniz.
- Belirledikleri yönetime göre dinlemeleri için metni yeniden okuyunuz.

3.Okuma

- Öğrencilerinize metni bu kez kendilerinin okuyacağını belirtiniz.
- Okumaya başlamadan önce öğrencilerinizden metni okuma amaçlarını belirlemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerinizden amaçlarına uygun bir okuma yöntemi belirlemek üzere tartışmalarını isteyiniz. Bu çerçevede onlara aşağıdaki soruları sorunuz:

1.Sizce bu metin için “Üç Soru” metnin işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu?(Sesli okuma)

2.Sizce bu metin için “Adsız Çeşme” şiirini işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu?(Paylaşarak okuma)

3.Sizce bu metin için “Beden Dilimiz” metnini işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu?(Önemli gördüğümüz yerleri belirginleştirerek okuma)

- Öğrencilerimizin önceki metinlerden tercih ettiğiniz yöntemleri hatırlaması için onlara ipuçları veriniz.
- Öğrencilerinizden bunların dışında bir okuma yöntemi olup olamayacağını tartışmalarını isteyiniz. Farklı bir okuma yöntemi olabileceğini belirten öğrencilerinizden görüşlerini açıklamalarını isteyiniz. Ardından okuma yöntemlerini pekiştirmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 1.Etkinliği uygulayınız.
- Öğrencilerinizden, okuma sırasında uymaları gereken kuralları hatırlatmalarını isteyiniz.
- Belirlenen yöntem ve tekniğe göre metni öğrencilerinize okutunuz.
- Öğrencilerinizden metni bir kez daha okumalarını ve öykünün haritasını çıkarmalarını isteyiniz.(Çalışma kitabı 2. etkinlik)

Metnin nasıl işleneceği, metinle ilgili etkinlikler, örnek sorular ve açıklamalar öğretmenler için oldukça ayrıntılı açıklanmıştır. Metinle ilgili yapılacak tüm etkinlikler öğrencilerin çalışma kitaplarında yer almaktadır. Öğretmen ise kendi kılavuz kitaplarında yer alan yönergeleri takip ederek öğrenciye çalışma kitabında yer alan etkinlikleri nasıl yapacağını izah etmekle yükümlüdür. Sanki eğitim süreci önceden planlanıp organize edilmiş teknik bir iş gibi görülmektedir.

Kılavuz kitaplarda sadece önceden belirlenmiş müfredat unsurları ve pedagojik unsurlar değil; aynı zamanda öğretmenlerin de tüm eylemleri yer almaktadır. Önceden hazırlanmış müfredat bilgisi içeriği öğretmenlerin önüne hazır sunulmakta ve bu içerik

karşısında öğretmenden hangi davranışları yapması istendiği de açıkça belli edilmektedir.

Öğretmene yapması için söylenen; önerilen ya da dikte edilen her şey örnekte de görüldüğü üzere o kadar ayrıntılı ve fazladır ki öğretmen ancak bunları uygulayabilmektedir. Kendisi üstüne bir şey eklemeye hem gerek duymamakta hem de fırsat bulamamaktadır.

Kılavuz kitaplar ve Apple'ın bahsettiği hazır eğitim setleri birbirine oldukça benzeyen uygulamalardır. Öğretmenlere hazır eğitim sürecini sunarak onları hazırcılığa alıştırmakta, eğitim sürecini nasıl yapılandıracakları üzerinde düşünmelerine ve yaratıcılıklarını kullanmalarına fırsat tanımadan, meslekleri üzerindeki kontrollerini kaybetmelerine sebep olmaktadır.

Bu hazır setler vasıtasıyla eğitimin amaçları, süreci ve değerlendirme biçimleri çok açık ve net bir şekilde belirtilmiş ve öğretmenlik mesleği teknik bir iş olarak algılanmıştır.

Bu durum sonuçları açısından hem öğretmenler hem de öğrenciler için hiç önemsiz değildir. Hazır eğitim setleri ve materyalleri vasıtası ile öğretmenlerin yanında öğrencilerin de kontrolü sağlanmakta, büyük yayın evleri ve onların arkasındaki politik ve kültürel çevreler kendi ideoloji ve kültürel değerlerini bu materyaller vasıtası ile sınıflara taşımaktadırlar. Önceden hazırlanmış müfredatın temel müfredat biçimi olarak kullanılmasıyla öğretmenler arasında hemen hemen hiç etkileşime gereksinim duyulmaz. Eğer hemen hemen her şey rasyonelleştirilmiş ve uygulama safhasından önce belirlenmişse, asıl müfredat materyali hakkında öğretmenler arasındaki ilişki asgariye indirilir. Aslında eğer her şey önceden belirleniyorsa öğretmenlerin etkileşimi için ivedi bir ihtiyaç da yoktur (Apple,1980).

Öğretmenler meslek olarak teknik kontrole karşı tutum geliştirebilirler. Hazır set ve materyallere göre kendi kültürel formlarını geliştirir, hakim ideolojilere karşı kendi yaratıcı tepkilerini ortaya koyarlar. Öğretmenler kullandıkları eğitim set ve materyallerini değiştirerek veya yeniden yorumlayarak hakim grupların kültür ve ideolojilerine karşı alternatif direnişler oluşturabilirler (Apple,1983). Ancak öğretmenin içinde bulunduğu iç koşullar ve çevredeki diğer unsurlar böyle bir direnişi zorlaştırır.

Andy Hargreaves öğretmenlik mesleğinde “ vasıfsızlaşma”yı şöyle açıklar:

Ona göre öğretmenlik mesleğiyle ilgili iki görüş vardır. Bunlar “Profesyonelleştirme” ve “Vasıfsızlaştırma.”dır.

Vasıfsızlaştırma öğretmenlik mesleğindeki bozulmaya ve profesyonel olmamaya işaret etmektedir. Bu düşünceler öğretmenlik mesleğini rutin ve niteliksizleştirici, yeteneksizleştirici olarak görmektedir. Çünkü öğretmenler mesleklerini icra ederken, öğrencileri için faydalı ve uygun buldukları şeyleri yeterince özgür bir şekilde uygulamamaktadır. Etkili olmak için öğretim yöntem ve tekniklerini aşama aşama uygulaması istenen daha önceden hazırlanan müfredat ve testleri kullanması beklenen öğretmenler, bu yolla başarısız ve niteliksiz olmaya mahkûm edilmektedirler (Hargreaves,1994).

Profesyonelleştirme ise, öğretmenin rolündeki değişimleri ve açılımları vurgulamaktadır. Bu durumda; liderlik, iş arkadaşlarıyla ortaklık, danışmanlık ve karar verme gibi faaliyetlerde bulunan öğretmenlerle birlikte; öğretim daha karmaşık ve yetenek gerektiren bir iş olarak görülmektedir.

Kılavuz kitap uygulaması ve benzer uygulamalar maalesef profesyonelleşmeye hizmet etmeyen uygulamalardır.

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılacak veri toplama aracı, araştırma verilerinin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın ilk evresinde konu ile ilgili literatür taranarak kurumsal çerçeve oluşturulduğu, kılavuz kitaplar nitel olarak incelenerek eleştirel bir bakış açısı ortaya konulmaya çalışıldığı bu araştırma genel tarama (durum saptayıcı / var olan durumu ortaya koyucu) ve ilişkisel tarama modelindedir.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır, önemli olan, onu uygun bir biçimde belirleyebilmektir. Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle, soru cümleleri ile olur. Bunlar: "Ne idi?", "Nedir?", "Ne ile ilgilidir?", ve "Nelerden oluşmaktadır?" gibi sorulardır (Karasar, 2005).

2.2. Evren

Araştırmanın evreni Kocaeli ilinin Başiskele ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan birinci kademedeki öğretmenlerdir.

2.3. Örneklem

2008-2009 öğretim yılında Kocaeli ili Başiskele ilçesine bağlı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler içinden gönüllü olarak seçilmiş 102 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo:1 Örneklem Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Dağılımı

Okul Adı	Bayan	Bay	Toplam
Yuvacık Serdar İlköğretim Okulu	6	4	10
Aydınkent İlköğretim Okulu	8	2	10
Levent Kırca Oya Başar İ.Ö.O.	10	8	18
Yeniköy Hayat İlköğretim Okulu	7	4	11
Barbaros İlköğretim Okulu	9	6	15
Atayurt Koleji	7	-	7
Bahçecik Körfez İlköğretim Okulu	4	3	7
Seymen 8. Boru İlköğretim Okulu	4	1	5
Yuvacık İlköğretim Okulu	3	2	5
Misak-ı Milli İlköğretim Okulu	5	4	9
İsmail Hakkı Tonguç İ.Ö.O.	3	2	5
TOPLAM	66	36	102

2.4. Verilerin Toplanma Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen 20 maddeden oluşan bir anket kullanılarak toplanmıştır. Anket oluşturulurken öğretmen kılavuz kitapları incelenmiş ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Anket hakkında uzman görüşü alınarak incelenmiştir. Anket maddelerinin yanıtları her zaman, çoğunlukla, bazen, nadiren ve hiç ifadelerini içermektedir. Uygulanan anketteki 20.madde ise “Öğretmen kılavuz kitapları hakkındaki görüşlerinizi yazınız” şeklinde açık uçlu bir sorudur.

Anketin ilk kısmında kişisel bilgilere yer verilmiştir. İkinci kısmında öğretmenlerin yeni ilköğretim programlarıyla beraber uygulanmaya başlanan öğretmen kılavuz kitaplarla ilgili görüş ve önerilerini almak amacıyla hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

Anket amacı ile hazırlanan soruların kaynak kişi tarafından kolayca anlaşılır nitelikte olmasına, kaynak kişinin verebileceği verileri içermesine ve yönlendirme yapmamasına önem gösterilmiştir.

Aracın güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile incelenmiştir. Değerlendirmeye verilen cevaplar doğrultusunda Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,854 bulunmuştur.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizinde nicel yaklaşım kullanılmıştır. Anket formu, 102 öğretmene uygulandıktan sonra elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır ve verilerin analizinde “15 SSPS for Windows” paket istatistik programı kullanılmıştır. Bu program yardımıyla anketteki maddelerin yüzdeler ve frekansları belirlenmiştir.

Araştırmada cinsiyet, eğitim durumları ve kıdem yılı değişkenleri bakımından görüşler arasında anlamlı farkın olup olmadığının belirlenmesi için Ki Kare analizi yapılmıştır.

Araştırmanın son evresinde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlara ulaşılmış ve araştırma sonuçları çerçevesinde öneriler geliştirilmiştir.

BÖLÜM: 3 BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan 102 öğretmenin anket sonuçlarına ve ilgili yorumlara yer verilmiştir.

3.1.Örnekleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri, öğretmenlik mesleğindeki kıdem yılları, yeni eğitim programlarıyla ilgili bir seminere katılma durumları ve mezun oldukları okullar ile ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2:Öğretmenlerin Cinsiyete göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Yüzde
Erkek	36	35,3
Kadın	66	64,7
Toplam	102	100,0

Tablo 2’de görülen değerlere göre örnekleme yer alan öğretmenlerden bayan öğretmenlerin sayısı erkek öğretmenlerden daha fazladır.

Öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3:Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Yılına Göre Dağılımı

Mesleki Kıdem	N	Yüzde
1-5 yıl	31	30,4
6-10 yıl	20	19,4
11-20 yıl	39	38,2
21-... yıl	12	11,8
Toplam	102	100,0

Tablo 3’te görüldüğü üzere ankete katılan 102 öğretmenden %38,2’lik oranla çoğunluğu 11-20 yıl arası kıdem yılına sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Bunu 1-5 yıllık kıdemi az olan öğretmenler izlemektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir

Tablo 4: Öğretmenleri Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Mezun Oldukları Okul	N	Yüzde
Eğitim Fakültesi	76	74,5
Diğer Fakülteler (Alan Dışı olanlar)	26	25,5
Toplam	102	100,0

Tablo 4’teki verilerde görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin;

% 74,5’i Eğitim Fakültesi ve Eğitim Enstitüsü mezunları, %25,5’ini alan dışı fakülte mezunları (Mühendislik, işletme... gibi) oluşturmaktadır. Bu bulgulara bakılarak araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu eğitim fakültesi mezunlarının oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Yeni Programlarla İlgili Seminerlere Katılım Oranları

Seminer	N	Yüzde
Seminere Katılanlar	76	74,5
Seminere Katılmayanlar	26	25,5
Toplam	102	100,0

Tablo 5’te yer alan verilere göre araştırmaya katılan 102 öğretmenin çoğu yeni programlarla ilgili seminerlere katılmıştır. Yani çoğu öğretmen yeni programlar hakkında bilgi sahibidir.

3.2. Problem Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerine yönelik anket sorularına verdiği cevaplar değerlendirilecektir.

Bunun için; bu bölümde alt problemleri kapsayacak şekilde, kılavuz kitapların öğretmenler tarafından kullanılma sıklığı, öğretmenlerin kılavuz kitaplara bağlı kalma durumları, kılavuz kitapların öğretmenlerin yaratıcılığına etkisi, öğretmenlerin kılavuz kitapların öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünme durumları, öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitapları uygulamaya zorunlu hissetme durumları ve öğretmenlerin kılavuz kitaplar hakkındaki genel izlenimleri ile ilgili bulgular sunulacaktır.

3.2.1.Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmenler Tarafından Kullanılma Sıklığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin kılavuz kitapları kullanma sıklığı ve uygulama esnasında öğretmenlerin en çok hangi aşamalarda ve ne sıklıkta kılavuz kitaplardan faydalandığı ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplardan faydalanma yüzdeleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardan Faydalanma Yüzdeleri

	Frekans	Yüzde
Her zaman	39	38,2
Çoğunlukla	42	41,2
Bazen	17	16,7
Nadiren	4	3,9
Hiç	0	0
Toplam	102	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu kılavuz kitaplardan faydalanmaktadır. Öğretmenlerin % 80’lere yaklaşan büyük bir oranı öğretmen kılavuz kitaplardan her zaman ve çoğunlukla faydalanmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretmenlerden hiç yanıtını veren yoktur. Olumsuz hiç cevabını veren öğretmen bulunmaması dikkat çekicidir.

Öğretmen kılavuz kitabından hiç faydalanmayan öğretmenin olmaması da artık kılavuz kitapların öğretmenlerin hayatındaki vazgeçilmez etkisini gözler önüne sermektedir. Bu sonuçlar öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim sürecini kendileri oluşturup planlamak yerine; kılavuz kitaplardaki hazır planlanmış olarak verilen süreçten faydalandıkları göstermektedir.

Bu duruma alışmış olan öğretmenler, memnun bir şekilde önlerine hazır sunulan müfredat ve eğitim sürecini uygulamaktadırlar. Zira kılavuz kitaplardan hiç yararlanmayan kimsenin bulunmaması, nadiren yaralananların oranının ise % 3,9 olması bu durumun bir sonucudur.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplarında yer alan derse hazırlık için önerilen uygulamalara derslerde yer verme durumlarına ilişkin oranlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardaki Derse Hazırlık İçin Önerilen Uygulamalara Derslerde Yer Verme Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	9	8,8
Çoğunlukla	50	49
Bazen	38	37,3
Nadiren	5	4,9
Hiç	0	0
Toplam	102	100,0

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretmenlerin yarısından fazlasının kılavuz kitaplardaki derse hazırlık için önerilen uygulamalara, çoğunlukla (% 49) ve her zaman (% 8,8) derslerde yer verdikleri görülmektedir.

Olumsuz olan nadiren ve hiç cevaplarını verenlerin oranı oldukça az olmakla beraber bazen yer verenlerin oranı da % 37,3’ü bulmuştur. Bu oranlarda derse hazırlık için öğretmene önerilen etkinliğin kullanılabilirliği ve öğretmen için yapılabirliği önem kazanmış olabilir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu derse hazırlık için önerilen uygulamaları kendisi bulmak yerine kitaplardaki hazır önerilen uygulamalara yer vermiştir. Öğretmenler çoğu zaman farklı bir etkinlik araştırmaya gerek duymayarak, hazır olarak verilen uygulamayı tercih etmiştir.

Öğretmenlerin öğretme sürecinde verilen etkinlikleri uygulama oranlarına Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarda Öğretme Sürecinde Verilen Etkinlikleri Uygulama Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	10	9,8
Çoğunlukla	58	56,9
Bazen	31	30,4
Nadiren	3	2,9
Hiç	0	0
Toplam	102	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere öğretmenlerin % 56,9’u çoğunlukla öğretme sürecinde önerilen etkinlikleri uygulamaktadır. Öğretmenlerin %30,4’ü bazen yer vermektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlasının kılavuz kitaplarda yer alan öğretme sürecinde verilen etkinlikleri uyguladığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğu derste uygulayacağı etkinlikleri kendileri hazırlamak yerine onlar için hazırlanan kılavuz kitaplardaki hazır etkinlikleri uygulamayı yeğlemektedirler.

Öğretmenlerin öğretmen kılavuz kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarını uygulama oranlarına Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplardaki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına Uyma Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	8	7,8
Çoğunlukla	30	29,4
Bazen	48	47,1
Nadiren	12	11,8
Hiç	4	3,9
Toplam	102	100,0

Tablo 9’da verilenlere göre öğretmenlerin kılavuz kitaplarda yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarından çoğunlukla faydalandıkları ve etkinlikleri uyguladıkları görülmektedir. % 47,1’i ölçme ve değerlendirme uygulamalarına bazen yer verdiklerini ifade etmiştir.

Bu sonuçlara göre (Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9’u incelersek) öğretmenlerin; kılavuz kitaplara; ders öncesi hazırlık aşamasında, öğretme-öğrenme süreci boyunca ve ölçme-değerlendirme uygulamaları esnasında faydalandıkları tespit edilmiştir. Ancak kitaplardaki derse hazırlık ve dersin öğretme-öğrenme sürecinde verilen etkinliklere daha fazla bağlı kalınırken; onlara oranla ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kitaplara bağlılığın (tamamen yok olmamakla beraber) daha az olduğu görülmektedir. Kısacası değerlendirme uygulamalarında kılavuz kitaplara bağlılık diğer uygulama alanlarına göre biraz daha azdır. Ama bağlılık söz konusudur.

3.2.2. Öğretmenlerin Öğretmen Kılavuz Kitaplarına Bağlılıkları İle İlgili Bulgular

Öğretmenlerin kılavuz kitaplara bağlı kalma oranları ve bu bağlı kalma durumlarının derecesine bağlı olarak derslerde kılavuz kitaplarda yer almayan farklı uygulamalara yer verme oranları ile ilgili bulgular verilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin, kılavuz kitaplarda yer alan yönergelere uyma oranlarına göre bu kitaplara olan bağlılıkları da tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplara bağlı kalma oranlarına Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara Bağlı Kalma Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	13	12,7
Çoğunlukla	61	59,8
Bazen	21	20,6
Nadiren	7	6,9
Hiç	0	0
Toplam	102	100,0

Tablo 10’da görülüyor ki öğretmenlerimizin büyük kısmı tarafından kılavuz kitaplara (% 12,7 her zaman , % 59,8 çoğunlukla) bağlı kalmaktadır. Öğretmenlerin toplamda % 72,5’i kılavuz kitaplara her zaman ve çoğunlukla bağlı kalmaktadır. Kılavuz kitaba hiç bağlı değilim diyen öğretmen yoktur. Nadiren bağlı olanların oranı da yine çok azdır. Bu sonuçlar bize öğretmenlerin kılavuz kitaplara oldukça bağlı olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplarda yer alan yönergelere uyma oranları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarda Yer Alan Yönergelere Uyma Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	10	9,8
Çoğunlukla	60	58,8
Bazen	27	26,5
Nadiren	4	3,9
Hiç	1	1,0
Toplam	102	100,0

Tablo 11’de görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kılavuz kitaplarda yer alan yönergeler (ifadelere) uyulduğu tespit edilmiştir. Yönergelere çoğunlukla ve her zaman uyanların toplam oranı % 68,6’yı bulmaktadır. Bu oran büyük bir orandır.

Öğretmen kılavuz kitaplarda bir konunun işlenişi ile ilgili tüm yapılması gerekli şeyler yönergeler halinde adım adım öğretmene anlatılmaktadır. Bu yönergeler de çoğu zaman oldukça ayrıntılı açıklamalarla beraber öğretmenlere dikte edici ifadeleri de içermektedir. Buna rağmen öğretmenlerin çoğunluğunun kılavuz kitaplarda kendilerine dikte edilen “şunu yapınız, bunu sorunuz” şeklindeki yönergelerden rahatsızlık duymadan uyguladıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmeleri ile ilgili de olabilir.(Öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmeleri ile ilgili bulgular daha sonra Tablo 19’da incelenecektir.)

Öğretmenlerin derslerde kılavuz kitaplarda yer almayan farklı uygulamalara yer verme oranlarına Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12: Öğretmenlerin Derslerde Kılavuz Kitaplarda Yer Almayan Farklı Uygulamalara Yer Verme Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	17	16,7
Çoğunlukla	44	43,1
Bazen	35	34,3
Nadiren	6	5,9
Hiç	0	0
Toplam	102	100,0

Tablo 12’de görülüyor ki öğretmenlerin çoğu % 43,1’lik gibi bir kısmı ders kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde çoğunlukla yer veriyor. %34,3’lük gibi büyük bir oranda bazen kitap dışı uygulamalara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Bu farklılık öğretmenlerin niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Örneğin öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler bunu etkileyebilir.(Bununla ilgili bulgulara Tablo 25’te yer

verilecektir. Eğitim fakültesi mezunları daha fazla meslekleriyle ilgili birikime ve yetiye sahip olduklarından eğitim sürecinin uygulanmasında kılavuz kitapların dışında kalan uygulamalara daha sıklıkla yer vermektedirler. Oysa alan dışı bölümlerden mezun olup öğretmenlik yapanlar için kılavuz kitaplar bir kurtarıcı niteliğindedir. Hiç kendilerini zorlamadan kılavuz kitapları aynen uygulamak herhangi bir mesleki bilgi ve yetiye gerek duymaksızın öğretmenlik yapmalarını sağlamaktadır. Bu yüzden de kılavuz kitaplarda yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer verme oranları da daha düşüktür.

3.2.3. Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmenlerin Yaratıcılığına Etkisi İle İlgili Bulgular

Öğretmen kılavuz kitapların öğretmenlere gerek uygulamada gerek konuların sunumunda esnek bir uygulama alanı tanıyıp tanımadığı tespit edilmiştir. Kılavuz kitapların derslerde yapılması gereken her şeyi açıklama durumuna bağlı bulgular ve bu kitapların öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyıp tanımadığı ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kılavuz kitapların öğretmenlere konuları sunmada esneklik sağlama oranları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13: Kılavuz Kitapların Konuları Sunmada Öğretmenlere Esneklik Sağlama Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	4	3,9
Çoğunlukla	21	20,6
Bazen	48	47,1
Nadiren	25	24,5
Hiç	4	3,9
Toplam	102	100,0

Tablo 13’te görülyor ki kılavuz kitaplar öğretmenlere konuları sunmada tamamen esneklik sağlamıyor. Öğretmenlerin % 47,1’i bazen, % 24,5’i nadiren sağladığını ; % 4’ü ise hiç esneklik sağlamadığını düşünüyor. Olumsuz yanıtlar olumlulardan fazla görünmektedir.

Bu sonuçlara göre kitapların konuları sunmada öğretmenlere yeterince esneklik sağladığı söylenemez.

Öğretmen kılavuz kitaplarının genel olarak öğretmenlere esnek bir uygulama alanı tanığını düşünün öğretmenlerin oranı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: Kılavuz Kitaplarının Genel Olarak Öğretmenlere Esnek Bir Uygulama Alanı Tanığını Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,9
Çoğunlukla	20	19,6
Bazen	51	50,0
Nadiren	23	22,5
Hiç	5	4,9
Toplam	102	100,0

Tablo 14’te görülyor ki kılavuz kitaplar genel olarak öğretmenlere yeteri kadar esnek bir uygulama alanı sağlamıyor. Öğretmenlerin %50’si bazen, % 22,5’i nadiren esnek bir alan tanıdıklarını ; % 4,9’u ise hiç esnek bir uygulama alanı bırakmadığını düşünüyor. Esneklik tanımadığını düşününlerin oranı daha fazladır. Bu oranlara göre öğretmenler, kılavuz kitapların esnek bir uygulama alanı sağlamada yetersiz kaldığını düşünmektedir.

Kılavuz kitaplarda yer alan ifadeler emir cümleleri şeklindedir. Sırasıyla tüm eğitim sürecinde yapılması gerekenleri “şunu yapınız, şu soruyu sorunuz, öğrenciyi güdeleyiniz, daha sonra tekrar yapınız...” gibi adım adım dikte ettirdiği için öğretmen esnek bir kitapla karşı karşıya değildir. Kitaptaki ifadeler öneri niteliğinden çok

öğretmenler için zorunluluk olarak algılanmaktadır. Bu da kitapların esneklikten uzak olmasına neden olmaktadır.

Öğretmen kılavuz kitaplarının derslerde yapması gereken her şeyi öğretmenlere açıklama oranları Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Kılavuz Kitapların Derslerde Yapılması Gereken Her Şeyi Açıklama Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Her zaman açıklıyor.	16	15,7
Çoğunlukla açıklıyor.	47	46,1
Bazen açıklıyor.	28	27,5
Nadiren açıklıyor.	9	8,8
Hiç açıklamıyor.	2	2,0
Toplam	102	100,0

Tablo 15’te görülüyor ki öğretmenler çoğunlukla kılavuz kitaplarda derslerde yapmaları gereken her şeyin açıklandığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin yarısından fazlası kılavuz kitapların derslerde yapılması gereken her şeyi her zaman ve çoğunlukla açıkladığı bildirmişlerdir. Olumsuz görüş bildirenler oldukça azdır.

Öğretmen kılavuz kitaplarında; öğretim sürecinin planlanmasından, işlenişine ve değerlendirmesine kadar tüm aşamalar yer almaktadır. Kazanımlar, derse giriş etkinlikleri, ders işleme öğretme öğrenme süreci etkinlikleri ve yöntemleri, ölçme ve değerlendirme uygulamaları kısacası öğretmen için gerekli her şeyi içinde barındırmaktadır. Derslerde yapılması gereken her şeyi tüm ayrıntılarıyla içermektedir.

Kılavuz kitapların öğretmenlerin yaratıcılıklarına fırsat tanıma oranları Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16: Kılavuz Kitapların Öğretmenlerin Yaratıcılıklarına Fırsat Tanıma Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	2	2,0
Çoğunlukla	21	20,6
Bazen	51	50,0
Nadiren	22	21,6
Hiç	6	5,9
Toplam	102	100,0

Tablo 16’da görüldüğü üzere kılavuz kitaplar öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıma konusunda yeterli değildir. Tabloya göre kitapların öğretmenlerin yaratıcılığına %50’si bazen fırsat tanıdığını, % 21,6’sı nadiren fırsat tanıdığını % 5,9’u ise hiç fırsat tanımadığını belirtmiştir.

Öğretmenler genelde kılavuz kitapların kendi yaratıcılıklarını büyük oranda kısıtladığı görüşündedirler.

Yeni eğitim programlarıyla yaratıcı bireyler yetiştirmek hedeflenirken öğretmenlerin yaratıcılıklarının bu şekilde kısıtlanması çelişkili bir durumdur. Zira yaratıcılığı kullanmayan, yaratıcı olmayan bir öğretmenin yaratıcı bireyler yetiştirmesi mümkün olamaz.

3.2.4. Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmenleri Hazırcılığa Sevk Etmesiyle İlgili Bulgular

Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlerin işini kolaylaştırması ve daha ileri giderek onları hazırcılığa sevk etmesi ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünen öğretmenlerin oranları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Kılavuz Kitapların Öğretmenlerin İşini Kolaylaştırdığını Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	16	15,7
Çoğunlukla	62	60,8
Bazen	16	15,7
Nadiren	6	5,9
Hiç	2	2,0
Toplam	102	100,0

Tablo 17’de görülüyor ki öğretmenlerin yarısından fazlası kılavuz kitapların öğretmenlerin işini çoğunlukla (% 60,8) ve her zaman (%15,7) kolaylaştırdığı görüşündedir.

Tablodan anlaşılıyor ki kılavuz kitaplar öğretmenlerin işini kolaylaştırmaktadır.

Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlerin işini hazırcılığa sevk ettiğini düşünen öğretmenlerin oranları Tablo 18’de verilmiştir

Tablo 18: Öğretmen Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Hazırcılığa Sevk Ettiğini Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	4	3,9
Çoğunlukla	27	26,5
Bazen	38	37,3
Nadiren	18	17,6
Hiç	15	14,7
Toplam	102	100,0

Tablo 18’e göre öğretmenlerden olumlu yanıt verenler % 30,4’ü oluşturmakta ve kitapların her zaman ve çoğunlukla onları hazırcılığa sevk ettiğini düşünmektedirler.

Yani öğretmenlerin içinden bir grup kılavuz kitapların kendilerini hazırcılığa teşvik ettiği görüşündedir.

“Hazırcılığa sevk etme” öğretmenler için olumsuz bir ifade olarak kabul edilmiştir. Hele de çoğu öğretmenimiz bu kılavuz kitaplardan son derece faydalanırlarken hazırcılığa alıştıklarının farkında olmayabilir ya da kabul etmek istemeyebilirler. Bu yüzden Tablo 17’deki verilere göre öğretmenler kılavuz kitapların işlerini oldukça kolaylaştırdığını düşünürlerken; Tablo 18’de kitapların kendilerini hazırcılığa sevk etmesi konusunda biraz daha olumsuz görüş bildirmişlerdir.

3.2.5. Öğretmenlerin Kendilerini Kılavuz Kitapları Uygulamak Zorunda Hissetme Durumlarıyla İlgili Bulgular

Öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitaplardaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissetme durumları Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19: Öğretmenlerin Kendilerini Kılavuz Kitaplardaki Etkinlikleri Uygulamak Zorunda Hissetme Durumları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	9	8,8
Çoğunlukla	34	33,3
Bazen	44	43,1
Nadiren	10	9,8
Hiç	5	4,9
Toplam	102	100,0

Tablo 19’da görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğu kendilerini kılavuz kitaplardaki etkinliklere uymak zorunda hissetmiştir. Olumlu yanıt verenlerin (her zaman ve çoğunlukla) oranı % 42,1’dir. Olumsuz yanıtların oranı ise oldukça az kalmıştır.

Sonuçta öğretmenler kendilerini büyük oranda kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmektedirler.

Kılavuz kitaplar dil ve anlatım özellikleriyle, tüm öğretmenlere, tüm okullara gönderilmesi ve plan yapma mecburiyetini ortadan kaldırması yönleriyle öğretmenler için artık vazgeçilmez bir kaynak olmuştur. Bu durumda da öğretmenler kendilerini kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmektedirler. Öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmeleri aynı zamanda yaratıcılıklarına da engeldir.

3.2.6. Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarla İlgili Genel İzlenimleriyle İlgili Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin kılavuz kitaplar hakkında genel izlenimleriyle ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Kılavuz kitapların gerekli ve faydalı bir kaynak olup olmadığı, daha önceki yıllara göre kılavuz kitap uygulamasını kıyaslayarak kullanışlı bir materyal olup olmadığı hakkındaki görüşlerine yer verilecektir. Kılavuz kitapların yeni programları anlamada öğretmenlere yardımcı olma durumu ile ilgili bulgular da sunulmuştur. Ayrıca öğretmen kılavuz kitapların öğretmenleri niteliksizleştirip niteliksizleştirmedeği ile ilgili bulgular da yer almaktadır.

Öğretmen kılavuz kitaplarını gerekli bir materyal olarak düşünen öğretmenlerin oranları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Kılavuz Kitapların Öğretmenler İçin Gerekli Bir Materyal Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	32	31,4
Çoğunlukla	42	41,2
Bazen	21	20,6
Nadiren	6	5,9
Hiç	1	1,0
Toplam	102	100,0

Tablo 20’de görülüyor ki; öğretmenlerin büyük bölümü kılavuz kitapları her zaman (%31,4’ü) ve çoğunlukla (41,2’si) gerekli bir materyal olarak algılamaktadır.

Çünkü öğretmenlerimizin çoğu kılavuz kitapları öğretmenin işini azaltacak, öğretmenin elinin altında her yapması gerekeni öğretmene anlatacak bir materyal olarak görmektedir.

Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre faydalı olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Öğretmen Kılavuz Kitaplı Ders İşleme Yönteminin Önceki Yıllara Göre Faydalı Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	13	12,7
Çoğunlukla	50	49
Bazen	28	27,5
Nadiren	8	7,8
Hiç	3	2,9
Toplam	102	100,0

Tablo 21’de görüldüğü üzere ankete katılan öğretmenlerin büyük kısmı (%61,7’si) her zaman ve çoğunlukla kılavuz kitaplı ders işleme yöntemini önceki yıllara göre daha faydalı bulmuşlardır.

Öğretmenlerin yükünü hafifletip işini kolaylaştıran bir uygulama olarak algılanan kılavuz kitap uygulaması öğretmenler tarafından faydalı görülmektedir.

Kılavuz kitapların öğretmenler tarafından kullanışlı bir kaynak olarak algılanma oranlarına Tablo 22’de yer verilmiştir.

Tablo 22: Kılavuz Kitaplarının Öğretmenler Tarafından Kullanışlı Bir Kaynak Olarak Algılanma Oranları

	Frekans	Yüzde
Her zaman	30	29,4
Çoğunlukla	42	41,2
Bazen	24	23,5
Nadiren	5	4,9
Hiç	1	1,0
Toplam	102	100,0

Tablo 22’de görülüyor ki öğretmenlerimizin büyük kısmı tarafından kılavuz kitapların kullanışlı olarak algılandığı gözükmektedir.

Kılavuz kitapların yeni programı anlamada yardımcı olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo:23 Kılavuz Kitapların Yeni Programı Anlamada Yardımcı Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	14	13,7
Çoğunlukla	54	52,9
Bazen	23	22,5
Nadiren	10	9,8
Hiç	1	1,0
Toplam	102	100,0

Tablo 23’te görülüyor ki öğretmenler çoğunlukla kılavuz kitapların yeni programı anlamada öğretmenlere yardımcı olduğunu düşünüyor.

Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünen öğretmenlerin oranına Tablo 24’te yer verilmiştir.

Tablo 24: Kılavuz Kitapların Öğretmenlik Mesleğini Niteliksizleştirdiğini Düşünen Öğretmenlerin Oranı

	Frekans	Yüzde
Her zaman	4	3,9
Çoğunlukla	11	10,8
Bazen	40	39,2
Nadiren	13	12,7
Hiç	34	33,3
Toplam	102	100,0

Tablo 24’te görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğunluğu (%39,2’si) kılavuz kitapların öğretmenlik mesleğini bazen niteliksizleştirdiği görüşündedir. % 33,3 lük büyük bir kısmı ise kılavuz kitapların öğretmenlik mesleğini hiç niteliksizleştirmedini düşünmektedir. Büyük bir kısmının hiç cevabını vermesi niteliksizleştirme sözcüğünün öğretmenlere olumsuz gelmesinden kaynaklanmaktadır. Çoğu öğretmen, kılavuz kitaplı uygulamalardan ve kitapların varlığından memnun olduğundan bu soruya olumsuz yanıt vermeleri normaldir.

3.3. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarıyla Anket Maddeleri Arasındaki İlişki

Tablo 25: Eğitim Durumlarına Göre Ki Kare Analizi

Sorular	P
1- Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanıyor musunuz?	,148
2- Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?	,014**
3-Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>derse hazırlık</u> için önerilen uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,568
4- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>öğretme sürecinde</u> verilen etkinlikleri uyguluyor musunuz?	,410
5- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>ölçme değerlendirme</u> uygulamalarını uyguluyor musunuz?	,512
6- Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?	,458
7- Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?	,731
8- Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,006**
9- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen için kullanışlı bir kaynak olduğunu düşünüyor musunuz?	,556
10- Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyor mu?	,508
11- Öğretmen kılavuz kitapları konuları sunmada öğretmenlere esneklik sağlıyor mu?	,560
12- Öğretmen kılavuz kitapların genel olarak size esnek bir uygulama alanı tanıdığını düşünüyor musunuz?	,286
13- Öğretmen kılavuz kitapları derslerde yapmanız gereken her şeyi size açıklıyor mu?	,578
14- Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünüyor musunuz?	,369
15- Öğretmen kılavuz kitapların size yeni öğretim programını anlamada yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?	,836
16- Kendinizi öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissediyor musunuz?	,711
17- Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre daha faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	,224
18- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünüyor musunuz?	,081
19- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünüyor musunuz?	,294

P < 0,05

****Anlamlı ilişki vardır.**

Öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile (eğitim durumları) ile anket maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki ilişkiye Tablo 25’te yer verilmiştir.

Tablo 25’te öğretmenlerin eğitim durumları (mezun oldukları okul) ile ankette yer alan maddeler arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Anket sorularının yanıtı ile öğretmenlerin eğitim durumu arasında birkaç soru dışında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Sadece ikinci soru ve sekizinci soru arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır

İkinci soru: Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?

Öğretmenlerin kılavuz kitaplarında yer alan yönergelere uymaları ile mezun oldukları okullar arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Eğitim fakültesi mezunları yönergelere daha az uyarlarken; alan dışı bir bölümden mezun olup öğretmenlik yapanlar kılavuz kitaplardaki yönergelere daha fazla uymaktadırlar. Bu da mesleki bilgisi yeterli olan öğretmenlerin kılavuz kitaplara daha az ihtiyaç duyduğunu gösterir.

Sekizinci Soru: Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?

Öğretmenlerin eğitim durumları (mezun oldukları okul) ile derslerde öğretmen kılavuz kitaplarda yer almayan farklı uygulamalar yer verme durumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun sonucunda eğitim fakültesi mezunları derslerinde kılavuz kitaplarda olmayan farklı uygulamalara daha fazla yer verirken; alan dışı bölümlerden mezun olan öğretmenlerin bu gibi uygulamalara daha az yer verdikleri ve kılavuz kitapların dışına fazla çıkmadıkları düşünülebilir. Bu da eğitim fakültesi mezunu alanına hakim bir öğretmenin kılavuz kitaplara bağlılığının daha az; kitap dışı uygulamalara yer verme oranının ise daha fazla olduğunu gösterir.

3.4. Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Anket Maddeleri Arasındaki İlişki

Tablo 26: Cinsiyete göre Ki Kare Analizi

Sorular	P
1- Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanıyor musunuz?	,305
2- Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?	,344
3-Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>derse hazırlık</u> için önerilen uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,704
4- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>öğretme sürecinde</u> verilen etkinlikleri uyguluyor musunuz?	,670
5- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>ölçme değerlendirme</u> uygulamalarını uyguluyor musunuz?	,281
6- Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?	,010**
7- Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?	,020**
8- Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,234
9- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen için kullanışlı bir kaynak olduğunu düşünüyor musunuz?	,552
10- Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyor mu?	,101
11- Öğretmen kılavuz kitapları konuları sunmada öğretmenlere esneklik sağlıyor mu?	,427
12- Öğretmen kılavuz kitapların genel olarak size esnek bir uygulama alanı tanıdığını düşünüyor musunuz?	,078
13- Öğretmen kılavuz kitapları derslerde yapmanız gereken her şeyi size açıklıyor mu?	,209
14- Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünüyor musunuz?	,725
15- Öğretmen kılavuz kitapların size yeni öğretim programını anlamada yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?	,212
16- Kendinizi öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissediyor musunuz?	,539
17- Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre daha faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	,329
18- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünüyor musunuz?	,293
19- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünüyor musunuz?	,848

P < 0,05

****Anlamlı ilişki vardır.**

Öğretmenlerin cinsiyeti ile anket maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki ilişki olup olmadığına Tablo 26’da yer verilmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile anket sorularının altıncı ve yedinci maddesi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

Altıncı soru: Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?

Öğretmenlerin kılavuz kitapları gerekli bir materyal olarak görmeleri ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğretmen kılavuz kitaplarını daha gerekli bir materyal olarak gördükleri söylenebilir.

Yedinci soru: Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?

Öğretmenlerin kılavuz kitaplara bağlı kalmaları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre kılavuz kitaplara daha bağlı kaldıkları söylenebilir.

3.5. Öğretmenlerin Seminere Katılma Durumları İle Anket Maddeleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yeni eğitim programlarıyla ilgili seminere katılıp katılmamaları ile anket maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki ilişkiye Tablo 27’de yer verilmiştir.

Tablo 27: Seminere Katılımlarına Göre Ki Kare Analizi

Sorular	P
1- Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalaniyor musunuz?	,836
2- Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?	,124
3-Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>derse hazırlık</u> için önerilen uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,761
4- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>öğretme sürecinde</u> verilen etkinlikleri uyguluyor musunuz?	,343
5- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>ölçme değerlendirme</u> uygulamalarını uyguluyor musunuz?	,273
6- Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?	,377
7- Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?	,112
8- Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,526
9- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen için kullanışlı bir kaynak olduğunu düşünüyor musunuz?	,572
10- Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyor mu?	,661
11- Öğretmen kılavuz kitapları konuları sunmada öğretmenlere esneklik sağlıyor mu?	,105
12- Öğretmen kılavuz kitapların genel olarak size esnek bir uygulama alanı tanıdığını düşünüyor musunuz?	,485
13- Öğretmen kılavuz kitapları derslerde yapmanız gereken her şeyi size açıklıyor mu?	,675
14- Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünüyor musunuz?	,788
15- Öğretmen kılavuz kitapların size yeni öğretim programını anlamada yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?	,528
16- Kendinizi öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissediyor musunuz?	,461
17- Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre daha faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	,841
18- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünüyor musunuz?	,662
19- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünüyor musunuz?	,084

P < 0,05**Anlamli ilişki yoktur.**

Tablo 27’de görüldüğü üzere öğretmenlerin seminere katılımları ile anket sorularına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

3.6.Öğretmenlerin Kıdem Yılı ile Anket Maddeleri Arasındaki İlişki

Tablo 28: Kıdem Yıllarına Göre Ki Kare Analizi

Sorular	P
1- Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanıyor musunuz?	,558
2- Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?	,335
3-Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>derse hazırlık</u> için önerilen uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,697
4- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>öğretme sürecinde</u> verilen etkinlikleri uyguluyor musunuz?	,229
5- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki <u>ölçme değerlendirme</u> uygulamalarını uyguluyor musunuz?	,093
6- Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?	,773
7- Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?	,605
8- Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?	,328
9- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen için kullanışlı bir kaynak olduğunu düşünüyor musunuz?	,798
10- Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyor mu?	,569
11- Öğretmen kılavuz kitapları konuları sunmada öğretmenlere esneklik sağlıyor mu?	,920
12- Öğretmen kılavuz kitapların genel olarak size esnek bir uygulama alanı tanıdığını düşünüyor musunuz?	,560
13- Öğretmen kılavuz kitapları derslerde yapmanız gereken her şeyi size açıklıyor mu?	,589
14- Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünüyor musunuz?	,866
15- Öğretmen kılavuz kitapların size yeni öğretim programını anlamada yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?	,976
16- Kendinizi öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissediyor musunuz?	,338
17- Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre daha faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	,515
18- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünüyor musunuz?	,051
19- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünüyor musunuz?	,728

P < 0,05

Anlamli ilişki yoktur.

Tablo 28’de görüldüğü üzere öğretmenlerin seminere katılımları ile anket sorularına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır

3.7. Öğretmenlerin Görüş ve Önerileri:

Bu bölümde öğretmenlere uygulanan ankette yer alan “Öğretmen kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerinizi yazınız.” sorusuna verdikleri yanıtlara yer verilmiştir.

3.7.1 Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Kısıtladığını ve Yaratıcılıklarına Engel Olduğunu Düşünen Öğretmen Görüşleri

“Öğretmen kılavuz kitapları, genel olarak iyi hazırlanmış, fakat öğretmeni fazla sınırlandırdığını düşünüyorum. Esneklik payı çok fazla değil, bire bir uygulama istiyor.”

“Öğretmen kılavuz kitaplarında olan ders anlatma ve etkinlikler öğretmeni sınırlamaktadır.”

“Öğretmen kılavuz kitapların faydalı olduğunu düşünüyorum. Öğretmene kolaylık sağlıyor. Ama bazı uygulamaları öğretmeni sınırlayarak yaratıcılığını engelliyor.”

“Öğretmen kılavuz kitaplarının faydalı olduğuna inanıyorum. Fakat bazı konularda etkinlikler öğretmenliği kısıtlayarak yaratıcılığı engelleyebiliyor.”

“Kılavuz kitaplar genelde yeni programın ihtiyacına cevap verir niteliktedir. Ancak bazı etkinlikler zorlamayla ve sırf etkinlik olsun diye hazırlanmış. Kazanımların gerçekleşmesine pek katkısı yok. Tema ve konu hazırlık çalışmaları uygulanabilir değil. Öğretmeni kısıtlayıcı, onun yaratıcılığını dikkate almayan uygulamalar var. Performans ve proje görevleri ile ilgili yeterli etkinlik yok. Kitaplar çok hacimli. Kolay anlaşılır değil. Etkinlikler daha az uygulanabilir ve kazanımlarla örtüşürse daha verimli olur.”

“Yol gösterici, belirli kalıplara bağlı kalındığından dolayı konuyla ilgili farklı açıklamalara değinilemiyor. Zaman yetmiyor.”

“Kurallara bağılmış gibi bir his uyandırmasıyla, araştırmacılığı ve kişinin yeteneklerini kısıtladığını düşünüyorum.”

“Öğretmen kılavuz kitapları, öğretmenler için gerekli bir kaynak. Bütün ülkede standart konuların işlenmesini sağlıyor. Öğretmenlerin yaratıcılıklarını arttırmıyor fakat öğrencilere aynı bilgilerin verilmesini, esnetilememesini sağlıyor.”

Öğretmenler genelde öğretmen kılavuz kitapların onları sınırladığını ve yaratıcılıklarını kullanmalarını engellediğini düşünmektedirler. Buna rağmen kılavuz kitapları gerekli bir kaynak olarak algıladıkları görülmektedirler

3.7.2 Kılavuz Kitapları Gerekli Bir Kaynak Olarak Algılayan Öğretmen Görüşleri

“Kullanışlı, faydalı ve gerekli olduklarını düşünüyorum.”

“Kılavuz kitapları oldukça faydalı ve açıklayıcı buluyorum.”

“Genelde memnunum. Ama bazı kitaplarda sorunlar olabiliyor. Yayınevine göre değişiyor.”

“Genel olarak ders işleme etkinliklerini ve anlatımı iyi buluyorum. Etkinliklerin daha da çeşitlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

“Kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin daha fazla olması ve etkinlikte istenilenlerin daha basit bir dille anlatılması”

“Kitaplardan çok memnunum.”

“Yeni müfredatı anlama, yorumlama ve uygulamada gerekli kaynak.”

“Bazı kılavuz kitaplar içerik olarak güzel. Bazılarının ise uygulanması çok zor oluyor. Çok iyi hazırlanırsa uygulama çok güzel olur. Öğretmen sadece rehberlik etmiş olur. Bence de asıl görevi bu olmalı. Plan yapmak, saatlerce yazmak, hazırlık, vb. sıkıcı oluyor ve verimi düşürüyor.”

“Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri olumlu şekilde yönlendirdiğini düşünüyorum, derse daha hazırlıklı ve ön bilgili başlamamızı sağlıyor, yararlı olduğunu düşünüyorum.”

Öğretmenlerin çoğu kılavuz kitaplardan memnundur. Sadece kitapların içeriği hakkında bazı eleştirileri vardır. Eleştirdikleri yönleri de çoğu zaman kitapların eksik kalan

yönleridir. Kılavuz kitapların varlığına o kadar alışmışlardır ki eksikliklerini bile kendileri tamamlamak yerine şikâyet etmektedirler. Mesela kitaplarda daha fazla etkinlik yer almalı diye düşünen bir öğretmen bunun kitaplarda bulunan bir eksiklik olduğunu düşünmesi ve kendi çabalarıyla bunu artırabileceğini göz ardı etmesi söz konusudur.

Öğretmenler kılavuz kitapların hem yaratıcılıklarını kısıtladığını düşünmekte ama bu kısıtlama onları rahat ettirdiği için kılavuz kitaplı uygulamadan da şikâyetçi gözükmemektedir. Farkında olarak ya da olmayarak artık öğretmenler hazırcılığa ve tembelliğe alışmış durumdadır. Yani öğretmenlerin çoğu bu sisteme uyum sağlamış durumda ve hallerinden memnundurlar.

3.7.3 Kılavuz Kitaplar Hakkında Genel Görüşler

“Tek başına yeterli değil.”

“Genelde MEB kitaplarını beğeniyorum. Diğer yayınevlerini başarılı bulmuyorum.”

“Kılavuz kitaplardaki örnek ve çalışmalar daha farklı, çok yönlü olabilir.”

“Kılavuz kitapları yol göstericidir. Ancak fazla ve gereksiz açıklamalara yer verildiğinde karmaşık oluyor. Daha kısa ve öz olabilir.”

“Bazı derslerde çalışma kitabı ile kılavuz kitabı uymuyor. Bölgelere göre seviye farklılıkları dikkate alınmamıştır. Önemli konulara yeterince zaman ayrılmamıştır.”

“MEB’in kılavuz kitapları çok iyiydi. Bence onlar kullanılmalı. Özel yayınevlerinin kılavuz kitaplarından pek memnun değilim. Kılavuz kitap olmadan olmaz bence. Zaman kazandırıyor, pratiklik sağlıyor, fikir veriyor. Ama ille de MEB kılavuzları.”

“Öğretmen kılavuz kitapları, faydalı fakat çok gereksiz ayrıntılara bazen yer veriyor. Daha kısa ve öz açıklamalara yer verilebilir.”

“Öğretmen kılavuz kitapları yayınevine göre farklılık göstermekte. Örneğin, MEB Yayınevi ve diğer yayınevlerinin kitapları uyumsuz ve farklı oluyor. Bir

kitapta işlenen konu diğer bir kitapta yok. Ayrıca kılavuz kitaplar daha açıklayıcı ve etkinlik örnekleri çok yapılabilir.”

“Derslere ön hazırlık açısından zaman kazandırıcı buluyorum. Öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerle birlikte kendi çalışmalarımı eklediğimde ders işlenişi yeterli seviyeye ulaşıyor.”

“Öğretmen kılavuz kitaplarını eleştirirken farklı yayınevlerinden çıkan kılavuz kitaplarını da beraberinde incelememiz gerekir. Kılavuz kitaplar, öğretmenlerimizin işlerini kolaylaştırmakla birlikte onları –eğer isterlerse- farklı uygulama ve etkinliklerin arayışı içine itmektedir. Bu, kitabın içeriği ve ele alınışı ile ilgilidir.”

“Farklı yayınevlerinin kitapları arasında farklar var. Bazı kitaplar oldukça işlevsel ve kullanışlıyken bazı kitapların takibi çok zor.”

3.7.4 Kılavuz Kitapların Öğretmenleri Hazırcılığa Sevk Ettiğini Düşünen Öğretmen Görüşleri

Bunun yanında öğretmen kılavuz kitaplarına bağımlı olmayan ya da en azından kılavuz kitapların öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğinin farkında olan öğretmenler de vardır. Ancak sayıları diğer öğretmenlerle kıyaslırsak azdır.

“Bence her öğretmen hazırlığını kendi yapabilir. Kılavuz kitapların öğretmenleri biraz hazırcılığa alıştırdığını düşünüyorum. Ama, öğretmenlik eğitimi almadan öğretmenlik yapan insanlar için müthiş bir kurtarıcı ve yol gösterici olması açısından çok faydalı.”

“Önemli olan kılavuz kitaplara bire bir bağımlı olarak ders işlememektir. Sadece onun önerilerini dikkate alarak derse uygulanabilecek her türlü katılımı sağlamaktır.”

“Ben pek bağılı kalmıyorum. İçeriğini pek uygun bulmuyorum. Kılavuz kitapları dışı bazı çalışmalar yapıyoruz. Daha kısa ve anlaşılır olmalı.”

“Etkinlikler ise tamamen örnek amaçlı olmalı ve öğretmenler kendileri öğrenci seviyelerine uygun etkinlikler hazırlamalı.”

“Öğretmen kılavuz kitapları bir açıdan olumlu, özellikle yıllık ve günlük plan verdiği için. Fakat konuların işlenişinde öğretmenin soracağı soruyu, söyleyeceği sözleri bile yazması saçma. Derslerin işlenişi öğretmenin inisiyatifine bırakılmalı.

SONUÇ

İlköğretim 1. kademedeki kullanılan öğretmen kılavuz kitaplarıyla ilgili öğretmenlere yapılan anket bulgularına göre sonuç ve öneriler:

Öğretmenlerin büyük kısmı öğretmen kılavuz kitaplardan çoğunlukla (hatta her zaman) faydalanmaktadır (% 79,4'ü). Ankete katılan öğretmenler arasında kılavuz kitaptan hiç faydalanmayan öğretmen bulunmamaktadır. Bu da bize kılavuz kitapların öğretmenlerin üzerinde oldukça etkili bir kaynak olduğunu kanıtlamaktadır. Öğretmenler eğitim sürecini kendileri planlamak yerine kılavuz kitaplar aracılığıyla hazır olarak önlerine sunulan planlanmış süreci uygulamayı tercih etmektedirler.

Kılavuz kitaplarda yer alan öğretmenin yapması gereken her şeyi içeren yönergeler öğretmenlerin büyük çoğunlukla uymaktadır (% 68,6'sı). Bu yönergelere uyma ile öğretmenlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Alan dışı bölümlerden mezun olan öğretmenler, yönergelere daha fazla uymaktadırlar. Eğitim fakültesi mezunu olmayanlar için kılavuz kitapların daha gerekli ve kullanışlı olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin %72,5'i çoğunlukla ve her zaman kılavuz kitaplara bağlı kalmaktadır. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla kitaplara bağlı kaldıkları görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitaplarındaki derse hazırlık için önerilen uygulamalara, öğretme sürecinde verilen etkinliklere ve ölçme değerlendirme uygulamalarına öğretmenler derslerinde çoğunlukla yer vermektedirler. Ancak, diğer uygulamalara oranla ölçme ve değerlendirme uygulamalarına daha az yer verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, dersin giriş etkinliklerinden başlamak üzere; eğitim süreci boyunca kılavuz kitaplarda önerilen etkinlikleri uyguladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin anket maddesinde yer alan "Kılavuz kitaplara bağlı kalıyor musunuz?" sorusuna verdikleri olumlu yanıtlar bunu desteklemektedir. Öğretmenler, kılavuz kitaplara genel olarak bağlı kalmaktadırlar. Kılavuz kitaplara bağlı kalma konusunda ise öğretmenlerin cinsiyet farklılıklarına göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Bayan öğretmenlerin kitaplara daha çok bağlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin derslerde kılavuz kitaplarda yer almayan farklı uygulamalara yer verme durumlarına bakıldığında; bazen yer verenlerin oranı fazladır. Bununla beraber çoğunlukla yer veren öğretmenlerin de oranının fazla olması sevindiricidir. Bu oranların oluşmasında öğretmenin niteliği önemlidir. Nitelikli olan öğretmen kendi hazırlığını yaparak derslerinde kılavuz kitap dışı uygulamalara yer verir.

Özellikle alan dışı bölümlerden mezun olan öğretmenlerin derslerde kılavuz kitap dışındaki uygulamalara daha az yer verdiği görülmüştür. Alan dışı mezun öğretmenler farklı uygulamalar yerine hazır kılavuzlarda yer alan etkinlik ve uygulamaları tercih etmektedir.

Öğretmenlerin genel olarak kılavuz kitaplardan memnun oldukları sonucuna varılmıştır. Çünkü öğretmenler, çoğunlukla öğretmen kılavuz kitapların gerekli ve kullanışlı bir materyal olduğu görüşündedirler. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla kılavuz kitapları daha kullanışlı bulduğu da görülmüştür.

Öğretmenler, önceki yıllara göre kılavuz kitaplı ders işleme yöntemini daha faydalı bulmaktadırlar.

Bu kitaplar sayesinde öğretmenler plan yapmaktan kurtulmuş, işleri azalmıştır. Bu yüzden kitapların varlığından memnun, kitapları kullanışlı ve gerekli bir kaynak olarak görmektedirler.

Kılavuz kitapların, öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıma konusunda yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu; kılavuz kitapların, öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanımada eksik olduğu görüşündedir. Bu kitaplar, öğretmenlerin önüne hazır bilgi ve becerileri sunduğu için öğretmenin yaratıcılığını kullanmasına gerek bırakmamaktadır. Özellikle mesleki yönden gelişime açık öğretmenler için kısıtlayıcı olmaktadır, hatta onları köreltmektedir. Kullanılmayan ve kullanılmasına gerek duyulmayan mesleki bilgi, birikim ve beceriler körelmeye mahkumdur.

Öğretmenler; kılavuz kitapların, öğretmenlere esneklik sağlamada da yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Kılavuz kitapların, öğretmenlere esnek bir uygulama alanı sunup sunmadığı konusuna öğretmenlerin çoğu bazen bunun gerçekleştiği cevabını vermiştir. Kılavuz kitaplarda yer alan dikte edici ifadeler, uygulayıcılarına esnek bir alan sunmamaktadır. Öğretmenler, genelde kendilerini kılavuz kitaplardaki etkinlikleri

uygulamak zorunda hissetmektedirler. Öğretmenlerin kendilerini kılavuz kitapları kullanmak zorunda hissetmeleri, öğretmenlerin yaratıcılıklarına engel olmakta ve kılavuz kitapların esneklikten uzak ve kısıtlayıcı olmasına yol açmaktadır.

Öğretmenler çoğunlukla kılavuz kitapların derslerde yapılması gereken her şeyi öğretmenlere açıkladığı görüşündedirler. Öğretmenler, kılavuz kitapların öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünmektedirler. Gerçekten de kılavuz kitaplar öğretmenlere derslerde yapılması gereken her şeyi açıklayarak işlerini kolaylaştırmakta, hatta belki de onları hazırcılığa teşvik etmektedir. Öğretmenlerin içinde, kılavuz kitapların kendilerini hazırcılığa sevk ettiğini ve öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünen öğretmenlerin oranı hiç de az değildir.

Öğretmenler, kılavuz kitapların kendilerine yeni programı anlamada yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Zaten, kılavuz kitapların ortaya çıkma amaçlarından biri de öğretmenlere yeni eğitim programlarını tanıtmak, bilgi vermek ve yol göstermek olmuştur. Kılavuz kitaplar, bunu yerine getirmekle beraber öğretmenin yapması gereken her türlü işi de yaparak öğretmenler için vazgeçilmez bir kaynak olmuştur. Çoğu öğretmen de bu uygulamadan memnundur.

Sonuç olarak; öğretmenler, kılavuz kitap uygulamasından ve kitaplardan memnundur. Kılavuz kitapların kendilerini hazırcılığa yönelttiğini ve yaratıcılıklarını kısıtladığını düşünmelerine rağmen memnun olmaları da dikkat çekicidir. Çünkü her şeyin hazır olarak önlerine sunulması öğretmenlere kolaylık sağlamakta ve onları rahatsız etmemektedir. Öğretmenler maalesef sisteme uyum sağlamış kılavuz kitaba bağımlı hale gelmiştir. Çok az bir grup öğretmen, kılavuz kitaba ihtiyaç duymamaktadır.

Öğretmenler kılavuz kitapları uygulamak zorunda hissetmesi dikkat çekicidir. Oysa ki öğretmenler bunu zorunluluk olarak hissetmemeli, gerekli gördüğü ve istediği oranda kitaplardan faydalanmalıdır. Kendi mesleki becerilerini de kullanarak eğitim sürecine katkı sağlamalıdır.

Bu açıdan kılavuz kitapların, öğretmenlere daha esnek uygulama alanları tanımaları ve yaratıcılıklarını kullanabilecekleri ortamlar sunmaları gerekmektedir.

Kılavuz kitaplardaki açıklamalar daha sade olmalıdır ki; öğretmen kitapta verilenlerin üstüne düşünüp onları geliştirebilmeli, kendi yorumunu ve yaratıcılığını katabilmelidir.

Yeni programların amacı, yaratıcı ve bağımsız düşünen bireyler yetiştirmek olduğu için öğretmenlerin de yaratıcılıklarını geliştirecek uygulamalara yer verilmelidir. Bunun tersi uygulamalar gözden geçirilmelidir.

Kılavuz kitapların kullanımıyla ilgili, öğretmenlerin görüşlerine daha fazla yer verilmesi uygun olacaktır. Zira her öğretmenin bu kitaplardan yana şikâyetleri ve kendilerince fikirleri vardır. Kılavuz kitaplar hazırlanırken öğretmenler işin içine daha çok katılmalıdır.

Burada en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmen, kılavuz kitaplara tamamen bağımlı olmamalı, çevresel imkânlarına göre kendi becerilerini ve yaratıcılığını öğretim ortamına aktarmasını bilmelidir. Kaliteli bir öğretmen; idealist, mesleğini seven, araştırmacı, yaratıcı ve özgün olabilen bir öğretmendir. Eğitimin daha kaliteli olabilmesi için de böyle öğretmenlerin sayısının artırılmasına çalışılmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKAR, H. ve Yıldırım A. (2004), “Oluşturmacı Öğretim Etkinliklerinin Sınıf Yönetimi Dersi'nde Kullanılması: Bir Eylem Araştırması”, *Sabancı Üniversitesi İyi Örnekler Konferansı*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- AKYÜZ, F. , (2001–2006), “Eğitim Terimleri”
<http://www.fenokulu.net/deneyler.php?op=modload&name=egter.htm>, 12.06.2009
- AKYÜZ, Y. (1978) , *Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri*, Ankara.
- APPLE, M. (2006), *Eğitim ve İktidar*, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- ARSLAN, S ve Özpınar, İ, “Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları”, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* Cilt 2, Sayı 1, Haziran 2008, sayfa 38-63.
- BALCI, E. (1991), *Öğretmenlerin Rollerini*, Eğitim Sosyolojisi, Ankara
- BATTAL, N. (2003) , “Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu”, *Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi Sivas*, s.13-14.
- BİLGİN, N. (1988), “Öğretmenin Mesleki ve İnsani Nitelikleri”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı:132 Ankara
- BRUNER, J. “Constructivist Theory”, <http://tip.psychology.org/bruner.html>.
10.04.2009
- BOY, Meltem (2006) , *5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrenme Ve Öğretme Kuramları Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BULDAN, İ , Aktürk,E. ve Aytaç, S. , (2005) “Uygulanan Sosyal Bilgiler Programına Öğretmen Yaklaşımları ve Yeni Programdan Beklentiler”, *II. Sosyal Bilimler Kongresi*, Bildiriler, Van

- BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş (1988), “Eğitimde Öğretmenin Rolü ve Öğretmen Tutumlarının Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisi”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:137 Ankara
- CEYHAN Erdal ve Yiğit Birol (2004), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Anı Yayıncılık, Ankara
- ÇELİKTEN M. ve N. Can (2003). “Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen” , *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık, Sayı 15, ss. 253-267.
- ÇELİKTEN, M. M. Şanal ve Y. Yeni (2005) “Öğretmenlik Mesleği Ve Özellikleri” , *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 19 Yıl: 2005/2 (207–237 s.)
- DEMİREL, Ö. (2006), *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem A Yayınevi, Ankara.
- Devlet Memurları Kanunu, 657 Sayılı Kanun, 1965.
- DİLAVER, H. (1996), “ Türkiye’de Öğretmen İstihdamının Dünü, Bugünü Ve Yarını”, *Eğitimimize Bakışlar*, İstanbul: Kültür Koleji Vakfı Yayınları 1, s.119.
- DÖRTTEPE, C. Göğün, Ocak, Şandır, Şenyurt ve Diğerleri (2006), *İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Devlet Kitapları, İstanbul.
- ERDEN, M. (1998), *Eğitimde Program Değerlendirme*, Alkım Yayıncılık, Ankara.
- ERDOĞDU, Y (2006), “Yaratıcılık İle Öğretmen Davranışları Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz -2006 C.5 S.17 (95–106)
- ERTÜRK S. (1972), *Eğitimde Program Geliştirme*, Yelkentepe Yayınları, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- ERSOY, A. (2005), “İlköğretim Bilgisayar Dersindeki Sınıf Yerleşim Düzeni Ve Öğretmen Rolünün Yapılandırmacı Öğrenmeye Göre Değerlendirilmesi”, <http://www.tojet.net/articles/4420.htm>.
- FOSNOT, T.C. (1996), *Constructivism: Theory, Perspectives, And Practice*, Teachers College Press, New York.

- GIROUX, A. Henry (1988) *Teachers as Intellectuals: Toward a Critical Pedagogy Of Learning*, Bergin&Garvery Publisher, USA
- GÜNEŞ, F. (2004), “İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 54–55
- HARGREAVES, Andy. (1994) *Changing Teachers, changing times: Teachers Work and Culture In The Postmodern Age*, Continuum Yayınları-London
- İLHAN, T ve N.Karabacak (2008) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretimdeki Yansımaları”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 177 s.138-139-140
- İlköğretim 1. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Okyay Yayıncılık, İstanbul 2008
- İlköğretim 1. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Tuna Yayıncılık, 2008
- İlköğretim 1. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Seat Yayıncılık, İzmir 2008
- İlköğretim 2. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Bilim Kültür Yayınları, Ankara 2008
- İlköğretim 2. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Seat Yayıncılık, İzmir 2008
- İlköğretim 2. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Öğün Yayınları, Ankara 2008
- İlköğretim 3. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul 2006
- İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul 2006
- İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, Ankara 2007
- İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Okyay Yayıncılık, İstanbul 2008
- İlköğretim 3. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Alan Eğitim Teknolojileri A.Ş., Ankara 2008
- İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Harf Yayıncılık, İstanbul 2008

- İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, Ankara 2007
- İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, Ankara 2007
- İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul 2007
- İlköğretim 4. Sınıf Fen ve Teknoloji Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul 2007
- İlköğretim 4. Sınıf Fen ve Teknoloji Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Üner Yayıncılık, Ankara 2008
- İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Gizem Yayıncılık, Ankara 2008
- İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Koza Yayıncılık, Ankara 2008
- İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Top Yayıncılık, İzmir 2008
- İlköğretim 4. Sınıf Trafik Güvenliği Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, Ankara 2008
- İlköğretim 5. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul 2005
- İlköğretim 5. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Meram Yayıncılık, İstanbul 2008
- İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Koza Yayınları, Ankara 2008
- İlköğretim 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Doku Yayıncılık, Ankara 2008
- İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Erdem Yayıncılık, İstanbul 2008
- KABAPINAR, Y (2006) “Yeni Öğrenme Anlayışının Işığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları”, Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegema Yayıncılık, Ankara.

- KARAGÖZ D. , Tekerek M., Kaya N., Azer H., Alıt M. D. , Yılbat B., Koyuncu M. ve Ulusoy K., (2005) , *Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı 5*, Devlet Kitapları, İstanbul
- KARAKAYA, Ş. (2004), *Eğitimde Program Geliştirme Çalışmaları ve Yeni Yönelimler*, Asil Dağıtım, Ankara.
- KARASAR, N. (2005) , *Bilimsel Araştırma Ve Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- KORKMAZ, Ü. (2008), *İlköğretim 4. Sınıf Matematik Müfredatının Öngördüğü Etkinlikler Hakkında Öğretmen Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri
- M.E.B. Komisyon Çalışması (1999), *Öğretmen Yeterlilikleri*, Ankara.
- MEB (2005), *İlköğretim 1–5. Sınıf Programları Tanıtım Kitapçığı*, Ankara.
- MEB (2004) , *Türkçe Öğretim Programı Kılavuz Taslağı*,
- Milli Eğitim Temel Kanunu,(1973). (1739 S.K.), md. 43.
- OĞUZKAN, A. Ferhan (1982), *Öğretmenliğin Üç Yönü*, Ankara.
- OKTAY, Ayla (1998), “Türkiye’de Öğretmen Eğitimi”, *Milli Eğitim*, Sayı: 137,Ankara.
- ÖZAKPINAR, Yılmaz (1988), “Milli Eğitimin Gayesi ve Öğretmenlik ve Öğretmenlik Şahsiyeti” ,*S.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, Konya
- ÖZATALAY, H. (2007) *İlköğretim I. Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Ders Kitaplarında Kullanılmasına İlişkin Durum Çalışması*, Doktora tezi
- SABAN, A. (2005) , *Öğrenme ve Öğretme Süreci*, Nobel Yayınları, Ankara
- SAÇLI, Ö. A. (1988), “Öğretmen Yetiştirmede Yeni Yaklaşımlar”, *Milli Eğitim*, Sayı:137, Ankara
- SENEMOĞLU, N. , Yaratıcılık Ve Öğretmen Nitelikleri, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/yaratici.htm> 10.04.2009
- ŞİŞMAN, M. (2008) , *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Pegem Yayınları, Ankara

- ŞAŞAN, H. (2002), “Yapılandırmacı Öğrenme”, *Yaşadıkça Eğitim* 74–75, <http://www.egitim.aku.edu.tr/yapilandirma.doc>
- ŞİMŞEK, N. “Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Eğitim Bilimleri Ve Uygulama Dergisi*, Ankara Üniversitesi, http://www.ebuline.com/sayfa/arsiv/3_5/arsiv_3_5_7.htm,11.04.2009
- Tebliğler Dergisi, 2006, Sayı, 2559 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/pdf/2559.pdf>
- Tebliğler Dergisi, 2006, Sayı, 2589 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2589_0.html
- TİTİZ, O. (2005), *Yeni Öğretim Sistemi*, İstanbul H Yayınları
- VARIŞ, F. (1998), *Eğitim Bilimine Giriş*, Alkım Yayıncılık, İstanbul.
- VARIŞ, F. (1976), *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- YAPICI, H. (2006) “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Erzurum
- YAŞAR, Ş. (1998), “Yapısalcı Kuram Ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1–2, s.68–75. <http://www.egitim.aku.edu.tr/yapisalci.pdf>,15.04.2009
- YETİM, A ve Z. Göktaş (2004) “Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Yeterlilikleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:12 No:2 s.541–550

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın Öğretmenim;

Bu anket, “İlköğretim 1.kademede yer alan öğretmen kılavuz kitaplarının incelenmesi”konulu tez çalışması için hazırlanmıştır. Anketin sonuçları öğretmenlerin kılavuz kitaplardan ne ölçüde faydalandıklarını tespit etmeye yönelik olarak bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Öğretmenlere yönelik bireysel değerlendirme söz konusu değildir. Bu konuda sizlerin görüş ve önerilerinizi belirleyebilmem için lütfen soruları ciddiyle cevaplandırınız. Teşekkür ederim.

Mesleki Kıdeminiz : () 1 – 5 yıl () 6 – 10 yıl () 11 – 20 yıl () 21-....

Cinsiyet : () Bay () Bayan

Yeni ilköğretim programlarıyla ilgili herhangi bir seminere katıldınız mı?

() Katıldım () Katılmadım

Mezun olduğunuz okul ve bölüm:

1- Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanıyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

2- Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sizin için verilen yönergelere uyuyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

3-Öğretmen kılavuz kitaplarındaki derse hazırlık için önerilen uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

4- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki öğretme sürecinde verilen etkinlikleri uyguluyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

5- Öğretmen kılavuz kitaplarındaki ölçme değerlendirme uygulamalarını uyguluyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

6- Öğretmen kılavuz kitaplarının bir öğretmen için gerekli bir materyal olduğunu düşünüyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

7- Öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı kalıyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

8- Derslerde öğretmen kılavuz kitaplarında yer almayan farklı uygulamalara derslerde yer veriyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

9- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen için kullanışlı bir kaynak olduğunu düşünüyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

10- Öğretmen kılavuz kitapları öğretmenlerin yaratıcılığına fırsat tanıyor mu?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

11- Öğretmen kılavuz kitapları konuları sunmada öğretmenlere esneklik sağlıyor mu?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

12- Öğretmen kılavuz kitapların genel olarak size esnek bir uygulama alanı tanıdığını düşünüyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

13- Öğretmen kılavuz kitapları derslerde yapmanız gereken her şeyi size açıklıyor mu?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

14- Öğretmen kılavuz kitaplarını öğretmenlerin işini kolaylaştırdığını düşünüyor musunuz?

a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

15- Öğretmen kılavuz kitapların size yeni öğretim programını anlamada yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

16- Kendinizi öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri uygulamak zorunda hissediyor musunuz?

- a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

17- Öğretmen kılavuz kitaplı ders işleme yönteminin önceki yıllara göre daha faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

18- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa sevk ettiğini düşünüyor musunuz?

- a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

19- Öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlik mesleğini niteliksizleştirdiğini düşünüyor musunuz?

- a)Her zaman b)Çoğunlukla c)Bazen d)Nadiren e)Hiç

20- Öğretmen kılavuz kitapları hakkındaki genel görüşlerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek 2: Matematik 5. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabında Yer Alan Planlar

5.BÖLÜM: ÜNİTE PLANLARI

Ünite	ÖĞRENME ALANI/ ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	TOPLAM KAZANIM SAYISI	TOPLAM DERS SAATİ	
1	SAYILAR	Doğal Sayılar	1-2-3	13	27 Ders Saati
		Doğal Sayılarla Toplama İşlemi	1-2-3-4		
		Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi	1-2-3-4		
	ÖLÇME	Zamanı Ölçme	1		
VERİ	Aritmetik Ortalama	1			
2	VERİ	Tablo ve Şema	1-2	14	22 Ders Saati
	SAYILAR	Doğal Sayılarla Çarpma İşlemi	1-2-3-4-5-6-7		
		Doğal Sayılarla Bölme İşlemi	1-2-3-4-5		
3	SAYILAR	Kesirler	1-2-3-4-5-6	20	35 Ders Saati
		Kesirlerle Çarpma İşlemi	1		
		Oran ve Orantı	1-2		
		Kesirlerle Toplama İşlemi	1-2		
		Kesirlerle Çıkarma İşlemi	1-2-3		
	GEOMETRİ	Çokgenler	1-2-3-4		
		Simetri	1-2		
4	SAYILAR	Ondalık Kesirler	1-2-3-4	19	27 Ders Saati
		Ondalık Kesirlerle Toplama ve Çıkarma İşlemleri	1		
		Yüzdeler	1-2-3-4		
		ÖLÇME	Uzunlukları Ölçme		
	VERİ	Sıvıları Ölçme	1-2		
		Çizgi Grafiği	1-2-3		
		Olasılık	1-2-3		
		5	GEOMETRİ		
Çember	1-2-3-4				
Örüntü ve Süslemeler	1				
ÖLÇME	Çevre		1-2-3-4		
	Alan		1-2-3-4-5		
6	GEOMETRİ	Düzlem	1-2	10	12 Ders Saati
		Geometrik Cisimler	1-2-3-4-5-6		
	ÖLÇME	Hacmi Ölçme	1-2		
TOPLAM			94	144	

Öğretmen Kılavuz Kitabında Yer Alan Öğretme ve Öğrenme Süreci Uygulamaları (Günlük Plan)

Kazanım Nu: 1

Öğrenciler bu alt öğrenme alanının sonunda;

- 7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayıları okur ve yazar.

Beceriler: Problem çözme, iletişim, akıl yürütme, ilişkilendirme

Öğrenme Kaynakları, Materyalleri, Araç ve Gereçleri: Kurgusal senaryo, basamak tablosu, elektrik faturaları, telefon rehberi, abaküs

Süre: 80 dakika + 40 dakika (hazırlık çalışmaları ve proje)

Sınıf: 5

Öğrenme Alanı: Sayılar

A Ö A: Doğal Sayılar

Öğretmen, öğrencilerden proje konusunda belirtilen, tarihte bir yılı 12 aya hangi yararlığın hangi amaçla böldüğünü araştırmalarını ve araştırma sonuçlarını raporlaştırmalarını ister.

Öğretmen, Ders Kitabının 11. sayfasındaki hazırlık çalışmaları bölümündeki soruları sırasıyla öğrencilere yöneltir. Öğrencilerin cevaplarını doğru ya da yanlış gözetmeksizin dikkate alır. Daha sonra Ders Kitabının 12. sayfasında dikkat çekme ve motivasyon amacıyla verilen diyaloga dikkat çekerek öğrencilerin ön bilgilerini açığa çıkarır.

Öğretmen, derse şu öyküyle devam eder:

"En çok 6 basamaklı doğal sayıların yaşadığı doğal sayılar ülkesinde, maceraperest 113; ezmeyi, yeni yerler görmeyi çok severmiş. Bir gün kendi ülkesinden başka ülkeleri de görmek istediğini ihtiyaç heyetine bildirmiş. 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıların en büyüklerinin bulunduğu ihtiyaç eyeti, maceraperest 113'ü konseye çağırmış (Öğretmen bu aşamada, ihtiyaç heyetinde hangi doğal sayıların olduğunu sorabilir.). İhtiyaç heyetinin başkanı 999 999, maceraperest 113'e neden kendi ülkesinden gitmek istediğini sormuş. Maceraperest 113 de "Başka ülkeleri merak ediyorum. O ülkelerde kimler yaşıyor, neler yapıyorlar, bizim gibiler mi? Bu sorularıma yanıt aramak için gitmek istiyorum." demiş. İhtiyaç heyeti "Tamam o zaman, yanına istediğin kişileri alıp yolculuğuna çıkabilirsin, ma bize orada neler yaşadığını tek tek anlatacaksın." demiş. Buna çok sevinen maceraperest 113, Yanıma en çok sevdiğim arkadaşımı yani sevecen 205 ile kitap kurdu 387'yi almak istiyorum." demiş ve ihtiyaç heyeti bunu kabul etmiş.

Üç kafadar, ertesini gün eşyalarını hazırlayıp yola koyulmuşlar. Uzun bir süre ilerledikten sonra bir apıya varmışlar. Bu kapının arkasındaki ülkeyi ve o ülkede yaşayanları çok merak ediyorlarmış. Ama apının üzerinde "Dikkat milyonlar ülkesi! Bu kapıdan sadece 7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayılar girebilir." azıyormuş. Nasıl gireceklerini düşünürken birden kapı açılmış ve içeriden kocaman bir doğal sayı çıkmış. O kadar büyükmüş ki bu doğal sayı, bizim kafadarları görememiş bile. 113, 205 ve 387 de kimse örmeden içeri girivermişler. Kapıdan içeri girdikten sonra bir yerde saklanıp ülkede yaşayan doğal sayıları izlemeye koyulmuşlar. Derken 1 684 139 şeklinde bir asker bizim kafadarları saklandıkları yerde örmüş ve "Siz de kimsiniz?" demiş. Maceraperest 113, "Biz bu ülkeyi ziyaret etmeye en çok 6 basamaklı doğal sayılar ülkesinden geldik. Bu ülkede hangi doğal sayıların yaşadığını çok merak ettik. Buradaki doğal sayılar çok büyük." demiş. Asker de "Elbette, burada 7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayılar yaşar. Siz sadece 3 basamaklısınız. Buraya nasıl girdiniz? Burada bulunmanız yasak. Sizi saraya götürmem lazım." demiş ve bizim kafadarları vezirin karşısına çıkarmış. 24 368 147 doğal sayısı içiminde olan vezir, "Adlarınız ne sizin?" demiş. Maceraperest 113: "Benim adım yüz on üç, bunlar da ki yüz beş ve üç yüz seksen yedi. Tanıştığımıza memnun oldum. Sizin adınızı öğrenebilir miyiz?" demiş vezire. Vezir: "Bizim adlarımızı bilin, sizi sultanımızla tanıştırayım, o sizin burada bir süre kalmanıza izin verebilir." demiş. Daha sonra askere "Bizim isimlerimizin özelliklerini de bilsinler." demiş.

Asker de "Sizin ülkenizde yaşayan, en büyük basamaklı olan doğal sayıdan bir basamak fazlayım ve fazla basamağımın adı milyonlar basamağı." demiş. Oradan kitap kurdu 387, "Buldum!" demiş.

Öğretmen bu öyküyü anlatırken bütün doğal sayıları rakamlarıyla tahtaya yazar.

(Ek etkinlik) Öğretmen, öğrencilere "Bu sayıyı nasıl okursunuz? Sizce kitap kurdu bu doğal sayının ismini nereden biliyor?" diye sorar ve tahtaya 31. sayfadaki şekli çizer.

1. ÜNİTE

78 034 910 doğal sayı için hazırlanmış aşağıdaki basamak tablosunu inceleyiniz.

Basamak Adı	On milyonlar basamağı	Milyonlar basamağı	Yüz binler basamağı	On binler basamağı	Birler basamağı	Yüzler basamağı	Onlar basamağı	Birler basamağı
Sayı			7	8	0	3	4	9 1 0

78 034 910 doğal sayısında 7 rakamının bulunduğu basamak, on milyonlar basamağıdır. 78 034 910 doğal sayısını yetmiş sekiz milyon otuz dört bin dokuz yüz on diye okurum.

Evinizin telefon numarasını biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğreniniz. Telefon numaranız kaç basamaklı bir doğal sayıdır? Açıklayınız. Evinizin telefon numarası için yukarıdaki gibi bir basamak tablosu oluşturunuz.

Aşağıdaki basamak tablosunu inceleyiniz.

Basamak Adı	Yüz milyonlar basamağı	On milyonlar basamağı	Milyonlar basamağı	Yüz binler basamağı	On binler basamağı	Birler basamağı	Yüzler basamağı	Onlar basamağı	Birler basamağı
Sayı				3	6	2	5	4	1 5 8 6

362 541 585 doğal sayısını, üç yüz altmış iki milyon beş yüz kırk bir bin beş yüz seksen altı diye okurum.

Yirmi yedi milyon yirmi yedi bin yirmi yediyi, 27 027 027 şeklinde yazalım.

Birler basamağından sonra on binler ve yüz binler basamağı gelir. Milyonlardan sonra on milyonlar ve yüz milyonlar basamağı gelir.

Türkiye'nin nüfusunu araştırınız. Bu doğal sayının basamak tablosunu yapınız. Amerika, İngiltere ve Almanya'nın nüfuslarını biliyor musunuz? Bilmiyorsanız bu ülkelerin nüfuslarını araştırınız. Bulduğunuz doğal sayıları gösteren basamak tablosunu oluşturunuz.

- En büyük 7 basamaklı
- En büyük 8 basamaklı
- En büyük 9 basamaklı
- En küçük 7 basamaklı
- En küçük 8 basamaklı
- En küçük 9 basamaklı

doğal sayıları biliyor musunuz? Bilmiyorsanız bu doğal sayıları eski bilgilerinizden de yararlanarak bulmaya çalışınız. Ulaştığınız sonuçları arkadaşlarınızla tartışınız.

DOĞAL SAYILAR

Aşağıdaki doğal sayıları okuyunuz. Doğal sayıların okunuşlarını yazınız.

56 873 810	5 076 329	204 893 768
193 614 004	9 865 700	30 145 736

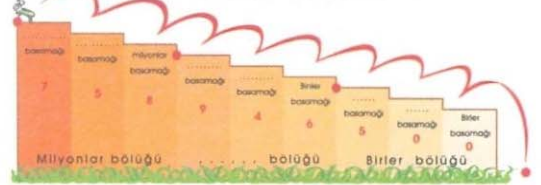
b. Basamak Tablosu

Evinizin ve okulunuzun telefon numaralarını biliyor musunuz? Telefon numaralarınız basamak tablosuna nasıl yerleştirilir? Açıklayınız.

Aşağıdaki resmi inceleyiniz. Resimdeki çekirge, bulunduğu noktadan önce birer basamağına zıplarak merdiveni basamak basamak çıkıyor. Merdivenin bazı basamaklarındaki kırmızı noktalar dinleniyor.

Aşağıdaki basamak tablosunda noktalı yerleri tamamlayınız.

Çekirgenin başladığı noktadan ilk kırmızı noktaya kadar olan kısmı birer bölüğüdür. İlk kırmızı noktadan ikinci kırmızı noktaya kadar olan kısmı bölüğüdür. İkinci kırmızı noktadan son kırmızı noktaya kadar olan kısmı ise bölüğüdür.

Beş ve beşten çok basamaklı doğal sayıları yazarken okumamız kolaylaşsın diye çekirgenin dinlendiği yerlere boşluk bırakalım. Yani "yirmi iki milyon dört yüz otuz yedi bin beş yüz" doğal sayısını 22 437 500 şeklinde yazalım.

Üçüncü bölüğün her basamağında milyonlar olduğuna göre bu bölüğün adı bölüğüdür.

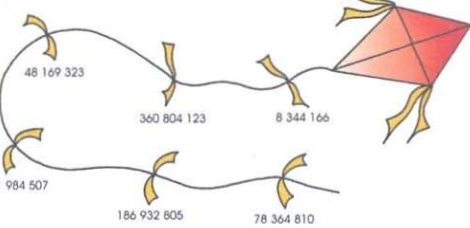

1. ÜNİTE

1.1. DOĞAL SAYILAR

okunmuş, yazılmış ve birer basamaklı doğal sayıları okuyunuz.

Uçurmanın kuyruğunda bulunan doğal sayıları, okunuşlarına göre uygun bulutla eşleştiriniz. Bulutlardaki ifadelerde bulunan noktalı yerleri tamamlayınız.

bir milyon dokuz dört bin yedi	sekiz milyon kırk dört ... yüz
kırk sekiz milyon bin üç yüz	yetmiş sekiz milyon altmış dört ... sekiz yüz ...
üç yüz altmış milyon sekiz bin ...	yüz seksen altı milyon otuz iki ... sekiz ... beş

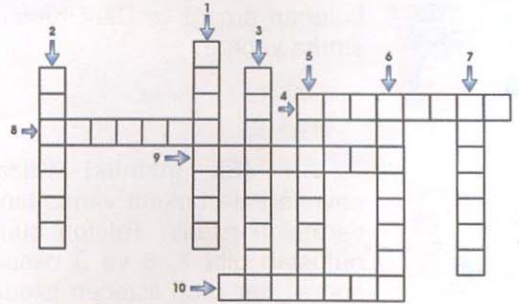

DOĞAL SAYILAR

Aşağıda okunuşları verilen doğal sayıları, sayı bulmacasına yerleştiriniz.

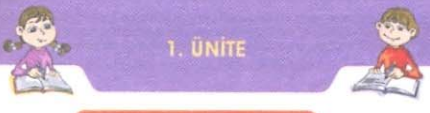
- On bir milyon yüz doksan altı bin sekiz yüz otuz yedi
- Üç milyon iki yüz elli bin altı yüz üç
- Dört yüz yirmi üç milyon dokuz yüz altmış bin dört yüz iki
- Seksen sekiz milyon yüz yirmi dokuz bin altı yüz otuz dört
- Seksen beş milyon yüz kırk yedi bin üç yüz yirmi bir
- Yirmi altı milyon iki yüz yetmiş üç bin yüz kırk dokuz
- Üç milyon yedi yüz altmış sekiz bin sekiz yüz
- Beş milyon altı yüz yetmiş iki bin sekiz yüz on dokuz
- Altmış üç milyon dokuz yüz seksen bir bin üç yüz kırk iki
- Üç milyon iki yüz otuz bir bin dokuz

Basamak adları										
Sayı										

1 684 139

Basamak adları kısmını öğrencilerin doldurmasını ve bu sayıyı okumalarını ister.

1. ÜNİTE

Hazırlık Çalışmaları

1. 6 basamaklı doğal sayılardan daha fazla basamaklı doğal sayıları nasıl yazar ve okursunuz? Açıklayınız.
2. Aritmetik ortalamanın anlamını araştırınız.
3. 10 ardışık doğal sayıyı, kısa yoldan nasıl toplarsınız? Açıklayınız.
4. 5 basamaklı doğal sayılarla çıkarma işlemini nasıl yaparsınız? Açıklayınız.

Projenin Adı : Zaman Dilimleri
Projenin Amacı : Zaman dilimlerinin nasıl belirlendiği, neden zaman dilimlerine gereksinim duyulduğunun araştırılması
Projenin Aşamaları

1. **Planlama**
 - a. Grup üyeleri belirlenir.
 - b. Projenin hedefleri belirlenir.
 - c. Proje planı oluşturulur.
 - ç. Proje çalışma takvimi belirlenir.
 - d. Proje için gerekli araç gereç listesi hazırlanır.
2. **Uygulama**
 - a. Tarihte bir yılı 12 aya hangi uygulamanın neden bölüdüğünün araştırılması
 - b. Tarihte bir günü 24 saate hangi uygulamanın hangi nedenle bölüdüğünün araştırılması
 - c. Gün ışığına göre saat ayarlamasının yararlarının araştırılması
 - ç. Araştırmalar sonucunda elde edilen verilerin yorumlanıp araştırma raporunun hazırlanması
 - d. Raporun fotoğraf, resim, karikatür ya da çizim gibi görsel araçlarla zenginleştirilmesi
3. **Sunum**
 - a. Proje sırasında nasıl çalışıldığı açıklanır.
 - b. Proje sırasında karşılaşılan güçlükler ve güçlüklerin nasıl aşıldığı belirtilir.
 - c. Proje sınıfa sunulur ve sınıf panosunda sergilenir.

DOĞAL SAYILAR

1.1. DOĞAL SAYILAR

a. Yedi, Sekiz ve Dokuz Basamaklı Doğal Sayılar

Aşağıdaki resmi inceleyiniz. Resimde görüklerinizi anlatınız.

Bu yıl, bir milyon dört yüz altmış bin öğrenci, 4. sınıftan 5. sınıfa geçti.

Bir milyon dört yüz altmış bin doğal sayısını okulda öğrenmedik değil mi?

O hâlde, bir milyon dört yüz altmış bin doğal sayı kaç basamaklıdır?

Evet, en son yüz binleri gördük.

Yüz binler 6 basamaklıydı.

Araç - gereçler : Abaküs.

- 900 000 doğal sayısını abaküste oluşturunuz.
- Bu doğal sayıya 100 000 doğal sayısını ekleyiniz.
- Oluşan doğal sayıya yeni bir bölük ortaya çıktı mı? Açıklayınız.
- Daha sonra abaküste 7 basamaklı doğal sayılar oluşturunuz.

Bir doğal sayıya, yüz binler basamağından sonra bir basamak daha eklersek doğal sayı kaç basamaklı olur? Sızca eklenen bu basamağın adı nedir? Açıklayınız.

Aşağıdaki basamak tablosunu inceleyiniz.

Basamak adları	Milyonlar basamağı	Yüz binler basamağı	On binler basamağı	Binler basamağı	Yüzler basamağı	Onlar basamağı	Birler basamağı
Sayı		5	8	4	6	3	7 8

5 846 378 doğal sayısında 5 rakamının bulunduğu basamak, milyonlar basamağıdır. 5 846 378 doğal sayısını **beş milyon sekiz yüz kırk altı bin üç yüz yetmiş sekiz** diye okurum.

Öğretmen, Ders Kitabının 12. sayfasındaki etkinliği yaptırır. Daha sonra “7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayıları nasıl okuyoruz?”, “Bu doğal sayılar nasıl oluşuyor?” gibi düşünmeyi uyaran sorular sorar. Öğrencilerin düşüncelerini dinler ve sınıf içinde ortak anlamaları güçlendirmek üzere rehberlik eder.

Daha sonra öğretmen, öğrencilere, Ders Kitabının 12 ve 13. sayfalarında bulunan örneği ve Ders Kitabının 13. sayfasındaki tartışma logosuyla verilen bölümü sınıfta yaptırır.

(Ek etkinlik) Kazanımda derinleşmeyi sağlamak üzere öğrencilerin çevrelerinde farkına varmadan kullandıkları 7, 8 ve 9 basamaklı sayılardan örnekler vermeleri istenir. Telefon numaraları, elektrik abone numaraları ve çeşitli ülkelerin nüfusları gibi 7, 8 ve 9 basamaklı sayıların kullanılabileceği alanlar listelenir. Daha sonra her grup listeden istedikleri bir alanı belirler ve bu alandan seçtikleri sayıların basamak tablosu yardımıyla çözümlenmelerini yaparlar. Böylelikle etkinlikte derinleşmenin sağlanmasına çalışılır.

Öğretmen, Ders Kitabının 14. sayfasında bulunan alıştırmaları ve Çalışma Kitabının 11 ve 12. sayfalarındaki örnekleri bireysel olarak yaptırır.

EK PEKİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Öğretmen gerektiğinde, bireysel farklılıkları destekleyen, farklı öğrenme düzeylerine yönelik alıştırmaların bulunduğu aşağıdakine benzer çalışmalarını öğrencilere dağıtır ve öğrencilerden çalışmalarını bireysel olarak yapmalarını ister. Verilen soruların "A" bölümünde konuyu anlamakta güçlük çeken öğrencilere yönelik, "B" bölümünde konuyu öğrenen öğrencilere yönelik, "C" bölümünde ise konuyu kolay öğrenen öğrencilere yönelik çalışmalar hazırlanmıştır.

Aşağıdaki doğal sayıları okuyunuz.

A. A. 2 024 123 **B.** 1 001 001 **C.** 373 307 703 **Ç.** 100 000 001 **D.** 10 001 000 **E.** 170 707 070

B. Aşağıda okunuşları verilen doğal sayıları yazınız.

A. On milyon kırk beş bin on beş

B. Sekiz yüz seksen sekiz milyon seksen sekiz

C. Aşağıda okunuşları verilen doğal sayıları yazınız.

A. Yüz bir milyon yüz bin

B. On dokuz milyon on bin dokuz

Yanıtlar

A. A. İki milyon yirmi dört bin yüz yirmi üç **B.** Bir milyon bin bir **C.** Üç yüz yetmiş üç milyon üç yüz yedi bin yedi yüz üç **Ç.** Yüz milyon bir **D.** On milyon bin **E.** Yüz yetmiş milyon yedi yüz yedi bin yetmiş

B. A. 10 045 015 **B.** 888 000 088 **C.** A. 101 100 000 **B.** 19 010 009

1. ÜNİTE KAZANIMLARI TABLOSU

Ünite	ÖĞRENME ALANI/ ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR
1	SAYILAR	Doğal Sayılar
	ÖLÇME	Zamanı Ölçme
	VERİ	Aritmetik Ortalama
	SAYILAR	Doğal Sayılarla Toplama İşlemi
	SAYILAR	Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi

1. 7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayıları okur ve yazar.
2. 7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayıların böyüklerini, basamaklarını, basamaklarındaki rakamların basamak değerlerini belirtir.
3. Kuralında bir işlem bulunan örüntü oluşturur; bir örüntüde verilmeyen sayı veya sayıları belirler.

1. Zamanı ölçme birimleri ile ilgili problemleri çözer ve kurar

1. Aritmetik ortalamayı açıklar ve hesaplar.

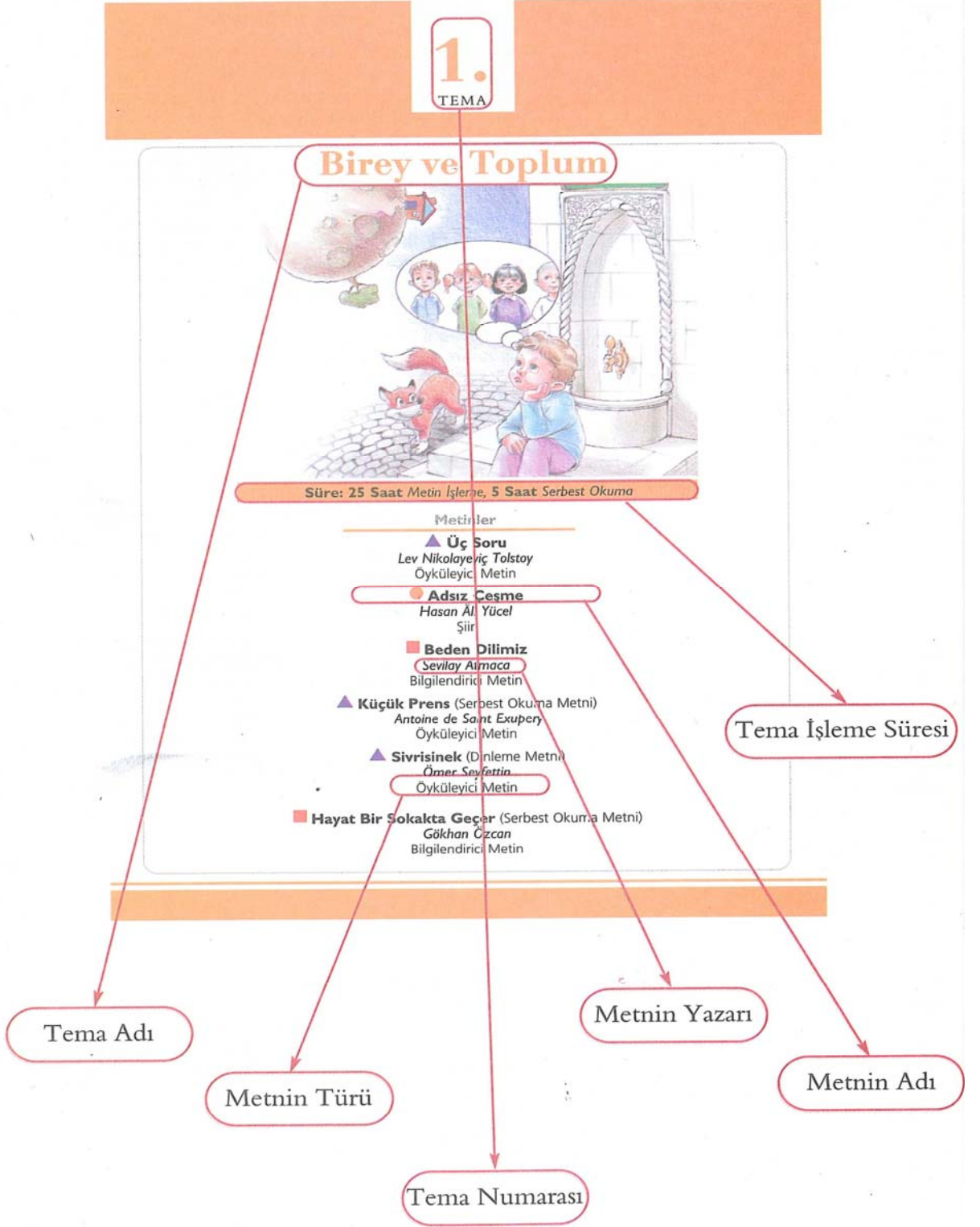
1. En çok beş basamaklı doğal sayılarla toplama işlemi yapar.
2. En çok dört basamaklı iki doğal sayının toplamını tahmin eder ve tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.
3. En çok dört basamaklı doğal sayılarla; 10'un, 100'ün ve 1000'in en çok dokuz katı olan doğal sayıları zihinden toplar.

4. Doğal sayılarla toplama işlemi gerektiren problemleri çözer ve kurar.

1. En çok beş basamaklı doğal sayılarla çıkarma işlemi yapar.
2. En çok dört basamaklı iki doğal sayının farkını tahmin eder ve tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.
3. Dört basamaklı doğal sayılardan 10'un, 100'ün ve 1000'in en çok dokuz katı olan doğal sayıları zihinden çıkarır.
4. Doğal sayılarla çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer ve kurar.

Ek 4: Organizasyon Şeması

ORGANİZASYON ŞEMASI

Öğrenme Alanları	TEMA KAZANIMLARI	Atatürkçülük, Ara Disiplinler ve Diğer Derslerle İlişkilendirme	
Dinleme	<p>Dinleme Kurallarını Uygulama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dinlemek için hazırlik yapar. 2. Dinleme amacını belirler. 3. Dinleme amacına uygun yöntem belirler. 4. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır. 5. Görgü kurallama uygun dinler. <p>Dinlediğini Anlama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dinlediğini anlamlandırmada ön bilgilerini kullanır. 2. Dinlediklerini anlamlandırmada sunulan görsellerden yararlanır. 	<p>2.18 kazanımı için Sosyal Bilgiler: Birey ve Kimlik öğrenme alanı: Başkalarının duyguyu ve düşüncelerini saygıyla karşılar. (4. kazanım)</p>	
Konuşma	<p>Konuşma Kurallarını Uygulama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konuşmak için hazırlik yapar. 2. Konuşma amacını belirler ve dinleyicilere ifade eder. 3. Konuşma yöntemini belirler. 4. Dinleyicilerle göz teması kurar. 5. Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. 6. Kelimeleri doğru telaffuz eder. 7. Akıcı konuşur. 8. Sesine duyguyu tonu katar. 9. Konuşmalarında beden dilini kullanır. 10. Konuşma sırasında gereksiz hareketlerden kaçınır. <p>Kendini Sözlü Olarak İfade Etme</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kendi ne güvenerek konuşur. 2. Konuşmasında ana fikri vurgular. 3. Konuşurken dinleyicilere sorular sorar ve sorulara cevap verir. <p>Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Üstlendiği rolü uygun konuşur. 5. Bilirdiği şifreli topluluk önünde okur. 	<p>1.12 kazanımı için Özel Eğitim Kazanımı: Kendi duygularının farkında olur.</p> <p>3.4 kazanımı için Sosyal Bilgiler: Birey ve Kimlik öğrenme alanı: Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içinde yerini bilirler. (1. kazanım)</p>	
Okuma	<p>Okuma Kurallarını Uygulama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Okumak için hazırlik yapar. 2. Okuma amacını belirler. 3. Okuma amacına uygun yöntem belirler. 4. Okuduğu kelimeleri doğru telaffuz eder. 5. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. 6. Sesli okumada vurgu ve tonlarına dikkat eder. 7. Akıcı okur. 8. Kurallama uygun sessiz okur. 9. Dikkatini okuduğuna yoğunlaştırır. <p>Okuduğunu Anlama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ön bilgilerini kullanarak okuduğunu anlamlandırır. 2. Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri dikkate alarak okur. 3. Okuduklarının ana fikrini belirler. 	<p>30. Okuduklarında "hikâye unsurları"ni belirler.</p> <p>34. Görsellerden yararlanarak içerdiği tahmin eder.</p> <p>37. Metin içerisindeki renkli, alü çizili, koyu vb. ifadelerin önemi noktaları vurguladığını bilirler okur.</p> <p>Anlam Kurma</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metin için anlam kurar. 2. Metin dışı anlam kurar. <p>Söz Varlığını Geliştirme</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır. <p>Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Okuma</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Serbest okuma yapar. 4. Okurken önemli gördüğü yerleri belirginleştirir. 5. Metnin türünü dikkate alarak okur. 9. Paylaşıp okumaktan zevk alır. 10. Sorgulayıcı okur. 	<p>1.1 kazanımı için Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Zamanını düzenli kullanır, planlı çalışma becerisini geliştirir.</p>
Yazma	<p>Yazma Kurallarını Uygulama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yazmak için hazırlik yapar. 2. Yazma amacını belirler. 3. Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında uygun boşluklar bırakır. 4. Anlamlı ve kurallı cümleler yazar. 5. Yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır. 6. Yazılarında imkân kuralarını uygular. 7. Sayfa düzenine ve temizliğine dikkat eder. 8. Yazılarında sözlük ve imla klavuzundan yararlanır. 9. Sarafmalarında sayı, sembol ve işaretlerden yararlanır. 10. Bütün yazılarını bitişik eğik yazı ile yazar. 	<p>11. Konu dışına çıkmadan yazar.</p> <p>12. Yazılarında kelime tekrardan kaçınır.</p> <p>Kendini Yazılı Olarak İfade Etme</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanır. 2. Yeni öğrendiği kelimeleri yazılarında kullanır. 3. Yazısına uygun başlık belirler. 9. Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır. 16. Yazılarında kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir. 24. Duygu, düşünce ve hayallerini anlatan yazılar yazar. <p>Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Yazma</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Şiir yazar. 13. Not alır. 	
Görsel Okuma Eğitimi	<p>Görsel Okuma</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Resim ve fotoğrafları yorumlar. 6. Kanakazurde verilen mesajı algılar. 12. Görsellerden hareketle cümleler/metinler yazar. 	<p>Görsel Sunu</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Duygu, düşünce, bilgi ve izlenimlerini resim, şekil ve sembol kullanarak gösterirler. 6. Duygu, düşünce ve izlenimlerini drama, tiyatro, müzikli oyun, kukla vb. yollarla sunar. 	

Öğrenme Alanları

Tema Kazanımları

BİREY VE TOPLUM

12

Tema Adı ve Sayfa Numarası

Atatürkçülük, Ara Disiplinler ve Diğer Derslerle İlişkilendirme Kazanımları

Farklı Kültürleri Tanıyalım

Tema Projesi

Bu proje ile öğrencilerin, bireysel ve toplumsal farklılıklardan haberdar olmaları ve bu farklılıkların birer zenginlik unsuru olduğu bilincini edinmeleri amaçlanmaktadır.

Uygulama

- Öğrencilerinizi gruplara ayırınız. Her grubun kendi liderini belirlemesi gerektiğini ve bunu seçimi yapabileceklerini belirtiniz. Seçimi nasıl yapacakları konusunda onlara yardımcı olunuz.
- Liderliğin niçin gerektiğini onlara açıklayınız. Liderin, grubu adına sorumluluk üstlendiğini, aslında bunun haktan çok sorumluluk tarafı ağır basan bir tür görev olduğunu, liderin kendi görevlerini yerine getirirken grubunu oluşturan kişilere danışması gerektiğini, kargaşa çıkmamasından, işlerin doğru yürütmesinden ve arkadaşlarının istenen sonuca yönlendirilmesinden onun sorumlu olduğunu iyice anlatarak demokratik ve olumlu liderlik kavramını öğrencilerinizin zihninde pekiştiriniz.
- Öğrencilerinize bu projenin grupça gerçekleştirilecek bir proje olduğunu belirtiniz. Herkes üzerine düşeni yaptıktan sonra, grup liderinin yapacağı çalışmalarla ilgili yazıları, resimleri, dosyaları temiz ve düzgün bir şekilde bir araya getirerek size sunması gerektiğini söyleyiniz.
- Bütün çalışma boyunca, sizin sadece grup liderleriyle belli aralıklarla görüşeceğinizi, sorunların öncelikle onlarla paylaşılması gerektiğini, tüm soru ve sorunları size iletecek kişilerin liderler olduğunu belirtiniz.
- Öğrencilerinize, neler yapacaklarını anlattıktan sonra, projenin başlama ve sonlandırılma (teslim) tarihlerini mutlaka veriniz.
- Liderlerle bir araya geleceğiniz günleri (haftada birden az olmayacak sıklıkta) belirleyerek bunu onlara bildirin.
- Projenin gelişimini liderler aracılığıyla gözlemleyerek sürecin gerektiği şekilde ilerlemesini ve çalışmaların istenen şekilde sonuçlanmasını sağlayınız.
- Projenin sunum tarihini ve şeklini birlikte belirleyiniz.

Konu:

1. "Kültür" kavramının neleri içerdiğini öğrenelim.
2. Yaşadığımız çevrede var olan farklı kültürleri inceleyelim.
3. Farklılık alanlarını belirleyelim.
4. Bu farklılıkların bireysel ve toplumsal hayatımıza katkısını araştıralım.

Sunuş

- Proje çalışmalarının bitirilip teslim edilmesinden sonra, dosyaları gruplar arasında dolayım sokarak herkesin kendi çalışması dışındaki çalışmalarını görmesini sağlayınız.
- Bunu tamamladıktan sonra da tüm çalışmalarını sınıf içi ya da dışı panolarda sergileyiniz. Sergileme işinde öğrencilerinizden azami ölçüde yardım almanız, iş birliği yapma kazanımına katkıda bulunacaktır.

Proje Simgesi

Tema Projesi

Proje Uygulaması

Projenin Amacı

Proje Konusu

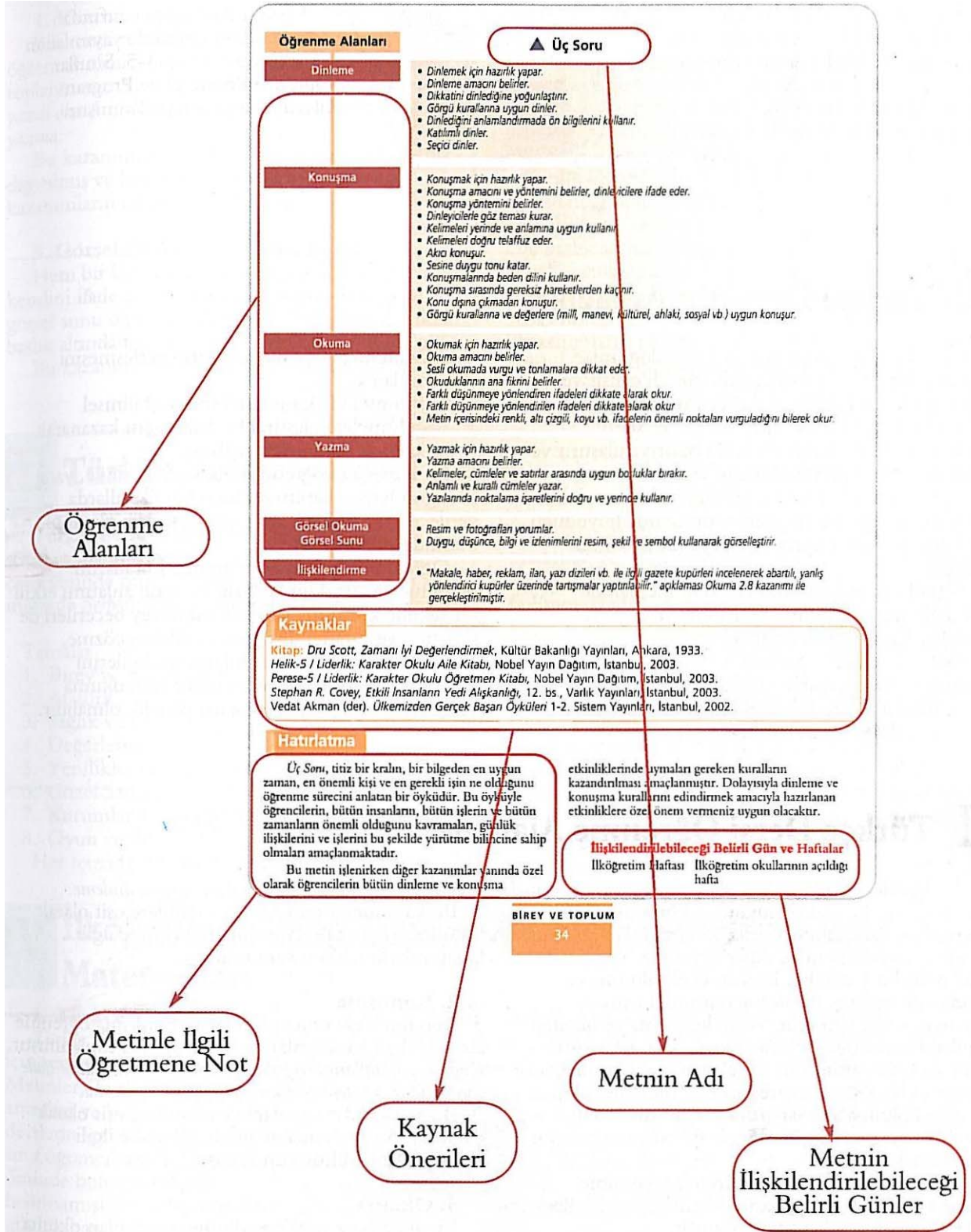
Proje Sunuşu

BİREY VE TOPLUM

33

ORGANİZASYON ŞEMASI

16

Ek 5: Öğretmen Kılavuz Kitabında Verilen Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları Örnekleri

I. ÜNİTE PEKİŞTİRME ÇALIŞMALARI

- Yetmiş milyon yetmiş bin yetmiş doğal sayısının rakamla yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?
A. 70 070 070 B. 70 700 700 C. 7 070 070 D. 70 070 007
- 16 milyon, 8 yüzlük, 6 birlikten oluşan doğal sayı aşağıdakilerden hangisidir?
A. 16 800 060 B. 16 080 006 C. 16 000 806 D. 1600 806
- 333 333 333 doğal sayısında, basamak değeri otuz milyon olan rakam, sağdan kaçınıncı basamaktadır?
A. 8. B. 7. C. 6. D. 5.
- Aşağıdaki toplama işlemlerini zihinden yapıp sonuçlarını söyleyiniz.
A. $9 + 30\,000$ B. $40 + 40\,000$ C. $85 + 50\,000$ D. $94 + 70\,000$
- Aşağıdaki toplama işlemlerinin sonuçlarını tahmin ediniz.
A. $4825 + 5344$ B. $2289 + 3789$ C. $57 + 1975$ D. $3454 + 4961$
- Aşağıdaki çıkarma işlemlerini zihinden yapınız.
A. $\begin{array}{r} 276 \\ - 33 \\ \hline \end{array}$ B. $\begin{array}{r} 383 \\ - 60 \\ \hline \end{array}$ C. $\begin{array}{r} 567 \\ - 90 \\ \hline \end{array}$ D. $\begin{array}{r} 783 \\ - 700 \\ \hline \end{array}$
- Bir satıcı, 785 TL'ye aldığı oturma odası takımını 105 TL kazançla satacaktır. Oturma odası takımının satış fiyatı kaç TL'dir?
A. $7833 - 5765$ B. $3876 - 1854$ C. $9876 - 2651$ D. $6574 - 3289$
- Aşağıda verilen çıkarma işlemlerinin sonucunu tahmin ediniz.
A. $7833 - 5765$ B. $3876 - 1854$ C. $9876 - 2651$ D. $6574 - 3289$
- Sakarya Irmağı, Kızılırmak'tan 531 km daha kısadır. Kızılırmak'ın uzunluğu 13 565 km olduğuna göre Sakarya Irmağı'nın uzunluğu kaç kilometredir?
A. 4, 9, 15, 20, 26, . . . , 37 B. 2, 8, 14, 20, . . .
- Aşağıdaki örüntüleri uygun sayılarla tamamlayınız.
A. 4, 9, 15, 20, 26, . . . , 37 B. 2, 8, 14, 20, . . .
- Aşağıdaki sayıların aritmetik ortalamasını bulunuz.
A. 73, 69, 52, 50 B. 64, 269, 84, 175, 63
- Sabah 8.30'da okula giden Zeynep, 5 saat sonra okuldan ayrılmıştır. Okuldan sonra oyun bahçesinde 30 dakika kalan Zeynep daha sonra eve gitmiştir. Zeynep eve saat kaçta gelmiştir?

ÜNİTE PROJEMİZ

Proje tabanlı öğrenme modelinin aşamalarına göre (planlama, uygulama, sunum yapma ve değerlendirme) ünite boyunca öğrenciler yönlendirilir. Proje, öğretmenin isteğine göre bireysel ya da grup tarafından hazırlanabilir. Projenin belirlenen zamanda tamamlanabilmesi için çalışma takvimi belirlenebilir. Projenin değerlendirilmesi için Öğretmen Kılavuz Kitabının 304. sayfasında bulunan proje değerlendirme formundan yararlanılabilir. Ünite tamamlandığında "Matematik Günü" düzenlenerek bir ders saatinde öğrencilerin projeleri sergilenir ve kendi projelerini tanıtmaları sağlanır. Bu günlere istendiği takdirde veliler, başka öğretmenler, diğer sınıf öğrencileri ve okulda bulunan diğer çalışanlar da davet edilebilir.

Projenin Adı: Zaman Dilimleri

Projenin Amacı: Zaman dilimlerinin nasıl belirlendiği, neden zaman dilimlerine gereksinim duyulduğunun araştırılması

Projenin Aşamaları

1.Planlama

- a.Grup üyeleri belirlenir.
- b.Projenin hedefleri belirlenir.
- c.Proje planı oluşturulur.
- ç.Proje çalışma takvimi belirlenir.
- d.Proje için gerekli araç gereç listesi hazırlanır.

2.Uygulama

- a.Tarihte ilk olarak bir yılı 12 aya hangi uygarlığın hangi amaçla böldüğünün araştırılması
- b.Bir günü 24 saate hangi uygarlığın hangi nedenle böldüğünün araştırılması
- c.Gün ışığına göre saat ayarlamasının yararlarının araştırılması
- ç.Araştırmalar sonucunda elde edilen verilerin yorumlanıp araştırma raporunun hazırlanması
- d.Raporun fotoğraf, resim, karikatür veya çizim gibi görsel araçlarla zenginleştirilmesi

3.Sunum

- a.Proje sırasında nasıl çalışıldığı açıklanır.
- b.Proje sırasında karşılaşılan güçlükler ve güçlüklerin nasıl aşıldığı belirtilir.
- c.Proje sınıfa sunulur ve sınıf panosunda sergilenir.

Bu proje ile öğrencilerin, bireysel ve toplumsal farklılıklardan haberdar olmaları ve bu farklılıkların birer zenginlik unsuru olduğu bilincini edinmeleri amaçlanmaktadır.

Uygulama

- Öğrencilerinizi gruplara ayırınız. Her grubun kendi liderini belirlemesi gerektiğini ve bunu seçimle yapabileceklerini belirtiniz. Seçimi nasıl yapacakları konusunda onlara yardımcı olunuz.
- Liderliğin niçin gerektiğini onlara açıklayınız. Liderin, grubu adına sorumluluk üstlendiğini, aslında bunun haktan çok sorumluluk tarafı ağır basan bir tür görev olduğunu, liderin kendi görevlerini yerine getirirken grubunu oluşturan kişilere danışması gerektiğini, kargaşa çıkmamasından, işlerin doğru yürümesinden ve arkadaşlarının istenen sonuca yönlendirilmesinden onun sorumlu olduğunu iyice anlatarak demokratik ve olumlu liderlik kavramını öğrencilerinizin zihninde pekiştiriniz.
- Öğrencilerinize bu projenin grupça gerçekleştirilecek bir proje olduğunu belirtiniz. Herkes üzerine düşeni yaptıktan sonra, grup liderinin yapılacak çalışmalarla ilgili yazıları, resimleri, dosyaları temiz ve düzgün bir şekilde bir araya getirerek size sunması gerektiğini söyleyiniz.
- Bütün çalışma boyunca, sizin sadece grup liderleriyle belli aralıklarla görüşeceğinizi, sorunların öncelikle onlarla paylaşılması gerektiğini, tüm soru ve sorunları size iletecek kişilerin liderler olduğunu belirtiniz.
- Öğrencilerinize, neler yapacaklarını anlattıktan sonra, projenin başlama ve sonlandırılma (teslim) tarihlerini mutlaka veriniz.
- Liderlerle bir araya geleceğiniz günleri (haftada birden az olmayacak sıklıkta) belirleyerek bunu onlara bildirin.
- Projenin gelişimini liderler aracılığıyla gözlemleyerek sürecin gerektiği şekilde ilerlemesini ve çalışmaların istenen şekilde sonuçlanmasını sağlayınız.
- Projenin sunum tarihini ve şeklini birlikte belirleyiniz.

Konu:

1. "Kültür" kavramının neleri içerdiğini öğrenelim.
2. Yaşadığımız çevrede var olan farklı kültürleri inceleyelim.
3. Farklılık alanlarını belirleyelim.
4. Bu farklılıkların bireysel ve toplumsal hayatımıza katkısını araştıralım.

Sunuş

- Proje çalışmalarının bitirilip teslim edilmesinden sonra, dosyaları gruplar arasında dolaşıma sokarak herkesin kendi çalışması dışındaki çalışmalarını görmesini sağlayınız.
- Bunu tamamladıktan sonra da tüm çalışmalarını sınıf içi ya da dışı panolarda sergileyiniz. Sergileme işinde öğrencilerinizden azami ölçüde yardım almanız, iş birliği yapma kazanımına katkıda bulunacaktır.

Ek 6:Öğrenci Değerlendirme Formları

PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı : Tarih:
Sınıf :
Yönerge : Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	5 Her zaman	4 Sıklıkla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşırlar.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinlerler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterirler.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletirler.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirirler.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışırlar.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenirlir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirirler.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterirler.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluştururlar.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanırlar.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

HİKÂYE ANLATIMI ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adım ve Soyadım :
Okul Numaram :
Sınıfım :
Hikâyenin Adı :
Yazar :

Dereceler

- Hayır 1
 Kısmen 2
 Evet 3

DAVRANIŞLAR	Evet 	Arkadaşımın ya da öğretmenimin yardımıyla 	Hayır
Kahramanların isimlerini söyledim.			
Olayın geçtiği yeri betimledim.			
Olayları oluş sırasına göre anlattım.			
Hikâyedeki problemleri ve ana düşünceyi açıkladım.			
Hikâyedeki problemlerin çözümlerini açıkladım.			
Hikâye hakkında hissettiklerimi açıkladım.			
Hikâyeyi başka bir hikâyedeki veya kendi hayatımdaki bir olayla karşılaştırdım.			
Hikâyedeki en beğendiğim olayı ve karakteri nedenleriyle belirttim.			
TOPLAM			

SÖZLÜ SUNUM DEĞERLENDİRME FORMU

Adı Soyadı :
No :
Sınıf :
Sunum Konusu :
Tarih :

Dereceler

Hayır ①

Kısmen ②

Evet ③

	Evet	Kısmen	Hayır
DAVRANIŞLAR			
Konusuna detaylarıyla hâkim mi?			
Etkili biçimde sunum yapabiliyor mu?			
Grubu ikna edebildi mi?			
Sunumunda anlamlı cümleler kullandı mı?			
Sunumunda düzgün yapıda cümleler üretebildi mi?			
Yazılı bir metinden destek almadan sunabildi mi?			
Beden dilini (göz kontağı, el hareketleri, jest ve mimikleri, etkin kullanabildi mi?			
Sunumunu ana hatlarıyla özetleyebildi mi?			
TOPLAM			

YORUMLAR / ÖNERİLER:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DİNLEME ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adım ve Soyadım :
Okul Numaram :
Sınıfım :
Metnin Adı :
Tarih :

Dereceler
☹ Hayır ①
😊 Kısmen ②
☺ Evet ③

DİNLEME	DAVRANIŞLAR	Evet	Kısmen	Hayır
		☺	😊	☹
	Konuşmacıyı ve söylediklerini önemsedim.			
	Dikkatli dinledim.			
	Anlamadığım yerleri sordum.			
	Dinlediklerimi zihnimde canlandırdım.			
	Dinlerken önemli gördüğüm yerleri not aldım.			
	TOPLAM			

Dinleme sırasında izlediğim yol:

.....
.....

Dinleme sırasında zorlandığım anlar:

.....
.....

Dinlememde geliştirmem gereken yönler:

.....
.....

DÖNEM SONU ÖĞRENCİ TÜRKÇE ERİŞİ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı : Tarih:

No :

Sınıf :

<p style="text-align: center;">DİNLEME</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>	<p style="text-align: center;">KONUŞMA</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>
<p style="text-align: center;">OKUMA</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>	<p style="text-align: center;">YAZMA</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>
<p style="text-align: center;">GÖRSEL OKUMA</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>	<p style="text-align: center;">GÖRSEL SUNU</p> <p>☐ Yeterli Değil ☐ Gelişme Gösteriyor ☐ Yeterli</p> <p>Açıklamalar:</p>

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Bursa'da doğmuştur. İlkokulu Kocaeli Gölcük Piri Reis İlköğretim Okulunda , orta okulu İstanbul Beykoz Ziya Ünsal İlköğretim Okulunda ve liseyi İstanbul Beşiktaş Sakıp Sabancı Anadolu Lisesinde tamamladıktan sonra 2002 yılında üniversiteye girmiştir. 2006 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. 2006'da Kocaeli Karamürsel Kızderbent İlköğretim Okulunda kadrolu öğretmen olarak göreve başlamıştır. 2007 yılında Kocaeli Yuvacık Levent Kırca Oya Başar İlköğretim Okuluna geçmiştir. Bu arada Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri bölümü Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında yüksek lisans öğrenimi görmektedir. Halen, Levent Kırca Oya Başar İlköğretim Okulu'nda görev yapmaktadır.

Cansev KARAKUŞ